

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Osiągnięcia uczniów kończących VIII klasę szkoły podstawowej. Sprawozdanie za rok 2026
<i>Egzamin:</i>	Egzamin ósmoklasisty
<i>Przedmiot:</i>	Język polski
<i>Termin egzaminu:</i>	11 maja 2026 r.
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	25 września 2026 r.

Sprawozdanie zostało opracowane przez Centralną Komisję Egzaminacyjną we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi.

Centralna Komisja Egzaminacyjna

ul. Józefa Lewartowskiego 6, 00-190 Warszawa

tel. 22 536 65 00

www.cke.gov.pl sekretariat@cke.gov.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie (województwo mazowieckie)

ul. Józefa Bema 87, 01-233 Warszawa

tel. 22 457 03 35

www.oke.waw.pl info@oke.waw.pl

Spis treści

1. Opis arkusza standardowego	4
2. Dane dotyczące populacji uczniów	4
3. Przebieg egzaminu	6
4. Podstawowe dane statystyczne	7
 Komentarz	 18
Podstawowe informacje o arkuszach dostosowanych	68

1. Opis arkusza standardowego

W roku szkolnym 2025/2026 egzamin ósmoklasisty z języka polskiego został przeprowadzony na podstawie wymagań podstawy programowej określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r.¹

Uczniowie bez dysfunkcji oraz uczniowie ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się rozwiązywali zadania zawarte w arkuszu standardowym. Arkusz standardowy zawierał 18 zadań. Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań można było uzyskać maksymalnie 45 punktów, w tym 12 punktów za rozwiązanie zadań zamkniętych i 33 punkty za rozwiązanie zadań otwartych.

Arkusz składał się z dwóch części. Pierwsza część zawierała 17 zadań zorganizowanych wokół dwóch tekstów zamieszczonych w arkuszu: tekstu literackiego (fragmentu utworu *Przyjaciel Automateusza* Stanisława Lema) oraz nieliterackiego (fragmentu tekstu *Czy możemy kształtować naszą przyszłość?* Stephena Hawkinga). Zadania w tej części arkusza wymagały od ucznia znajomości tematyki, problematyki i treści wybranych lektur obowiązkowych, udzielenia odpowiedzi na pytania dotyczące treści tekstów zawartych w arkuszu egzaminacyjnym, interpretacji tekstu kultury i powiązania go ze wskazaną lekturą obowiązkową oraz napisania ogłoszenia.

W drugiej części arkusza uczeń wybierał jeden z dwóch tematów wypracowania: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym – przemówienie – albo wypowiedź o charakterze twórczym – opowiadanie.

2. Dane dotyczące populacji uczniów

TABELA 1. UCZNIOWIE ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZU STANDARDOWYM

Liczba uczniów		53 341
Uczniowie	bez dysleksji rozwojowej	42 216
	z dysleksją rozwojową	11 125
	dziewczeta	26 561
	chłopcy	26 780
	ze szkół na wsi	17 258
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	7 647
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	9 747
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	18 689
	ze szkół publicznych	48 471
	ze szkół niepublicznych	4 870

Z egzaminu zwolniono 104 uczniów – laureatów i finalistów olimpiad przedmiotowych oraz laureatów konkursów przedmiotowych o zasięgu wojewódzkim lub ponadwojewódzkim.

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. poz. 996).

TABELA 2. UCZNIOWIE ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZACH DOSTOSOWANYCH

Uczniowie	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	2 494
	słabowidzący i niewidomi	96
	słabosłyszący i niesłyszący	157
	z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim	657
	z afazją	184
	z niepełnosprawnością ruchową spowodowaną mózgowym porażeniem dziecięcym	24
	z niepełnosprawnościami sprzężonymi	84
	o których mowa w art. 165 ust. 1 ustawy ² (cudzoziemcy)	3 766
	z zaburzeniem widzenia barw	19
	Ogółem	7 481

² Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. *Prawo oświatowe* (Dz.U. z 2026 r. poz. 820).

b

3. Przebieg egzaminu

TABELA 3. INFORMACJE DOTYCZĄCE PRZEBIEGU EGZAMINU

Termin egzaminu		11 maja 2026 r.	
Czas trwania egzaminu		150 minut dla uczniów rozwiązujących zadania w arkuszu standardowym lub czas przedłużony zgodnie z przyznanym dostosowaniem	
Liczba szkół		1 743	
Liczba zespołów egzaminatorów		37	
Liczba egzaminatorów		562	
Liczba egzaminatorów-weryfikatorów		36	
Liczba obserwatorów ³ (§ 7 ust. 1)		209	
Liczba unieważnień ⁴	art. 44zzv pkt 1	stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez ucznia	0
	art. 44zzv pkt 2	wniesienia lub korzystania przez ucznia w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego	2
	art. 44zzv pkt 3	zakłócania przez ucznia prawidłowego przebiegu egzaminu ósmoklasisty	0
	art. 44zzw ust. 1	stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez ucznia	0
	art. 44zzy ust. 7	stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty	4
	art. 44zzy ust. 10	niemożności ustalenia wyniku (np. zaginięcie karty odpowiedzi)	0
	inne (np. złe samopoczucie ucznia)		0
	Liczba wglądów ⁴ (art. 44zzz ust. 1)		2 455

³ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 2 sierpnia 2022 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty (Dz.U. poz. 1636, z późn. zm.).

⁴ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2025 r. poz. 881, z późn. zm.).

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki uczniów

WYKRES 1. ROZKŁAD WYNIKÓW UCZNIÓW

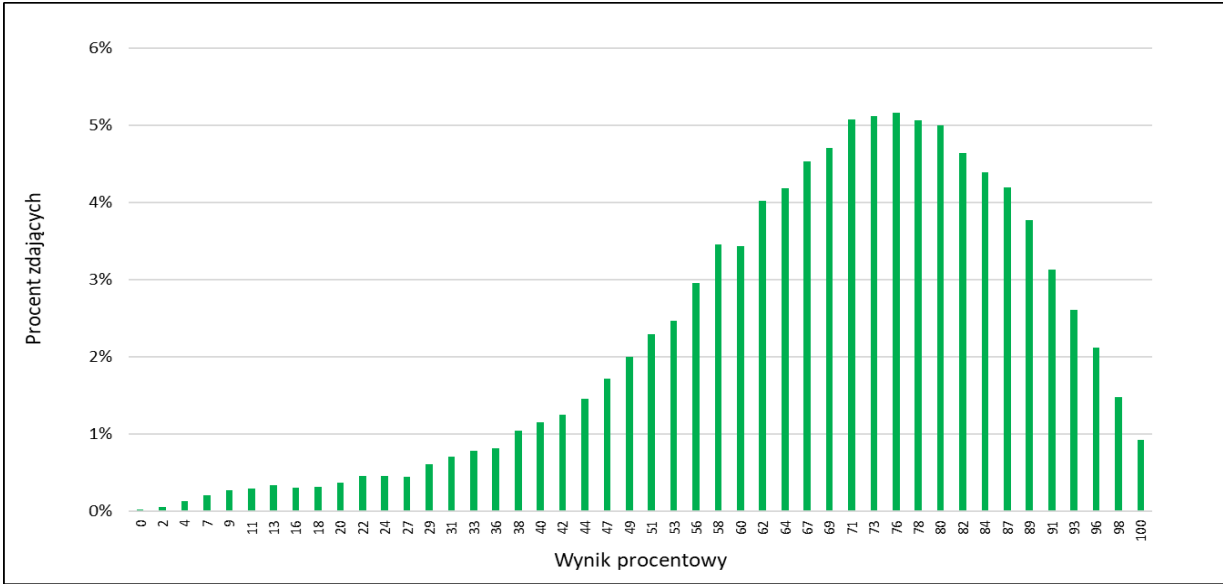

TABELA 4. WYNIKI UCZNIÓW – PARAMETRY STATYSTYCZNE

Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
53 341	0	100	71	76	68	19

Wyniki uczniów w procentach, odpowiadające im wartości centyli i wyniki na skali staninowej

TABELA 5. WYNIKI UCZNIÓW W PROCENTACH, ODPOWIADAJĄCE IM WARTOŚCI CENTYLI I WYNIKI NA SKALI STANINOWEJ

wynik procentowy	wartość centyla	stanin	wynik procentowy	wartość centyla	stanin
0	1	1	53	28	4
2	1		56	32	
4	1		58	35	
7	1		60	40	
9	2		62	44	5
11	2		64	49	
13	2		67	53	
16	3		69	58	
18	4		71	63	6
20	4		73	68	
22	5		76	72	
24	5		78	77	
27	6	2	80	81	7
29	7		82	85	
31	8		84	88	
33	9		87	91	8
36	10		89	94	
38	12		91	96	
40	13		93	98	9
42	15	3	96	99	
44	17		98	100	
47	19		100	100	
49	22				
51	25				

W tabeli 5. przedstawiono wyniki procentowe uczniów i odniesiono je do wartości centyla i odpowiadającego im stanina. Wyniki w skali centylowej i staninowej umożliwiają porównanie wyniku ucznia z wynikami uczniów w całym kraju. Na przykład, jeśli uczeń z języka polskiego uzyskał 76% punktów możliwych do zdobycia (wynik procentowy), to oznacza, że jego wynik jest taki sam lub wyższy od wyniku 72% wszystkich zdających (wynik centylowy), a niższy od wyniku 28% zdających i znajduje się on w 6. stanie.

Średnie wyniki szkół⁵ na skali staninowej

TABELA 6. WYNIKI SZKÓŁ NA SKALI STANINOWEJ

Stanin	Przedział wyników (w %)
1	6–46
2	47–52
3	53–57
4	58–61
5	62–65
6	66–69
7	70–73
8	74–78
9	79–94

Skala staninowa umożliwia porównywanie średnich wyników szkół w poszczególnych latach. Uzyskanie w kolejnych latach takiego samego średniego wyniku w procentach nie oznacza tego samego poziomu osiągnięć.

Wyniki uczniów bez dysleksji oraz uczniów z dysleksją rozwojową

WYKRES 2. ROZKŁADY WYNIKÓW UCZNIÓW BEZ DYSLEKSJI ORAZ UCZNIÓW Z DYSLEKSJĄ ROZWOJOWĄ

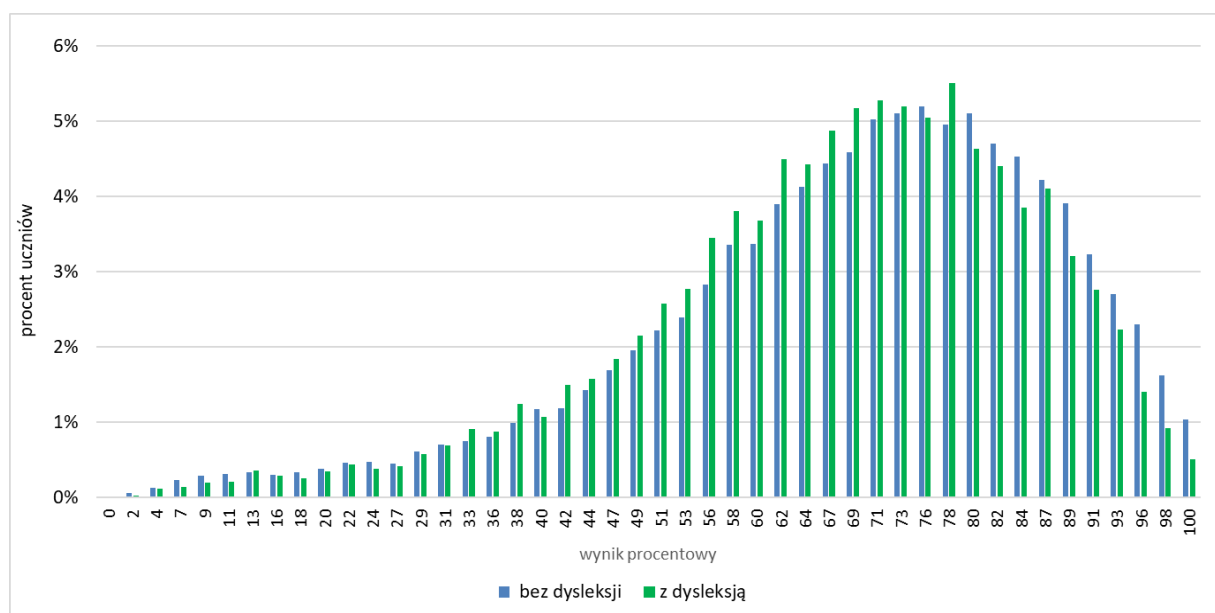

TABELA 7. WYNIKI UCZNIÓW BEZ DYSLEKSJI ORAZ UCZNIÓW Z DYSLEKSJĄ ROZWOJOWĄ – PARAMETRY STATYSTYCZNE

	Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
Uczniowie bez dysleksji	42 216	0	100	71	76	69	19

⁵ Ilekoć w niniejszym sprawozdaniu jest mowa o wynikach szkół w 2026 roku, przez szkołę należy rozumieć każdą placówkę, w której liczba uczniów przystępujących do egzaminu była nie mniejsza niż 5. Wyniki szkół obliczono na podstawie wyników uczniów, którzy wykonywali zadania z arkusza OPOP-100-2605.

Uczniowie z dysleksją rozwojową	11 125	0	100	69	78	67	18
---------------------------------	--------	---	-----	----	----	----	----

Wyniki dziewcząt i chłopców

WYKRES 3. ROZKŁADY WYNIKÓW DZIEWCZĄT I CHŁOPCÓW

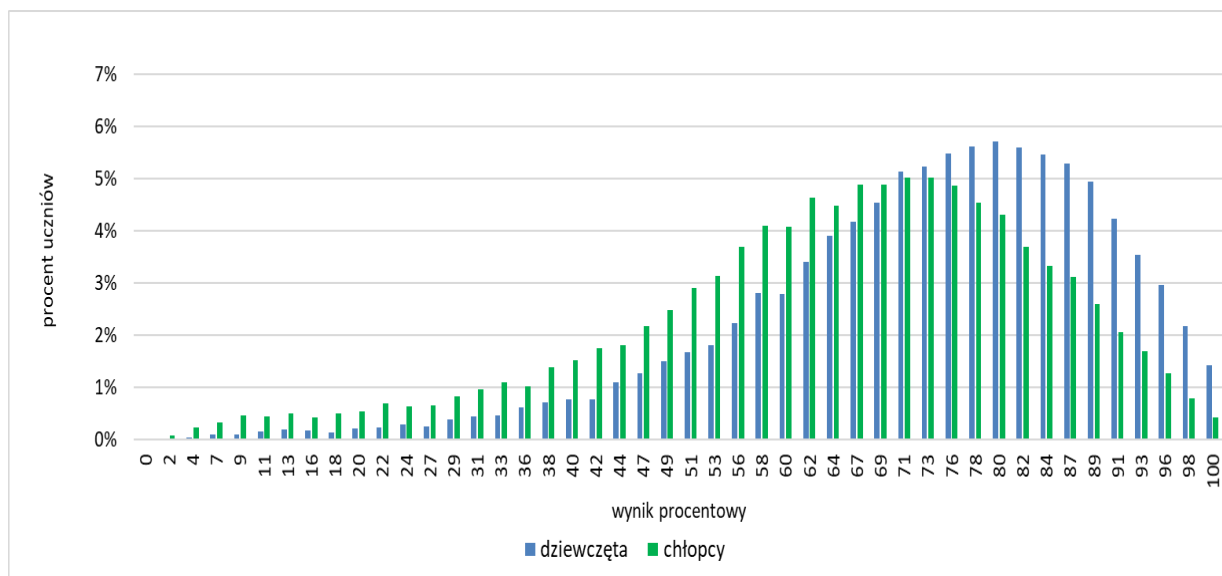

TABELA 8. WYNIKI DZIEWCZĄT I CHŁOPCÓW – PARAMETRY STATYSTYCZNE

Płeć	Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
Dziewczęta	26 561	0	100	76	80	73	17
Chłopcy	26 780	0	100	67	71	64	19

Wyniki uczniów a wielkość miejscowości**TABELA 9.** WYNIKI UCZNIÓW W ZALEŻNOŚCI OD LOKALIZACJI SZKOŁY – PARAMETRY STATYSTYCZNE

	Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
Wieś	17 258	0	100	67	71	65	18
Miasto do 20 tys. mieszkańców	7 647	0	100	69	71	65	19
Miasto od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	9 747	0	100	71	76	68	19
Miasto powyżej 100 tys. mieszkańców	18 689	0	100	76	80	73	18

Wyniki uczniów szkół publicznych i szkół niepublicznych**TABELA 10.** WYNIKI UCZNIÓW SZKÓŁ PUBLICZNYCH I SZKÓŁ NIEPUBLICZNYCH – PARAMETRY STATYSTYCZNE

	Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
Szkoła publiczna	48 471	0	100	71	71	68	18
Szkoła niepubliczna	4 870	0	100	78	89	71	22

Poziom wykonania zadań

TABELA 11. POZIOM WYKONANIA ZADAŃ

Numer zadania	Wymagania podstawy programowej		Poziom wykonania zadania (%)
	Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe	
1.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...].	Klasy IV–VI 1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: 13) [...] omawia wątek główny oraz wątki poboczne.	83
2.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...].	Klasy VII i VIII 2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: 1) wyszukuje w tekście potrzebne informacje [...].	68
3.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...].	Klasy IV–VI 2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: 2) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio.	81
4.	III. Tworzenie wypowiedzi. 5. Poznanie podstawowych zasad retoryki, w szczególności argumentowania [...].	Klasy VII i VIII 1. Elementy retoryki. Uczeń: 4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia [...] argumentów [...].	66
5.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...]. 2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.	Klasy IV–VI 1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: 9) charakteryzuje [...] narratora [...] w czytanych utworach.	78
6.	II. Kształcenie językowe. 2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych [...]. 3. Poznanie podstawowych pojęć oraz terminów służących do opisywania języka i językowego komunikowania się ludzi.	Klasy VII i VIII 1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń: 2) [...] wskazuje funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym, rozpoznaje rodzinę wyrazów [...].	64
7.	II. Kształcenie językowe. 5. Kształcenie umiejętności poprawnego [...] pisanie zgodnego z zasadami [...] pisowni polskiej.	Klasy IV–VI 4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń: 2) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: [...] przecinka [...].	67
8.1.	II. Kształcenie językowe. 2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych [...]. 5. Kształcenie umiejętności poprawnego [...] pisanie zgodnego z zasadami [...] pisowni polskiej.	Klasy IV–VI 1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń: 12) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzi: zdanie pojedyncze, zdania złożone [...]; 13) przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie [...]. 4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń: 2) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych [...].	45
8.2.	6. Rozwijanie wiedzy o elementach składowych wypowiedzi [...].		46

9.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia [...] innych tekstów kultury. 2. Znajomość wybranych utworów z literatury [...] światowej [...].	Klasy IV–VI 2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: 12) dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny [...]. Klasy VII i VIII Lektura obowiązkowa: Antoine de Saint-Exupéry, <i>Mały Książę</i> .	85
10.1.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...]. 2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].	Klasy IV–VI 1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: 9) charakteryzuje [...] bohaterów w czytanych utworach; 12) określa tematykę oraz problematykę utworu. Klasy VII i VIII Lektura obowiązkowa: Aleksander Kamiński, <i>Kamienie na szaniec</i> .	79
10.2.	III. Tworzenie wypowiedzi. 5. Poznanie podstawowych zasad retoryki, w szczególności argumentowania [...].	Klasy VII i VIII 1. Elementy retoryki. Uczeń: 4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia [...] argumentów [...].	50
11.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia [...] innych tekstów kultury.	Klasy VII i VIII 2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: 1) wyszukuje w tekście potrzebne informacje [...].	89
12.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia [...] innych tekstów kultury.	Klasy IV–VI 2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: 2) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio.	80
13.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia [...] innych tekstów kultury.	Klasy IV–VI 2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: 2) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio.	84
14.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia [...] innych tekstów kultury.	Klasy IV–VI 2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: 4) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi [...].	69
15.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...]. 2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej [...].	Klasy IV–VI 1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: 9) charakteryzuje [...] bohaterów w czytanych utworach; 12) określa tematykę oraz problematykę utworu. Lektury obowiązkowe. Klasy VII i VIII Lektury obowiązkowe.	82
	III. Tworzenie wypowiedzi. 5. Poznanie podstawowych zasad retoryki, w szczególności argumentowania [...].	Klasy VII i VIII 1. Elementy retoryki. Uczeń: 4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia [...] argumentów [...].	
16.	II. Kształcenie językowe. 3. Poznanie podstawowych pojęć oraz terminów służących do opisywania języka [...].	Klasy IV–VI 1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń: 8) nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot [...], przydawka [...]).	36

17.	Treść i forma	III. Tworzenie wypowiedzi. 2. Rozwijanie umiejętności wypowiedzania się w określonych formach wypowiedzi [...] pisemnych.	2. Mówienie i pisanie. Uczeń: 1) tworzy spójne wypowiedzi w formach gatunkowych: [...] ogłoszenie [...].	71	59
	Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna	II. Kształcenie językowe. 4. Kształcenie umiejętności poprawnego [...] pisania zgodnego z zasadami pisowni polskiej.	Klasy IV–VI 4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń: 1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym [...]; 2) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych [...].	35	
18.	Realizacja tematu wypowiedzi	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...]. 2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej [...]. 3. Kształtowanie umiejętności uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej [...]. III. Tworzenie wypowiedzi. 1. Rozwijanie umiejętności wypowiedzania się w określonych formach wypowiedzi [...] pisemnych.	Klasy VII i VIII 1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: 7) określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji; 9) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi; 10) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty [...]. Zna lektury obowiązkowe. Klasy IV–VI 2. Mówienie i pisanie. Uczeń: 1) tworzy spójne wypowiedzi w formach gatunkowych: [...] opowiadanie (twórcze [...]) [...]; 6) tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji. Klasy VII i VIII 2. Mówienie i pisanie. Uczeń: 1) tworzy spójne wypowiedzi w formach gatunkowych: [...] przemówienie [...].	92	67

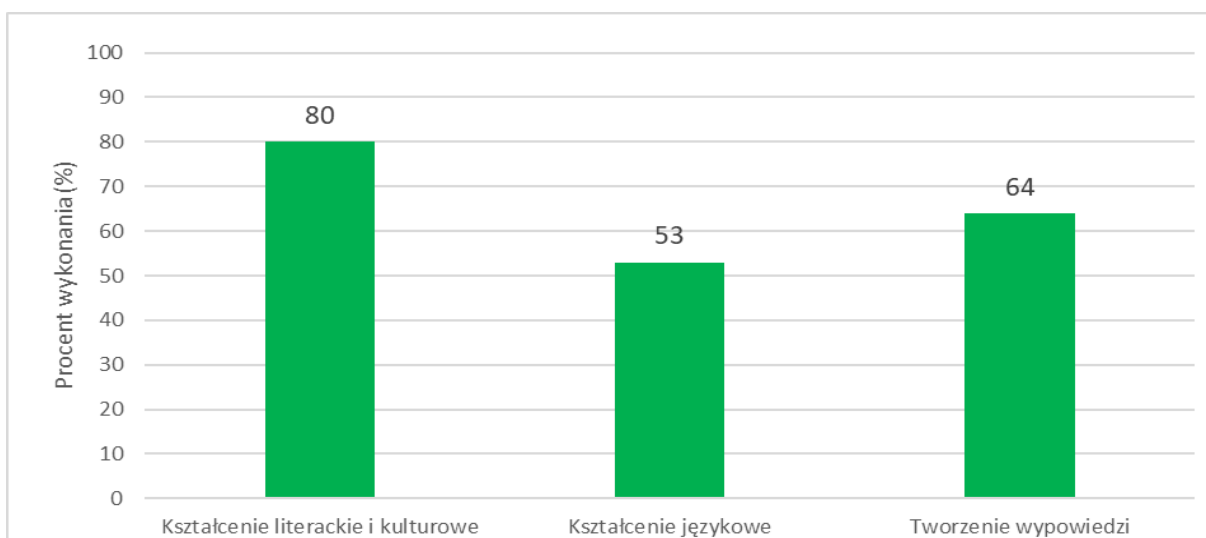
	Elementy retoryczne / Elementy twórcze		Klasy VII i VIII 1. Elementy retoryki. Uczeń: 1) funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę; 2) gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi [...]; 3) tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami; rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych; 4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu [...] tekstów argumentacyjnych; 5) odróżnia przykład od argumentu; 6) przeprowadza wnioskowanie jako element wyводу argumentacyjnego; 7) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie.	73	
	Kompetencje literackie i kulturowe	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...]. 2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej [...]. 3. Kształtowanie umiejętności uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej [...].	Klasy VII i VIII 1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: 7) określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji; 9) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi; 10) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty [...]. Zna lektury obowiązkowe.	83	
	Kompozycja tekstu	III. Tworzenie wypowiedzi. 1. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi [...] pisemnych. 4. Rozwijanie umiejętności stosowania środków stylistycznych i dbałości o estetykę tekstu oraz umiejętności organizacji tekstu. 5. Poznawanie podstawowych zasad retoryki, w szczególności argumentowania [...].	Klasy IV–VI 2. Mówienie i pisanie. Uczeń: 1) tworzy spójne wypowiedzi w formach gatunkowych: [...] opowiadanie (twórcze [...]) [...]; 6) tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji. Klasy VII i VIII 1. Elementy retoryki. Uczeń: 3) tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami; rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych;	85	

			4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu [...] tekstów argumentacyjnych; 5) odróżnia przykład od argumentu; 6) przeprowadza wnioskowanie jako element wyводу argumentacyjnego. 2. Mówienie i pisanie. Uczeń: 1) tworzy spójne wypowiedzi w formach gatunkowych: [...] przemówienie [...].		
	Styl	III. Tworzenie wypowiedzi. 1. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi [...] pisemnych. 4. Rozwijanie umiejętności stosowania środków stylistycznych i dbałości o estetykę tekstu oraz umiejętności organizacji tekstu.	Klasy IV–VI 2. Mówienie i pisanie. Uczeń: 1) tworzy spójne wypowiedzi w formach gatunkowych: [...] opowiadanie (twórcze [...]) [...]; 6) tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji. Klasy VII i VIII 1. Elementy retoryki. Uczeń: 1) funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę; 3) tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami; rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych; 4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu [...] tekstów argumentacyjnych; 5) odróżnia przykład od argumentu; 6) przeprowadza wnioskowanie jako element wyводу argumentacyjnego. 2. Mówienie i pisanie. Uczeń: 1) tworzy spójne wypowiedzi w formach gatunkowych: [...] przemówienie [...].	92	
	Język	II. Kształcenie językowe. 2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych oraz formowanie odpowiedzialności za własne zachowania językowe.	Klasy VII i VIII 3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń: 2) rozróżnia normę językową wzorcową oraz użytkową i stosuje się do nich.	43	
	Ortografia	II. Kształcenie językowe. 2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych oraz formowanie odpowiedzialności za własne zachowania językowe.	Klasy IV–VI 4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń: 1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym [...].	35	

	Interpunkcja	II. Kształcenie językowe. 2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych oraz formowanie odpowiedzialności za własne zachowania językowe.	Klasy IV–VI 4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń: 2) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych [...].	38	
--	--------------	---	---	----	--

Poziom wykonania zadań w zakresie poszczególnych obszarów umiejętności

WYKRES 4. POZIOM WYKONANIA ZADAŃ W ZAKRESIE POSZCZEGÓLNYCH OBSZARÓW UMIEJĘTNOŚCI

Komentarz

Podczas tegorocznego egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego, wzorem lat ubiegłych, uczniowie rozwiązywali zadania zamknięte oraz otwarte obejmujące treści z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych. Zadania sprawdzały stopień opanowania umiejętności zawartych w wymaganiach ogólnych i szczegółowych zapisane w trzech obszarach podstawy programowej: *Kształcenie literackie i kulturowe*, *Kształcenie językowe*, *Tworzenie wypowiedzi*.

Arkusz składał się z dwóch części – zestawu 17 zadań skupionych wokół dwóch tekstów (literackiego i nieliterackiego) oraz wypracowania.

Zadania 1.– 8. odnosiły się do fragmentu utworu Stanisława Lema pt. *Przyjaciel Automateusza* i sprawdzały stopień opanowania umiejętności czytania utworów literackich, odbioru tekstów kultury oraz wiedzę z zakresu kształcenia językowego.

Druga wiązka zadań (zadania 11.–14. oraz 16.) odnosiła się do tekstu Stephena Hawkinga *Czy możemy kształtować naszą przyszłość?*. Zadania sprawdzały umiejętność odbioru tekstów kultury, umiejętność wnioskowania i argumentowania oraz kompetencje językowe ósmoklasistów.

W arkuszu znalazły się również zadania sprawdzające znajomość lektur obowiązkowych (zadania 9., 10. i 15.), umiejętność wykorzystania definicji słownikowej (zadanie 4.) oraz umiejętność tworzenia formy użytkowej – ogłoszenia (zadanie 17.).

W drugiej części arkusza uczeń wybierał jeden z dwóch tematów wypracowania: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym – *Napisz przemówienie skierowane do swoich rówieśników, w którym przekonasz ich, że każdy może kształtować swoją przyszłość. W argumentacji odwołaj się do wybranej lektury obowiązkowej oraz do innego utworu literackiego lub wypowiedź o charakterze twórczym – Napisz opowiadanie o spotkaniu z bohaterem wybranej lektury obowiązkowej. Podczas wspólnej przygody znaleźliście przedmiot o niezwykłych właściwościach, dzięki któremu Wasza przygoda zakończyła się pomyślnie. Wypracowanie powinno dowodzić, że dobrze znasz wybraną lekturę obowiązkową.*

Pisemna wypowiedź zdającego powinna liczyć co najmniej 200 wyrazów.

Umiejętność czytania utworów literackich i odbioru tekstów kultury

Umiejętność czytania utworów literackich i odbioru tekstów kultury była sprawdzana na tegorocznym egzaminie ósmoklasisty z języka polskiego za pomocą zadań zamkniętych różnego typu oraz zadań otwartych – krótkiej i rozszerzonej odpowiedzi.

Umiejętność rozumienia utworów literackich sprawdzały zadania zbudowane wokół utworu *Przyjaciel Automateusza* Stanisława Lema.

Zadanie 1. badało umiejętność rozumienia utworów literackich – określania tematyki przeczytanego tekstu. Zdający oceniali prawdziwość stwierdzeń dotyczących oczekiwań robota względem zakupionego elektroprzyjaciela oraz celu spotkania bohaterów opowiadania. Dla zdających zadanie okazało się łatwe, 83% ósmoklasistów udzieliło poprawnej odpowiedzi.

Zadanie 2. miało na celu sprawdzenie umiejętności wyszukiwania w tekście potrzebnych informacji. Zadaniem uczniów klas ósmych było wskazanie informacji na temat wynalazcy, która nie wynikała z treści opowiadania *Przyjaciel Automateusza*. Badaną umiejętność opanowało 68% zdających.

Zadanie 3. sprawdzało umiejętność wyszukiwania w tekście informacji wyrażonych wprost i pośrednio. Wymagało od zdającego uważnego przeczytania i zrozumienia określonego fragmentu tekstu, w którym narrator bezpośrednio komentuje zachowanie wynalazcy. Prawidłowej odpowiedzi udzieliło 81% zdających. Zadanie to okazało się dla ósmoklasistów łatwe.

W zadaniu 5. ósmoklasiści mieli rozstrzygnąć prawdziwość stwierdzeń dotyczących charakterystyki narratora oraz funkcji jego wypowiedzi zapisanej w nawiasie w jednym z akapitów fragmentu utworu Stanisława Lema *Przyjaciel Automateusza*. Poprawnie rozwiązało to zadanie 78% zdających egzamin z języka polskiego.

Zadanie 9. polegało na dokonaniu przekładu intersemiotycznego zdjęć zamieszczonych w arkuszu poprzez powiązanie ich z treścią *Małego Księcia* Antoine'a de Saint-Exupéry'ego. Aby uzyskać maksymalną liczbę punktów za to zadanie (2 punkty) zdający mieli wybrać dwa zdjęcia, spośród sześciu podanych (1. zboże, 2. pustynia, 3. odlatujące ptaki, 4. żmija, 5. róża, 6. lis), i wyjaśnić związek każdego z nich z tematem przyjaźni przedstawionej we wskazanej w poleceniu lekturze obowiązkowej. Za trafną interpretację każdego z wybranych zdjęć przyznawano 1 punkt.

Poniżej zaprezentowano odpowiedzi ocenione na 2 punkty¹.

Przykład 1.

Zdjęcie numer: 6

Wyjaśnienie: Na zdjęciu numer 6 przedstawiony jest lis, nawiązuje on do postaci lisa – przyjaciela *Małego Księcia*, którego spotkał w trakcie swojej wizyty na Ziemi.

¹ Prezentowane w sprawozdaniu przykładowe rozwiązania do zadań otwartych krótkiej odpowiedzi oraz wypracowania są oryginalnymi pracami uczniowskimi.

Zdjęcie numer: 1

Wyjaśnienie: *Przedstawione na zdjęciu numer 1 zboże, nawiązuje do sytuacji gdy Lis i Mały Książę trafili na pole zboża. Lis wyznał wtedy, że złocisty kolor zboża będzie mu się kojarzył z złocistym kolorem włosów jego nowego przyjaciela – Małego Księcia.*

Przykład 2.

Zdjęcie numer: 6

Wyjaśnienie: *Lis został przyjacielem Małego Księcia po tym, jak ten go oswoił. Codziennie złotowłosego chłopak podchodził coraz bliżej do zwierzęcia, aż ono całkiem mu zaufało. Podczas spotkań i rozmów stworzyły się między nimi więzy przyjaźni.*

Zdjęcie numer: 4

Wyjaśnienie: *Mały Książę pozwolił się ukąsić żmii, ponieważ chciał wrócić do swojej Róży, kiedy zrozumiał, że jest ona jego przyjaciółką i jest dla niego jedyna na świecie.*

Przykład 3.

Zdjęcie numer: 5

Wyjaśnienie: *Róża była pierwszą przyjaciółką Małego Księcia, który na początku tego nie dostrzegał. Dopiero po rozmowach z innymi bohaterami udało mu się to zrozumieć.*

Zdjęcie numer: 6

Wyjaśnienie: *Lis też był przyjacielem chłopca. Małemu Księciu udało się oswoić lisa, a ten dał mu wiele rad.*

Przykład 4.

Zdjęcie numer: 6

Wyjaśnienie: *Lis przedstawiony na zdjęciu nauczył Małego Księcia jak wygląda prawdziwa przyjaźń. Pozwolił mu się oswoić, dzięki temu bohater zrozumiał, z jaką odpowiedzialnością się ona wiąże.*

Zdjęcie numer: 2

Wyjaśnienie: *Pustynia przedstawiona na zdjęciu ukazuje miejsce spotkania Małego Księcia z Pilotem. Tam rozpoczęła się ich przyjaźń, kiedy chłopiec poprosił Pilotą o narysowanie baranka.*

Przykład 5.

Zdjęcie numer: 2

Wyjaśnienie: *Na zdjęciu widać pustynię, na której lądował awaryjnie swoim samolotem pilot. Tam spotkał Małego Księcia, który opowiedział mu swoją historię i zaprzyjaźnił się z nim.*

Zdjęcie numer: 3

Wyjaśnienie: *Dzięki ptakom Mały Książę opuścił swój dom, co pozwoliło mu na dalsze podróże po planetach w poszukiwaniu przyjaciół. W końcu odnalazł przyjaciół na ziemi – pilota i lisa.*

Ósmoklasiści dobrze poradzi sobie z tym zadaniem – 85% uczniów otrzymało punkty za jego rozwiązanie, przy czym maksymalną liczbę punktów, tj. 2 punkty, otrzymało ok. 77% zdających. Niepełnej odpowiedzi udzieliło nieco ponad 17% uczniów i otrzymali oni 1 punkt. Wyjaśnili poprawnie związek tylko jednego zdjęcia z tematem przyjaźni w lekturze lub w jednym z dwóch wyjaśnień popełnili błąd rzeczowy dotyczący treści *Małego Księcia*.

Poniżej zamieszczono przykłady odpowiedzi ocenionych na 1 punkt.

Przykład 6.

Zdjęcie numer: 2

Wyjaśnienie: *Mały Książę spotkał się na pustyni z pilotem, który się na niej rozbił.*

Zdjęcie numer: 6

Wyjaśnienie: *Lis powiedział Małemu Księżciu, że najważniejsze jest to, co niewidzialne dla oczu. W tym momencie Mały Książę zrozumiał, że kocha przyjaciółkę Różę.*

Przykład 7.

Zdjęcie numer: 6

Wyjaśnienie: *Wybrałam zdjęcie numer sześć, ponieważ Lis pomógł Małemu Księżciu uświadomić sobie, jak bardzo ważna jest dla niego jego Róża.*

Zdjęcie numer: 3

Wyjaśnienie: *Wybrałam zdjęcie numer trzy, ponieważ dzięki ptakom przenosi się z jednej planety na drugą.*

Przykład 8.

Zdjęcie numer: 5

Wyjaśnienie: *Róża dla małego księcia była najważniejsza ponieważ opiekował się nią, była ona dla niego najlepszą przyjaciółką.*

Zdjęcie numer: 3

Wyjaśnienie: *Mały książę zobaczył klucz ptaków i wykorzystał moment żeby przeniosły go na ziemię.*

Zdający, którzy niepoprawnie wyjaśnili związek obu wybranych zdjęć z tematem przyjaźni ukazanej w lekturze, za rozwiązanie zadania 9. otrzymali 0 punktów. Ich błędy wynikały z nieznamośności lektury bądź z niewłaściwego odczytania polecenia – część uczniów powiązała zdjęcia z treścią *Małego Księcia*, ale nie uwzględniła w rozwiązaniu tematu przyjaźni. Wśród niepoprawnych odpowiedzi znalazły się również takie, które stanowiły opisy fotografii. Odpowiedzi ocenionych na 0 punktów udzieliło 6,3% ósmoklasistów.

Ilustrują to poniższe przykłady.

Przykład 9.

Zdjęcie numer: 6

Wyjaśnienie: *Na zdjęciu widać pięknego lisa w lesie. Lis znakomicie dostosowuje się do krajobrazu.*

Zdjęcie numer: 2

Wyjaśnienie: *Na zdjęciu widnieje znakomita pustynia, piękne pagórki, w oddali można wypatrzeć dużą górę piaskową.*

Przykład 10.

Zdjęcie numer: 2

Wyjaśnienie: *zdjęcie to przedstawia pustynie, miejsce w którym Mały Książę spotkał się z Pilotem.*

Zdjęcie numer: 5

Wyjaśnienie: *przedstawia kwiat, Różę mieszkającą na planecie Małego Księcia.*

Przykład 11.

Zdjęcie numer: 4

Wyjaśnienie: *wybrałem węża bo po planecie Małego Księcia pełzał wąż. Dokładnie to wąż boa. Dlatego bo Mały Książę był z tym wężem bardzo związany.*

Zdjęcie numer: 3

Wyjaśnienie: *W momencie, gdy Mały Książę chciał opuścić swoją planetę B-612, odleciał z niej wraz z kluczem wędrownych ptaków.*

Przykład 12.

Zdjęcie numer: 2

Wyjaśnienie: *Mały Książę wylądował na ziemi, dokładnie to na pustyni w której szukał powrotu na swoją ziemię.*

Zdjęcie numer: 4

Wyjaśnienie: *Żmija pojawiła się na pustyni i rozmawiała z Małym Księciem, potem jednak zabiła go.*

Zadanie 10. składało się z dwóch części. Za udzielenie poprawnej odpowiedzi w każdej z nich zdający mogli otrzymać po 1 punkcie. Maksymalną liczbę punktów (2 punkty) za to zadanie uzyskało nieco ponad 50% zdających.

Zadanie 10.1. polegało na rozpoznaniu lektury obowiązkowej (utworu Aleksandra Kamińskiego pt. *Kamienie na szaniec*), z której pochodził zacytowany fragment. Zdający na ogół trafnie rozpoznawali utwór. Poprawnych odpowiedzi udzieliło ok. 79% uczniów klas ósmych. Wśród niepoprawnie przywołanych lektur znalazły się m.in. *Akademia Pana Kleksa*, *Chłopcy z Placu Broni*, *Latarnik*.

W drugiej części zadania (10.2.) zdający mieli zająć stanowisko wobec stwierdzenia, że bohater, o którym mowa w powyższym fragmencie utworu (Rudy), podejmował się pracy nad wynalazkami, aby zaspokoić swoje ambicje. W uzasadnieniu stanowiska należało odwołać się do znajomości całego utworu *Kamienie na szaniec*.

Uczniowie, którzy przedstawili i poprawnie uzasadnili swoje stanowisko, odwołując się do znajomości całego utworu, otrzymali 1 punkt. Taki wynik uzyskało ok. 50% zdających.

Poniżej znajdują się przykłady rozwiązań zadania 10.2. ocenione na 1 punkt.

Przykład 13.

Stanowisko: *Chłopak podejmował się pracy nad wynalazkami, aby zaspokoić swoje ambicje.*

Uzasadnienie: *Rudy był kreatywny i miał wielkie ambicje. Często podejmował się rzeczy niebezpiecznych i ryzykownych. Wymyślał wiele wynalazków, by wykorzystać je w walce z okupantem (wieczne pióro, system zakładania polskich flag), i dążył do tego, by te wynalazki były coraz lepsze. To pokazuje, że Rudy potrzebował wyzwań, żeby zaspokoić swoje ambicje.*

Przykład 14.

Stanowisko: *Rudy, podejmował się pracy nad wynalazkami, aby zaspokoić swoje ambicje.*

Uzasadnienie: *Według mnie Jan Bytnar miał wysokie ambicje, aby jak najlepiej wykonywać swoje prace, które polegały na odstraszeniu bądź przeszkodzeniu okupantom i utrzymaniu Polaków w nadziei, że nie wszystko stracone, co wiąże się z wykonywaniem wynalazków, które miały mu te zadania ułatwić. Dzięki wykonywaniu wynalazków zaspokajał swoje ambicje i czuł, że robi coś użytecznego.*

Przykład 15.

Stanowisko: *Rudy nie budował wynalazków, aby zaspokoić swoje ambicje.*

Uzasadnienie: *Jan Bytnar podejmował się pracy nad wynalazkami, żeby pokazać Niemcom, że Polacy jeszcze się nie poddali, co pokazuje jego wynalazek do wieszania flag na latarniach, którym zawieszał polskie flagi.*

Przykład 16.

Stanowisko: *Uważam, że Rudy nie podejmował się pracy nad wynalazkami, aby zaspokoić własne ambicje.*

Uzasadnienie: *Rudy był osobą bardzo inteligentną i kreatywną. Wykorzystywał te cechy w służbie ojczyźnie, uczestnicząc w akcjach Małego Sabotażu. Tworzenie przez niego wynalazków (np. mechanizmu do błyskawicznego zawieszania polskich flag) służyło celowi wyższemu niż tylko zaspokojenie osobistych ambicji.*

Odpowiedzi niepoprawne, w tym zawierające błędy rzeczowe, świadczące o nieznamości lektury, skutkowały przyznaniem 0 punktów. Poniżej zamieszczono przykłady takich rozwiązań.

Przykład 17.

Stanowisko: *Nie*

Uzasadnienie: *Uważam, że Rudy nie podejmował się pracy nad wynalazkami, aby zaspokoić swoje ambicje, ponieważ Rudy nie zajmował się wynalazkami dlatego, że Rudy był więziennikiem przez gestapo policję niemiecką, zamiast zajmować się wynalazkami był torturowany przez gestapo.*

Przykład 18.

Stanowisko: *Moim zdaniem bohater podejmował się pracy nad wynalazkami, aby zaspokoić swoje ambicje.*

Uzasadnienie: *Zośka wynalazła wieczne pióro.*

Przykład 19.

Stanowisko: *Według mnie nie*

Uzasadnienie: *Bohater, o którym mowa chciał zarobić trochę pieniędzy podczas wojny, więc zaczął konstruować różne wynalazki.*

Przykład 20.

Stanowisko: *Uważam, że bohater podejmował się pracy nad wynalazkami, by zaspokoić swoje ambicje.*

Uzasadnienie: *Bohater miał wiele wynalazków, a na strychu było wiele zepsutych mebli, które w wolnym czasie lubił naprawiać.*

Przykład 21.

Stanowisko: *Nie podejmował pracy nad wynalazkami.*

Uzasadnienie: *Rudy podejmował się małym sabotażem i akcjami dywersyjnymi, tworzenie wynalazków go nie interesowało.*

Przykład 22.

Stanowisko: *Tak*

Uzasadnienie: *Według mnie wynalazca chciał pomóc sobie tworząc takie pióro, lecz nie udało mu się do końca go zrealizować, gdyż takie pióro i tak trzeba będzie uzupełnić przez jakiś czas, ponieważ wszystko się kiedyś kończy, nawet rzeczy.*

Umiejętność wyszukiwania w tekście nieliterackim potrzebnych informacji sprawdzały zadania 11., 12. i 13.

Rozwiązanie zadania 11. wymagało wskazania akapitów, w których znajdowały się odpowiedzi na sformułowane w zadaniu pytania. Aby uzyskać za rozwiązanie tego zadania 2 punkty, należało poprawnie połączyć trzy spośród pięciu pytań ze wskazanymi akapitami. Wynik taki odnotowano u 82,7% zdających. 1 punkt uzyskiwali ci uczniowie, którzy poprawnie połączyli dwa pytania ze wskazanymi akapitami (11.7% zdających). Zadanie to należało zatem do łatwych.

W zadaniu 12. – wielokrotnego wyboru – zdający mieli wybrać informację zgodną z treścią tekstu Stephena Hawkinga. Było to zadanie łatwe – z jego rozwiązaniem poradziło sobie ok. 80% uczniów klas ósmych.

Zadanie 13. odnosiło się do przywołanych w pierwszym akapicie tekstu cech Alberta Einsteina. Należało wybrać tę cechę, dzięki której, zdaniem autora, Einstein uważany jest za geniusza wszech czasów. Wskazanie poprawnej cechy spośród podanych skutkowało przyznaniem 1 punktu. Taki wynik uzyskało ok. 84% zdających.

Zadanie 14. sprawdzało umiejętność dostrzegania relacji między częściami wypowiedzi. Poprawne rozwiązanie zadania polegało na wyjaśnieniu związku między treścią akapitów 3. i 4. w tekście *Czy możemy kształtować naszą przyszłość?* Stephena Hawkinga. Za poprawną odpowiedź (wyjaśnienie, że chodzi o ciekawość świata, dociekliwość, którą Hawking przejawiał już w dzieciństwie, a rozwinął w dorosłym życiu) zdający mógł otrzymać 1 punkt. Poprawnej odpowiedzi udzieliło 69% ósmoklasistów.

Poniżej znajdują się przykłady rozwiązań ocenionych na 1 punkt.

Przykład 23.

W treści akapitów 3. i 4. autor opisuje swoją fascynację mechanizmem działania różnych rzeczy. Jako dziecko rozbrajał zabawki na części by zrozumieć jak działają, natomiast w obecnej pracy analizuje jak działa wszechświat.

Przykład 24.

W 3 akapicie Hawking opisuje czym się fascynował w dzieciństwie. W 4 akapicie ukazuje wynik tej fascynacji i w co ona się przerodziła.

Przykład 25.

W akapicie 3., autor opowiada, co fascynowało go w młodości, natomiast w akapicie 4. mówi nam, jak to wpłynęło na jego późniejsze życie.

Przykład 26.

Autor wyjaśnia co mają wspólnego jego dziecięce zainteresowania z jego ówczesną pracą. Tłumaczy, że robi to co w dzieciństwie tylko w dużej skali.

Wśród niepoprawnych rozwiązań znalazły się odpowiedzi zbyt ogólne, nieodnoszące się do treści wskazanych akapitów lub dotyczące struktury tekstu. Takich odpowiedzi udzieliło 31% zdających.

Poniżej zamieszczono przykłady ocenione na 0 punktów.

Przykład 27.

Między treścią akapitów 3. i 4. zachodzi retrospekcja.

Przykład 28.

Gdy jako mały chłopiec rozkręcał zabawki i składał z powrotem nauczył się więcej niż dzisiejsze dzieci ze smartfonem.

Przykład 29.

Chodzi o dzieciństwo dawniejszych i teraźniejszych dzieci.

Przykład 30.

Związek jest taki, że w obu akapitach jest mowa o kosmetologii oraz o odkrywaniu jak działa wszechświat.

Umiejętności językowe

Umiejętności z zakresu kształcenia językowego ósmoklasistów badano w arkuszu egzaminacyjnym między innymi za pomocą zadań: 6., 7., 8. oraz 16.

Zadanie 6. sprawdzało wiedzę z zakresu słowotwórstwa. Było to zadanie zamknięte, w którym uczniowie musieli ocenić prawdziwość dwóch stwierdzeń: określić, czy prawdą jest, że wyrazy *brylant* i *brylancik* są wyrazami pokrewnymi oraz stwierdzić, czy w wyrazach *brylancik* i *ziarenko* formanty pełnią tę samą funkcję. Obu poprawnych odpowiedzi udzieliło 64% zdających i otrzymali oni 1 punkt za realizację zadania.

W zadaniu 7. badano natomiast znajomość zasad interpunkcyjnych. Aby udzielić poprawnej odpowiedzi, należało wykazać się znajomością zasad użycia przecinków w zdaniach złożonych podrzędnie, w zdaniach z imiesłowowym równoważnikiem zdania oraz przy stosowaniu wyliczeń w tekście ciągłym. Zadanie poprawnie rozwiązało ok. 67% ósmoklasistów.

Z analizy uczniowskich rozwiązań wynika, że największą trudnością sprawiła uczniom poprawna interpunkcja przy wyliczeniach. Uczniowie stawiali też przecinek w miejscach, w których ten znak interpunkcyjny był zbędny. Nieliczni zdający wprowadzili więcej niż trzy przecinki, co było niezgodne z treścią polecenia. W wielu pracach widoczne są skreślenia, świadczące o wątpliwościach w zakresie stosowania przecinków.

Poniżej zamieszczono przykłady rozwiązań ocenionych na 0 punktów.

Przykład 31.

(nieuzasadnione trzy przecinki, czwarty wstawiony poprawnie)

Jeśli potrzebujesz towarzysza przyjdź do mnie. Możesz zyskać przyjaciela, który wesprze Cię w każdej sytuacji. Będzie wierny i stale przytomny, a przy tym, estetyczny poręczny i trwały. Zapłacisz w brylantach – tyle, ile waży. Kupując kilku elektroprzyjaciół, masz gwarancję korzystnego rabatu.

Wynalazca

Przykład 32.

(brak uzasadnienia dla przecinka w drugim zdaniu tekstu)

Jeśli potrzebujesz towarzysza, przyjdź do mnie. Możesz zyskać przyjaciela, który wesprze Cię w każdej sytuacji. Będzie wierny i stale przytomny, a przy tym estetyczny poręczny i trwały. Zapłacisz w brylantach – tyle, ile waży. Kupując kilku elektroprzyjaciół, masz gwarancję korzystnego rabatu.

Wynalazca

Przykład 33.

(brak uzasadnienia dla drugiego przecinka w trzecim zdaniu tekstu)

Jeśli potrzebujesz towarzysza, przyjdź do mnie. Możesz zyskać przyjaciela, który wesprze Cię w każdej sytuacji. Będzie wierny i stale przytomny, a przy tym estetyczny, poręczny, i trwały. Zapłacisz w brylantach – tyle, ile waży. Kupując kilku elektroprzyjaciół, masz gwarancję korzystnego rabatu.

Wynalazca

Wiedza z zakresu składni języka polskiego sprawdzana była w zadaniu 8. i w zadaniu 16.

Zadanie 8. składało się z dwóch części – zadania zamkniętego 8.1. i zadania otwartego 8.2. W zadaniu 8.1. należało określić, jakim rodzajem zdania jest wypowiedzenie *Każde takie ziarenko jest koncentratem elektrycznego myślenia, niezmiernie wszechstronnym i rozumnym* oraz wskazać, które z dwóch podanych zdań należy do tego samego rodzaju wypowiedzeń co przywołane zdanie. Z udzieleniem poprawnej odpowiedzi trudności nie miało ok. 45% ósmoklasistów. Otrzymali oni 1 punkt za rozwiązanie zadania.

Zadanie 8.2. sprawdzało umiejętności z zakresu przekształcania zdań. Z trzech zdań pojedynczych należało utworzyć zdanie wielokrotnie złożone, tak aby nie zmienić sensu wypowiedzi. Dodatkowym wymogiem było zastosowanie dwóch spójników wybranych spośród 6 zaprezentowanych w ramce. W zadaniu tym oceniania była także interpunkcja zastosowana w utworzonym zdaniu.

Za poprawne przekształcenie zdań pojedynczych w zdanie wielokrotnie złożone i zapis zgodny z zasadami interpunkcji można było otrzymać 2 punkty. Taką punktację otrzymało ok. 42% ósmoklasistów. Prawie połowa zdających nie otrzymała żadnego punktu za realizację tego zadania. Było to więc dla zdających zadanie trudne.

Poniżej zamieszczono przykładowe rozwiązania zadania 8.2. ocenione na 2 punkty.

Przykład 34.

Wynalazcy udało się stworzyć elektroprzyjaciół i byli oni niewielkich rozmiarów, więc mieścili się oni nawet w kieszeni.

Przykład 35.

Wynalazca stworzył elektroprzyjaciół, a ponieważ byli oni niewielkich rozmiarów, więc mieścili się w kieszeni.

Przykład 36.

Wynalazcy udało się stworzyć elektroprzyjaciół, którzy mieścili się nawet w kieszeni, ponieważ byli niewielkich rozmiarów.

Zgodnie z zasadami oceniania 1 punkt otrzymywali zdający, którzy przekształcili zdania pojedyncze w zdania wielokrotnie złożone, zachowując ich sens, ale w zapisie utworzonego zdania popełnili błędy interpunkcyjne bądź zastosowali poprawną interpunkcję, lecz przekształcając zdania pojedyncze w wielokrotnie złożone, nie wykorzystali dwóch spośród podanych w ramce wyrazów. Taki wynik uzyskało nieco ponad 9% ósmoklasistów.

Poniżej przykładowe rozwiązania zadania 8.2. ocenione na 1 punkt.

Przykład 37.

(niepoprawna interpunkcja – zbędny przecinek przed i)

Wynalazcy udało się stworzyć elektroprzyjaciół, którzy byli niewielkich rozmiarów, i mieścili się nawet w kieszeni.

Przykład 38.

(niepoprawna interpunkcja – brak przecinka przed więc)

Wynalazcy udało się stworzyć elektroprzyjaciół, którzy byli niewielkich rozmiarów więc mieścili się nawet w kieszeni.

Przykład 39.

(niepoprawna interpunkcja – brak kropki na końcu zdania)

Elektroprzyjaciele, których udało się stworzyć wynalazcy, byli niewielkich rozmiarów i mieścili się nawet w kieszeni

Przykład 40.

(do przekształcenia zdania został wykorzystany jeden spójnik spośród podanych w ramce: ponieważ)

Wynalazcy udało się stworzyć elektroprzyjaciół, a ponieważ byli niewielkich rozmiarów, mieścili się nawet w kieszeni.

Przykładowe rozwiązania zadania 8.2. ocenione na 0 punktów.

Przykład 41.

(trzy zdania złożone zamiast zdania wielokrotnie złożonego, nie został zachowany sens zdań pojedynczych)

Wynalazcy udało się stworzyć elektroprzyjaciół, którzy potrafili pomagać.

Elektroprzyjaciele byli niewielkich rozmiarów, mieścili się w uchu.

Elektroprzyjaciele mieścili się nawet w kieszeni, ponieważ byli miniaturowi.

Przykład 42.

(nie został zachowany sens zdań pojedynczych, utworzone wypowiedzenie jest niepoprawne pod względem składniowym i interpunkcyjnym)

Wielki wynalazca ciężko pracował nad stworzeniem elektroprzyjaciół, w końcu mu się udało lecz były niewielkich rozmiarów, więc mieściły się nawet w kieszeni.

Przykład 43.

(wypowiedzenie niepoprawne pod względem składniowym)

Elektroprzyjaciele, którzy mieli możliwość zmieszczenia się w kieszeni, ponieważ wynalazca ich pomniejszył.

Przykład 44.

(zdanie złożone podrzędnie)

Wynalazcy udało się stworzyć niewielkich rozmiarów elektroprzyjaciół, którzy mieścili się nawet w kieszeni.

Poziom opanowania umiejętności z zakresu składni zdania badano także przy pomocy zadania 16. Było to zadanie zamknięte typu prawda/fałsz. Aby otrzymać 1 punkt należało trafnie ocenić prawdziwość dwóch stwierdzeń dotyczących funkcji wyrazów w zdaniu *Kształt przyszłości zależy od was*. Zdający mieli stwierdzić, czy zaimek *was* pełni w tym zdaniu funkcję podmiotu oraz czy wyraz *przyszłości* pełni funkcję przydawki. Z zadaniem tym poradziło sobie ok. 36% ósmoklasistów.

Umiejętności argumentacyjne

Umiejętność formułowania wypowiedzi argumentacyjnej sprawdzana jest na egzaminie ósmoklasisty zarówno w zadaniach krótkiej odpowiedzi, jak i w wypracowaniu.

Poziom opanowania kluczowych umiejętności retorycznych oraz umiejętności funkcjonalnego odwołania się do treści lektur przez uczniów kończących drugi etap edukacyjny badano na tegorocznym egzaminie za pomocą zadań 4. i 15.

W zadaniu 4. należało sformułować argument do tezy: *Wynalazca, z którym spotkał się Automateusz, dobrze opanował sztukę perswazji*. Argument powinien odnosić się do tekstu *Przyjaciel Automateusza* oraz podanej definicji pojęcia *perswazja*. Za poprawną odpowiedź można było uzyskać 1 punkt. Taki wynik uzyskało ok. 66% ósmoklasistów. Zadanie okazało się umiarkowanie trudne.

Poniżej zamieszczono przykładowe rozwiązania ocenione na 1 punkt.

Przykład 45.

Wynalazca przedstawił bohaterowi wszystkie najlepsze cechy swojego towaru, co doprowadziło do zakupu elektroprzyjaciela. Można więc stwierdzić, że wynalazca dobrze opanował sztukę perswazji.

Przykład 46.

Wynalazca, z którym spotkał się Automateusz, dobrze opanował sztukę perswazji, ponieważ umiał on przekonać robota do kupna swojego wynalazku. Zrobił to poprzez długie opisy i wchwalanie możliwości elektrycznego przyjaciela.

Przykład 47.

Wynalazca namówił robota, aby ten kupił od niego elektrycznego przyjaciela, opisując dokładnie swój produkt i odpowiadając na pytania.

Najczęstsze błędy popełniane przez zdających w odpowiedziach uznanych za niepoprawne polegały na tym, że nie formułowali oni argumentów świadczących o opanowaniu przez wynalazcę sztuki perswazji lub odwoływali się tylko do definicji słowa *perswazja*. Część niepoprawnych rozwiązań była niezgodna z treścią utworu *Przyjaciel Automateusza*.

Poniżej znajdują się przykłady takich odpowiedzi.

Przykład 48.

Perswazja w tworzeniu a potem sprzedawaniu jest jedną z ważniejszych umiejętności do opanowania, ułatwia nam sprzedaż rękodzieła.

Przykład 49.

Wynalazca dobrze opanował sztukę perswazji, ponieważ umie zaprojektować elektroprzyjaciela tak, aby wykonywał zadanie oraz aby zawsze był wierny osobie, z którą się przyjaźni.

Przykład 50.

Wynalazca opanował sztukę perswazji, gdyż był on w stanie zbudować robota, który umie tylko perswadować.

Przykład 51.

Jeżeli zachęcamy kogoś do kupna jakiejś rzeczy to w większości się zgadzamy, a jeśli nic nie mówimy, to raczej nie będziemy tego mieli.

Przykład 52.

Wynalazca wykorzystał swoją dobrze opanowaną sztukę persfazji przy budowie robotów, które mają na celu podpowiadać ludziom w ciężkich sytuacjach, co osłabia człowiekowi możliwość do samodzielnego myślenia, a także rady robota nie zawsze mogłyby być pomocne, co przyniosłoby więcej niekorzyści.

Rozwiązanie zadania 15. wymagało od ósmoklasistów przedstawienia własnego stanowiska w określonej w poleceniu kwestii oraz podania jego przekonującego uzasadnienia.

Sprawdzało także znajomość lektur obowiązkowych. Uczniowie samodzielnie wybierali lekturę i bohatera z listy lektur obowiązkowych wskazanych w podstawie programowej. Zdający mieli za zadanie podać przykłady bohaterów, którzy kierowali się w życiu zasadą *Najważniejsze, aby się nie poddawać* i uzasadnić dokonany wybór. Dla zilustrowania swojej argumentacji powinni przywołać odpowiednią sytuację z wybranego przez siebie utworu.

Uczniowie, którzy poprawnie podali tytuł lektury, wskazali jej bohatera, a następnie prawidłowo uzasadnili swój wybór i zilustrowali argumentację sytuacją z lektury, otrzymali za swoją odpowiedź 2 punkty. Poprawne uzasadnienie stanowiska bez przywołania sytuacji z lektury skutkowało przyznaniem 1 punktu.

Zadanie 15. okazało się dla ósmoklasistów łatwe – poziom wykonania to 82%.

Maksymalną punktację uzyskało około 72% zdających. Dokonali oni prawidłowego wyboru bohatera, poprawnie uzasadnili swoje stanowisko i zilustrowali je sytuacją z lektury. Za taką odpowiedź otrzymali 2 punkty.

Poniżej zaprezentowano przykłady rozwiązania ocenione na 2 punkty.

Przykład 53.

Tytuł lektury: „*Mały Książę*”

Bohater lektury: *Mały Książę*

Uzasadnienie wyboru: *Bohater, szukając przyjaciela, odwiedził wiele planet, np. Króla, Próznego, Pijaka jednak nie znalazł go tam, przez to podróżował dalej. Na siódmej planecie, którą była Ziemia, poznał Lisa, który okazał się przyjacielem, którego szukał. Dowodzi to, że bohater się nie poddawał, tylko szukał póki nie znajdzie.*

Przykład 54.

Tytuł lektury: „*Kamienie na szaniec*”

Bohater lektury: *Zośka*

Uzasadnienie wyboru: *Zośka w czasie wojny walczył o niepodległość ojczyzny, najpierw działając w ramach Małego Sabotażu, a później w działaniach dywersyjnych. Nawet po śmierci przyjaciół udało mu się pozbierać i walczył dalej za nich i za siebie. Zginął w akcji, którą dowodził. Można więc powiedzieć, że kierował się zasadą „Najważniejsze, aby się nie poddawać”.*

Przykład 55.

Tytuł lektury: „*Reduta Ordona*”

Bohater lektury: *Julian Konstanty Ordon*

Uzasadnienie wyboru: *Mimo że Rosja była bardziej uzbrojona, miała więcej armat i wygrywała, to Polacy postanowili się nie poddawać i Julian Konstanty Ordon wysadził redutę, aby nie dostała się w ręce wroga.*

Częściowo poprawnie zadanie rozwiązało około 18% uczniów. Ich odpowiedzi były niepełne, nie zawierały przykładu sytuacji, która ilustrowałaby zawarte w odpowiedzi uzasadnienie.

Poniżej przytoczono przykłady uczniowskich rozwiązań ocenionych na 1 punkt.

Przykład 56.

(brak sytuacji ilustrującej uzasadnienie)

Tytuł lektury: „*Latarnik*”

Bohater lektury: *Skawiński*

Uzasadnienie wyboru: *Główny bohater wykonywał dużo prac, każda była inna. Za każdym razem to upadało lecz się nie poddawał, szukał rozwiązania lub innych pomysłów na zarobek.*

Przykład 57.

(brak sytuacji ilustrującej uzasadnienie)

Tytuł lektury: „*Kamienie na szaniec*”

Bohater lektury: *Zośka*

Uzasadnienie wyboru: *Bohaterem, który kierował się zasadą najważniejszą, aby się nie poddawać, był Zośka. Nie pogodził się z okupacją i brał udział w akcjach przeciwko Niemcom.*

Okolo 10% uczniów za rozwiązanie zadania 15. otrzymało 0 punktów. W tak ocenionych rozwiązaniach ósmoklasiści nietrafnie wybierali postać z lektury lub nie wskazywali na upór i determinację bohatera dążącego – mimo przeszkód – do celu. W rozwiązaniach pojawiły się także błędy rzeczowe świadczące o nieznajomości treści lektur obowiązkowych. Niektórzy zdający nie podjęli próby rozwiązania zadania.

Poniżej przedstawiono przykłady odpowiedzi ocenione na 0 punktów.

Przykład 58.

(błąd rzeczowy w odpowiedzi)

Tytuł lektury: „*Kamienie na szaniec*”

Bohater lektury: *Zośka*

Uzasadnienie wyboru: *Wybrałam Zośkę, ponieważ uważam, że ten bohater nigdy się nie poddawał. Gdy Niemcy zabrali Rudego przygotował jego odbicie. Cały czas walczył. Zginął przy akcji na pociąg.*

Przykład 59.

(brak uzasadnienia)

Tytuł lektury: „*Szyfrowe prace*”

Bohater lektury: *Marcin Borowicz*

Uzasadnienie wyboru: *Marcin żył w czasach okupacji rosyjskiej oraz przed wakacjami stracił matkę. Była to dla niego wielka strata, gdyż była ona najbliższą i najważniejszą osobą. Lecz chłopiec się nie poddał.*

Przykład 60.

(brak uzasadnienia)

Tytuł lektury: „*W pustyni i w puszczy*”

Bohater lektury: *Staś*

Uzasadnienie wyboru: *Staś i Nel zostali porwani. Uwolnili się i długo podróżowali po Afryce. Oswoili nawet słonia.*

Tworzenie wypowiedzi – forma użytkowa (ogłoszenie)

W arkuszu egzaminacyjnym – podobnie jak w poprzednich latach – sprawdzano również umiejętność redagowania tekstu użytkowego (zadanie 17.). W tym roku zadaniem ósmoklasistów było napisanie ogłoszenia informującego o wykładzie na temat *Wybitni naukowcy*.

Ogłoszenie to tekst o charakterze informacyjnym, który ma na celu nakłonić odbiorcę do udziału w jakimś wydarzeniu: spotkaniu, konkursie, zawodach, przedstawieniu, koncercie.

W tej formie wypowiedzi obok podstawowych danych dotyczących okoliczności wydarzenia, nadawcy i adresata tekstu powinna pojawić się zachęta do udziału w wydarzeniu.

Ogłoszenie było oceniane odrębnie w dwóch kryteriach: *Treść i forma* (2 punkty) oraz *Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna* (1 punkt). Za w pełni poprawną odpowiedź uczniowie mogli otrzymać 3 punkty.

W kryterium *Treść i forma* brano pod uwagę, czy uczeń napisał ogłoszenie o treści zgodnej z poleceniem i uwzględnił w nim 5 elementów dotyczących formy, tzn. podał informacje kto i komu ogłasza, co ogłasza oraz kiedy i gdzie będzie miało miejsce wydarzenie. Ponadto zadaniem zdającego było zachęcenie do udziału w spotkaniu za pomocą dwóch argumentów, z których przynajmniej jeden będzie nawiązywał do tematyki wykładu. Za spełnienie wszystkich wymagań uczeń mógł otrzymać 2 punkty – wynik taki osiągnęło ok. 58% ósmoklasistów.

Aby otrzymać 1 punkt w kryterium *Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna*, uczniowie mogli popełnić łącznie nie więcej niż dwa błędy, niezależnie od kategorii błędu. Dla tegorocznych ósmoklasistów zadanie 17. w zakresie poprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej okazało się trudne. Niespełna 35% zdających zachowało w napisanym tekście reguły poprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej.

Poniżej zaprezentowano odpowiedzi ocenione na 2 punkty w kryterium *Treść i forma* oraz 1 punkt w kryterium *Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna*. Podane rozwiązania spełniają wszystkie konieczne wymogi w zakresie treści i formy oraz zawierają odpowiednie argumenty, w tym co najmniej jeden nawiązujący do tematyki spotkania. Spełnione także zostały określone w zasadach oceniania wymogi w zakresie poprawności językowej i poprawności zapisu.

Przykład 61.

Samorząd Szkolny ogłasza, że organizuje wykład na temat „Wybitni naukowcy”. Wydarzenie odbędzie się 20.05.2026 r. w godz. 9:00–11.00 w auli Szkoły Podstawowej nr 1. Warto przyjść, bo zagadnienie jest bardzo interesujące, a całość poprowadzi jeden z najsłynniejszych współczesnych polskich naukowców, który opowie o swojej pracy badawczej. Wykład jest przeznaczony dla wszystkich uczniów naszej szkoły.

Przykład 62.

Uwaga Uczniowie, dnia 26 maja 2026 roku o godzinie 16:30 w sali nr 10 odbędzie się wykład na temat „Wybitni naukowcy”. Podczas spotkania będzie możliwość rozmowy z wybitnym uczonym, fizykiem, który będzie się starał odpowiedzieć na każde pytanie. Na koniec zostanie wykonane wspólne zdjęcie wszystkich uczestników, które zostanie zamieszczone w kronice szkolnej.

Samorząd Szkolny

Przykład 63.

Uwaga Mieszkańcy!

Dnia 24 listopada bieżącego roku odbędzie się w Hali Tysiąclecia wykład na temat wybitnych naukowców. Spotkanie jest zaplanowane na godzinę 14:00. Po wykładzie będzie możliwość obejrzenia galerii portretów i karykatur wielkich uczonych oraz zapoznania się z ich dorobkiem naukowym. Będzie też drobny poczęstunek.

Dyrektor Domu Kultury

Przykład 64.

20.06.2026 r. na czwartej lekcji odbędzie się w Sali Widowiskowej wykład „Wybitni naukowcy” przeznaczony dla uczniów klas 8. Poprowadzi go znany uczyony. Każdy uczestnik będzie miał możliwość zadania naszemu gościowi pytań dotyczących jego wybitnych osiągnięć. Na pewno będzie można wiele się dowiedzieć o naukowcach i ich wynalazkach.

Dyrektor szkoły

Uczeń otrzymał 1 punkt w kryterium *Treść i forma* za ogłoszenie, w którym brakowało jednego z wymaganych elementów: jednego z pięciu elementów formy lub jednego z argumentów, o których mowa w poleceniu, bądź żaden z argumentów nie nawiązywał do tematyki spotkania. Taką liczbę punktów otrzymało 26% ósmoklasistów.

Poniżej przedstawione zostały przykłady ogłoszeń ocenionych na 1 punkt w kryterium *Treść i forma*.

Przykład 65.

(brak jednego elementu formy – brak adresata)

Uwaga!

Samorząd szkolny ogłasza, że 11 maja, o godzinie 14:00 w sali gimnastycznej naszej szkoły odbędzie się niesamowity wykład na temat „Wybitni naukowcy”. Podczas wykładu przedstawione zostaną dokonania naukowe znanych Polaków. Na uczestników czekają też prezenty, czyli koszulki z podobizną znanego naukowca oraz kubki w gwiazdy. Dodatkowo będzie okazja zrobić sobie zdjęcie z wielkim modelem słońca, wykonanym przez wykładającego.

Samorząd szkolny

Przykład 66.

(brak jednego elementu formy – informacji o nadawcy)

Dnia 14 lipca 2026 roku o godz. 16:30 w Bibliotece Miejskiej odbędzie się wykład na temat „Wybitni naukowcy”. Wykład poprowadzi znany fizyk, który opowie o najwybitniejszych naukowcach tego stulecia oraz wytłumaczy, w jaki sposób można zostać uczonym. Wszyscy zainteresowani są mile widziani.

Przykład 67.

(żaden z argumentów nie nawiązuje do tematyki wykładu)

Drodzy Uczniowie!

09.10.2026 r. o godzinie 14:30 w czytelnicy Szkoły Podstawowej nr 8 odbędzie się wykład na temat „Wybitni naukowcy”. Podczas wydarzenia będzie można zdobyć nagrody w formie przyborów szkolnych. Będzie również możliwość zrobienia sobie zdjęć z Wykładowcą.

Samorząd Uczniowski

16% ósmoklasistów otrzymało w kryterium *Treść i forma* 0 punktów, co oznacza, że nie zastosowali w ogłoszeniu więcej niż jednego wymaganego elementu, napisali tekst niezgodny z poleceniem, np. nie na temat lub niebędący ogłoszeniem bądź nie przystąpili do realizacji zadania.

Poniżej przedstawiono przykładowe rozwiązania ocenione na 0 punktów w kryterium *Treść i forma*.

Przykład 68.

(treść niezgodna z poleceniem – ogłoszenie informujące o przedstawieniu)

W piątek 17 września o godzinie 17:00 na boisku szkolnym odbędzie się przedstawienie dla uczniów pt. „Wybitni naukowcy”.

Na wydarzeniu będzie można poznać życiorys Alberta Einsteina oraz zobaczyć najnowsze odkrycia współczesnych naukowców.

Nauczyciele

Przykład 69.

(forma niezgodna z poleceniem – zaproszenie zamiast ogłoszenia)

Zapraszam wszystkich uczniów klas 7 i 8 do udziału w wykładzie „Wybitni naukowcy”, który odbędzie się 20 maja o godzinie 10:00 w sali nr 5 w naszej szkole.

Wykład prowadzony będzie przez panią Marię Szewczyk, wykładowczynię z Uniwersytetu Morskiego w Gdyni i autorkę książki „Świat wynalazków i ja”. Na wykładzie będzie możliwość zadania pytań o waszych ulubionych naukowców i zakupu książki autorstwa p. Marii wraz z jej autografem.

Wszystkich głodnych wiedzy serdecznie zapraszamy!

Samorząd szkolny

Przykład 70.

(brak dwóch elementów formy – brak adresata i informacji o godzinie)

Dnia 28 lutego 2026 roku odbędzie się wykład na temat „Wybitni naukowcy”. Wydarzenie odbędzie się na sali gimnastycznej w Szkole Podstawowej nr 2. Na miejscu będzie poczęstunek oraz będzie można kupić książki o różnych naukowcach, takich jak Einstein oraz Hawking.

Samorząd Uczniowski

W kryterium *Poprawność, językowa, ortograficzna i interpunkcyjna* w ogłoszeniu punktów nie otrzymało 65% uczniów. Popelnili oni więcej niż dwa błędy, naruszając obowiązujące zasady w zakresie poprawności językowej i poprawności zapisu.

W ogłoszeniach pojawiły się różne rodzaje błędów językowych. W zakresie składni najczęściej obserwowano niepoprawne wyznaczanie granicy zdania, nieuprawnione skróty składniowe i stosowanie niewłaściwych spójników w konstruowaniu zdań złożonych. Liczne były także błędy stylistyczne wynikające z posługiwania się ubogim zasobem leksykalnym – przede wszystkim nieuzasadnione powtórzenia.

W zakresie poprawności ortograficznej uczniowie najczęściej nie przestrzegali zasad pisowni wyrazów z u–ó, ż–rz, h–ch, reguł dotyczących pisowni samogłosek nosowych

w końcówkach fleksyjnych, łącznej i rozdzielnej pisowni wyrazów oraz zasad stosowania wielkich liter w formach adresatywnych i nazwach własnych.

Najczęściej obserwowane błędy interpunkcyjne dotyczyły stosowania przecinka. Ósmoklasiści naruszali przede wszystkim zasady rozdzielania przecinkiem zdań składowych w zdaniach złożonych. Często również w sposób nieuprawniony oddzielali przecinkiem różne rodzaje okoliczników. Ponadto nieumiejętnie stosowali kropkę w zapisie daty, w zapisie skrótów oraz bez potrzeby wstawiali ją po podpisie. W wielu ogłoszeniach nie został także zastosowany cudzysłów przy zapisie tematu wykładu.

Poniżej prezentowane są przykłady ogłoszeń ocenionych na 0 punktów w kryterium *Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna*, które stanowią ilustrację najczęstszych błędów z zakresu poprawności językowej i poprawności zapisu popełnianych przez uczniów w tekście ogłoszeń.

Przykład 71.

Samorząd Szkolny informuje o wykładzie na temat „Wybitnych naukowców” dla klas 4–8. Wykład odbędzie się 09.06.2026 r. o godz 13, na sali gimnastycznej. W czasie wykładu zostanie postawiony bufet z przekąskami oraz po możliwość wywiadu z wykładowcami.

Przykład 72.

Chciałbym ogłosić odbycie się wykładu na temat Wybitni naukowcy. Wykład odbędzie się w najbliższy piątek o godzinie piętnastej na ulicy Kolorowej przy starej szkole. Na wykładzie będzie możliwość posłuchania o wynalazkach wielu wybitnych naukowców oraz wzięcia udziału w loterii której główną nagrodą jest hulajnoga elektryczna. Nie może was tam zabraknąć.

Przykład 73.

Koleżanki i Koledzy!

Ogłaszam, że dnia 24.07.2026 r. o godz. 16:30, w szkole podstawowej nr. 39, w auli odbędzie się wykład na temat wybitnych naukowców.

Korzyści, jakie będziecie mogli z tego wynieść to, zgłębienie wiedzy o wybitnych naukowcach lub poznanie takich, których nie znaliście oraz pod koniec wykładu będzie rozdawany poczęstunek

Samorząd Szkolny

Przykład 74.

Ogłaszam, że w pobliskiej bibliotece na ulicy Orfeusza 14, odbędzie się wykład pt. „Wybitni naukowcy. Wydarzenie zacznie się o godzinie 13:30 oraz będzie trwało do godziny 15:30. Na wykładzie będzie możliwość nauczenia się wiele ciekawych oraz śmiesznych faktów o naukowcach. Każda osoba, która zaszczyci nas swoją obecnością, dostanie certyfikat ukończenia wykładu. Każdy Gdańszczanin jest mile widziany.

Jan Kowalski

Tworzenie dłuższej formy wypowiedzi – wypracowanie

Umiejętność tworzenia dłuższej formy wypowiedzi – nie krótszej niż 200 wyrazów – sprawdzano w zadaniu 18. Ósmoklasiści mieli do wyboru dwie formy wypowiedzi: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym – przemówienie (temat ten wybrało nieco ponad 47% zdających) lub wypowiedź o charakterze twórczym – opowiadanie (temat ten wybrało ok. 51% zdających). Oba tematy wymagały odwołania do lektury obowiązkowej.

Spośród wszystkich ósmoklasistów, którzy przystąpili do egzaminu, podobnie jak w roku ubiegłym, wypracowanie napisało ok. 98% zdających. Pozostali nie rozwiązyli zadania 18.

W kryterium *Realizacja tematu* 2 punkty otrzymało 86% zdających. W zakresie stosowania elementów retorycznych lub twórczych najwyższy wynik (5 punktów) uzyskało prawie 28% zdających, przy czym najczęściej – podobnie jak w roku ubiegłym – uczniowie otrzymywali 3 punkty (ponad 28% zdających). W zakresie kompetencji literackich i kulturowych maksymalną liczbę punktów (2 punkty) uzyskało około 73% spośród tych, którzy napisali wypracowanie.

Realizacja tematu, elementy retoryczne oraz kompetencje literackie i kulturowe w przemówieniu

Temat 1. – wypowiedź o charakterze argumentacyjnym – wybrało ponad 47% piszących wypracowanie. Ich zadaniem było napisanie tekstu przemówienia, skierowanego do rówieśników, w którym mieli ich przekonać, że *każdy może kształtować swoją przyszłość*. W celu udowodnienia postawionej tezy należało zgromadzić trafne argumenty odwołujące się do faktów, logiki, emocji zilustrowane odpowiednimi przykładami z wybranych tekstów literackich – lektury obowiązkowej i innego utworu literackiego.

W swoich wypowiedziach uczniowie sformułowali szereg trafnych argumentów potwierdzających słuszność podanej w poleceniu tezy, dowodząc, że przyszłość zależy od nich samych, ponieważ:

- każdy człowiek decyduje, jak jego przyszłość będzie wyglądać,
- przyszłość można ukształtować, dokonując właściwych wyborów,
- podejmując złe decyzje, można zniszczyć swoje życie,
- człowiek może się zmienić w każdej chwili życia i tym samym odmienić swój los,
- każdy może dołożyć starań, aby poprawić swoją sytuację życiową nawet w niesprzyjających okolicznościach.

Dla zilustrowania swoich argumentów zdający przywoływali przykłady pochodzące z lektur obowiązkowych oraz wybranych przez siebie utworów literackich. Najczęściej przytaczali wydarzenia z życia bohaterów *Opowieści wigilijnej* i *Kamieni na szaniec*. Przywołując postać Ebenezera Scrooge'a z utworu Charlesa Dickensa, podkreślali, że nie ma usprawiedliwienia dla egoizmu i nieetycznych zachowań. Dowodzili, że każdy odpowiada za swoje czyny i przekonywali rówieśników, że nigdy nie jest za późno na zmiany, które mogą uczynić człowieka lepszym.

Odwołując się do lektury *Kamienie na szaniec*, ósmoklasiści najczęściej zwracali uwagę na to, że niezależnie od tragicznych okoliczności bohaterowie książki realizowali swoje plany,

dążyli wytrwale do celów, nie poddawali się i mimo niesprzyjających warunków bronili wyznawanych wartości.

Uczniowie klas ósmych wykorzystywali w swojej argumentacji również inne lektury obowiązkowe, np. *Quo vadis* Henryka Sienkiewicza, *Szyfrowe prace* Stefana Żeromskiego, *Zemstę* Aleksandra Fredry, *Hobbita, czyli tam i z powrotem* Johna R. R. Tolkiena oraz *Chłopców z Placu Broni* Ferenc Molnára.

Ósmoklasiści odwoływali się także do innych tekstów literackich. Oto niektóre z nich:

Dawid Gaggins, *Nic mnie nie złamie*
Éric-Emmanuel Schmitt, *Oskar i pani Róża*
John Flanagan, *Zwiadowcy*
Suzanne Collins, *Igrzyska śmierci*
Aleksandra Negrońska, *Clone*
Hugh Lofting, *Doktor Dolittle i jego zwierzęta*
Evin Hunter, *Wojownicy*
Joanne Kathleen Rowling, *Harry Potter i Kamień Filozoficzny*
Joanne Kathleen Rowling, *Harry Potter i Insygnia Śmierci*
Remigiusz Mróz, *Z pierwszej piłki*
Chris Hadfield, *Kosmiczny poradnik życia na Ziemi*
Jacob i Wilhelm Grimm, *Kopciuszek*
Lucy Maud Montgomery, *Ania z Zielonego Wzgórza*
Ernest Hemingway, *Stary człowiek i morze*
Frances Hodgson Burnett, *Tajemniczy ogród*
Joanna Balicka, *Co nam wyszeptał deszcz*
Maria Krasowska, *Fala*
Maria Krasowska, *Susza*
Nancy Kleinbaum, *Stowarzyszenie Umarłych Poetów*
Fiodor Dostojewski, *Zbrodnia i kara*
Henryk Sienkiewicz, *Potop*.

Ósmoklasiści na ogół dobrze poradzi sobie z napisaniem przemówienia. Rozpoczynając swoją wypowiedź, starali się nawiązać kontakt ze słuchaczami. We wstępie przedstawiali swoje refleksje na temat losów człowieka oraz jego wpływu na kształtowanie własnej przyszłości. Aby potwierdzić postawioną w temacie wypracowania tezę, formułowali argumenty, które ilustrowali przykładami z lektur obowiązkowych oraz innych tekstów literackich. W zakończeniu przemówienia podsumowywali swoje rozważania i wyciągali na ich podstawie wnioski – często stanowiące myśli o charakterze uniwersalnym. Wielu zdających dokonywało również częściowych podsumowań sformułowanych po omówieniu kolejnych przykładów. W części przemówień uczniowie skupili się na omówieniu przykładów wykorzystanych w funkcji argumentacyjnej.

Zdający, którzy w pełni zrealizowali w swoich przemówieniach wymagania zawarte w trzech pierwszych kryteriach oceny wypracowania – *Realizacja tematu, Elementy retoryczne, Kompetencje literackie i kulturowe* – otrzymywali za ich realizację 9 punktów. Prace tych uczniów były logiczne, zawierały wnikliwe, pogłębione i uporządkowane argumenty, a każdy z nich był zilustrowany przykładem pochodzącym z wybranej lektury obowiązkowej oraz innego utworu literackiego. Odwołując się do tekstów literackich, wybierali takie wydarzenia,

omawiali takie wątki, które wspierały zaprezentowany tok rozumowania, przestrzegając przy tym poprawności rzeczowej.

Poniżej zamieszczono przykłady takich prac.

Przykład 75.

Koleżanki i Koledzy!

Myśleliście kiedyś o swojej przyszłości? Wiele osób boi się, że nie będzie ona zależać od nich i będą zmuszeni do pozostawienia swoich marzeń. Niektórzy z Was na pewno myśleli też o tym, że zmiana w Waszym życiu będzie nieosiągalna. Boicie się, że będzie za późno, boicie się, że nikt Wam w tym nie pomoże. Ja jednak postaram się udowodnić, że każdy może kształtować swoją przyszłość!

Na pewno nie musicie martwić się czasem. Zawsze jest dobry moment na pozytywną zmianę, która odmieni Wasze życie. W lekturze „Opowieść wigilijna” autorstwa Charlesa Dickensa główny bohater przechodził niezwykłą przemianę. Stary i zgorzkniały Scrooge przez prawie całe życie był okropny dla ludzi. Nie odwiedzał rodziny i był bezlitosny dla swojego pracownika. Wszystko się jednak odmieniło. W nocy odwiedziły go trzy duchy świąt Bożego Narodzenia. Pokazały one bohaterowi, że jeśli się nie zmieni, zostanie całkiem sam. Nie będzie osób, które o niego zadbają i przyjdą na pogrzeb. Dzięki podróży w czasie Scrooge zrozumiał, że nie może być taki zły. Zmienił zupełnie swoje zachowanie i chciał odbudować relacje z bliskimi – odwiedził nawet Freda. To wydarzenie pokazało, że niezależnie od wieku każdy może ułożyć swoją przyszłość od nowa.

Niezależnie od Waszych czynów naprawdę możecie odbudować swoją reputację wśród innych lub odkupić swoje winy dla własnego spokoju. Uczynił tak Jacek Soplica. W lekturze „Pan Tadeusz” Adama Mickiewicza główny bohater zabija pod wpływem silnych emocji Stolnika. Jacek, chcąc się poniżyć, zostaje księdzem Robakiem. Nadaje sobie takie imię, ponieważ twierdzi, że wszelkie robactwo jest najniżej na ziemi. Wyrusza on jako emisariusz na różne misje. Największym bohaterstwem wykazał się, przyjmując na siebie pociski skierowane w jego wrogów. Przed śmiercią wyznał najbliższemu, że jest Jackiem Soplicą, który rzekomo zniknął po zabójstwie Horeszki. Cała okolica, dowiedziawszy się o tym, wybaczyła Jackowi. Odbudował tak reputację i przywróciło to jego dobre imię. Historia ta potwierdza, że każdy może zostać kim chce, by być lepiej postrzeganym.

Moi Drodzy, uważam, że los Waszej przyszłości jest w Waszych rękach. Wszyscy jesteśmy jak niezależne ptaki, które lecą tam, gdzie chcą! Tę myśl trzeba w sobie obudzić.

Dziękuję Wam wszystkim za uwagę.

bezpośredni zwrot do adresatów, pytanie retoryczne, czasownik w 2.os. l. mn., zaimek w 2. os. l.mn., powtórzenie, wykrzyknienie teza

słownictwo wartościujące
1. argument
1. przykład

wniosek częściowy

2. argument

2. przykład

wniosek częściowy

wnioski końcowe
wykrzyknienie

Powyższe przemówienie rozpoczyna się ogólną refleksją na temat kształtowania przyszłości. Stanowi ona wstęp prowadzący do postawienia wskazanej w temacie tezy, że *każdy może kształtować swoją przyszłość*. W rozwinięciu autor pracy przywołuje dwa argumenty

potwierdzające przedstawione stanowisko i ilustruje je przykładami pochodzącymi z tekstów literackich – dwóch lektur obowiązkowych – *Opowieści wigilijnej* oraz *Pana Tadeusza*. Wybiera z nich takie wydarzenia i sytuacje, które istotnie wspierają przywołane argumenty. Zdający po omówieniu każdego przykładu wyciąga wnioski cząstkowe, a cały tok rozumowania podsumowuje w zakończeniu przemówienia. Jednocześnie zachęca słuchaczy do podejmowania trudu kształtowania swojej przyszłości. Robi to w bardzo obrazowy sposób (posługuje się porównaniem), dzięki czemu staje się bardziej przekonujący, wykorzystuje wyliczenie oraz wykrzyknienia, które czynią wypowiedź bardziej emocjonalną, a tym samym lepiej oddziałującą na odbiorcę. Zgodnie z treścią polecenia adresatem przemówienia są rówieśnicy autora; zwraca się do nich bezpośrednio *Koleżanki i Koledzy!*, *Moi Drodzy*, używa zaimków oraz czasowników odnoszących się do 1. i 2. osoby l.mn. służących podtrzymaniu kontaktu z odbiorcami oraz pełniących funkcję perswazyjną.

Poniżej zamieszczono przykłady prac, których autorzy również na bardzo wysokim lub wysokim poziomie opanowali kluczowe umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi argumentacyjnej. Wykazali się umiejętnościami takimi, jak: wnikliwa, pogłębiona argumentacja, wnioskowanie, ilustrowanie argumentów odpowiednio dobranymi przykładami z tekstów literackich. Równocześnie zachowali wszystkie charakterystyczne elementy przemówienia.

Przykład 76.

Drodzy Koledzy i Drogie Koleżanki!

Dzisiaj przedstawię wam bardzo ważny temat. Pewnie każdego dnia zastanawiacie się, czy w ogóle mamy wpływ na to, co stanie się w naszym życiu. Niektórzy są przekonani, że są kowalami swojego losu, i wszystko co robią, przełoży się na ich przyszłość. Jednak być może są tu osoby, które nie są pewne lub nie mają swojego zdania na ten temat. Ja właśnie tym osobom chcę przekazać, że to od was zależy wasza przyszłość. Aby łatwiej było wam to zrozumieć, przywołam kilka argumentów oraz przykładów z lektur szkolnych i utworów literackich.

W utworze Stefana Żeromskiego pod tytułem „Syzyfowe prace”, główny bohater, Marcin Borowicz, kształtował swoją przyszłość. Początkowo była ona zgodna z systemem rusyfikacji, a sam Borowicz niemalże stał się gorliwym ulubieńcem zaborcy. Jednak pod wpływem wyrecytowanej przez Bernarda Żygiera „Reduty Ordona”, zmienił się. Zaczął zauważać, która strona jest dobra i stał się patriotą. Bardzo kochał swoją ojczyznę i uważał ją za jedną z najważniejszych wartości. Dzięki tej przemianie, jego przyszłość mogła być lepsza i prawdziwa, nawet kosztem tego, że utraci „reputację”. To pokazuję, że możemy mieć wpływ na przyszłość i nigdy nie będziemy postawieni w sytuacji, w której nie będziemy mieli wyboru.

W lekturze Juliusza Słowackiego „Balladyna” jeden z bohaterów Książę Kirkor, chciał mieć wpływ na swoją przyszłość. Kiedy od Pustelnika dowiedział się, że ten był wcześniej władcą kraju, ale jego okrutny brat Popiel IV strącił go z tronu i zabił jego rodzinę, to zmotywował się do zorganizowania wyprawy mającej na celu przywrócenie rządów dobrego i sprawiedliwego pustelnika. Kirkor zrobił to, aby żyć w lepszym kraju i żeby stworzyć przyszłość, w której każdy

bezpośredni zwrot do adresatów, zaimki i czasowniki 2. os. l. mn.

teza

1. przykład w funkcji argumentacyjnej

wniosek cząstkowy

2. przykład w funkcji argumentacyjnej

słownictwo wartościujące

wniosek cząstkowy

żyje godnie i w pokoju. To potwierdza, że mamy wpływ na naszą przyszłość, i wszystko może się zmienić na lepsze, jeśli tego chcemy.

Mam nadzieję, że teraz macie podobne zdanie jak ja. Mimo różnych okoliczności, zawsze jesteśmy w stanie kształtować naszą przyszłość i sami decydujemy czy chcemy ją polepszyć. Jeżeli nasza przyszłość jest dobrze zaplanowana i wyrażamy chęć zmiany na lepsze, to nic nas nie powstrzyma przed tym, aby nasze życie było pełne szczęścia i spokoju, a także spełniania najskrytszych marzeń.

wnioski
końcowe
czasowniki w 1. os.
l. mn., zaimki w 1. os.
l. mn.

Przykład 77.

Drogie Koleżanki, Drodzy Koledzy!

Zapewne wielu z Was słyszało, że człowiek jest kowalem swojego losu. Czy zgadzacie się z tym stwierdzeniem? Moim zdaniem jest ono trafne i w istocie, każdy człowiek może kształtować swoją przyszłość. Postaram się Was przekonać do tego w mojej pracy.

bezpośredni zwrot do adresatów, zaimki i czasowniki 2. os. l. mn.
pytanie retoryczne
teza

Po pierwsze, nasze dobre i złe czyny mogą zmienić nasz los. Pokazuje to historia Balladyny – głównej bohaterki książki pt. „Balladyna” autorstwa Juliusza Słowackiego. Dziewczyna z powodu chęci życia w dostatku jako żona bogatego rycerza – Kirkora, morduje swoją konkurentkę a zarazem siostrę – Alinę. Na jej nieszczęście, chcąc ukryć prawdę o losie jej siostry wplątuje się w sieć morderstw i intryg – zleca zabójstwo pustelnika Kostrynowi, potem pozbywa się Kirkora, a na koniec otruwa samego Kostryna. Jako królowa jest zmuszona wydać wyrok na winnego tych wydarzeń, a natura go wykonuje – Balladyna ginie rażona piorunem. Czy uważacie, że słusznie spotkał ją taki los?

1. argument
1. przykład

Po drugie, los ludzi może się zmienić przez jedną kluczową decyzję. Pokazuje to historia bohatera z książki „Hobbit, czyli tam i z powrotem”, autorstwa J.R.R. Tolkiena – Bilba Bagginsa. Hobbit miał wybór – wziąć udział w wyprawie krasnoludów, albo zostać w przytulnym domu. Co byście zrobili na jego miejscu? Bilbo wybrał to pierwsze. W trakcie wyprawy poznał wiele nowych osób, zwiedził wiele krain oraz wziął udział w paru bitwach i potyczkach. Pod koniec książki bohater wraca do domu ze skarbami zdobytymi w trakcie wyprawy, za które może żyć dostatnio do końca życia.

pytanie retoryczne

2. argument
2. przykład

Podsumowując, każdy swoimi czynami może wpływać na swój los. Czy teraz zgodzicie się ze mną? Dziękuję za uwagę i za wysłuchanie mojej wypowiedzi.

pytanie retoryczne

podsumowanie
pytanie retoryczne

Autorzy wypracowań postawili tezę i przedstawili argumentację – autor 3. wypracowania (Przykład 77.) sformułował argumenty i poparł je przykładami literackimi – autor 2. wypracowania (Przykład 76.) wykorzystał przykłady literackie w funkcji argumentacyjnej. W obu wypracowaniach w podsumowaniu pojawiły się wnioski.

Zdarzały się jednak przemówienia, w których zdający kierowali się słowami – kluczami z polecenia i nie zadbali o to, aby wnikliwie omówić problem i przedstawić pogłębioną argumentację. Wybrane z utworów wydarzenia, przywołane sytuacje bywały przypadkowe

i nie wspierały w istotny sposób toku rozumowania piszących. Poniżej zaprezentowano przykłady wypracowań, w których argumentacja nie była wnikliwa, a przykłady zostały omówione w sposób powierzchowny.

Przykład 78.

*Szanowni rówieśnicy,
często zastanawiamy się, czy każdy ma wpływ na swoją przyszłość i czy każdy może ją kształtować. Według mnie ma się na to wpływ. W moim przemówieniu postaram się was przekonać do mojej tezy, którą jest stwierdzenie, że każdy może kształtować swoją przyszłość.*

Po pierwsze chciałbym powiedzieć o Ebenezerze Scrooge'u z lektury Charlesa Dickensa „Opowieść wigilijna”. Scrooge z początku był chciwy i źle traktował ludzi, jednak po wizycie duchów zmienił się w dobrą i empatyczną osobę. Czy ten argument nie pokazuje nam, że można ukształtować swoją przyszłość na lepsze?

Następnie powiem o Marku Winicjuszu z lektury „Quo vadis” Henryka Sienkiewicza. Marek Winicjusz z pomocą Ligii zmienił się z wybuchowej osoby na człowieka z empatią i wartościami. Marek Winicjusz już mógł pozostać złą osobą, jednak zmienił swoją przyszłość na lepsze czy nie? Każdy jest w stanie to zrobić?

Mój ostatni argument będzie pochodził z lektury Adama Mickiewicza „Pan Tadeusz”, ksiądz Robak zmienił się po mordzie jakiego dokonał i odkupił swoje winy, poświęcając swoje życie za ród Horeszków podczas ataku Moskali. Czy jeśli ktoś był w stanie przekształcić się w takim stopniu na lepsze, to ty nie możesz?

Podsumowując, uważam, że każdy może ukształtować swoją przyszłość, mimo że nie zawsze jest łatwo. Czasami spotyka nas wiele przeciwności losu, jednak mimo przeszkód jesteśmy w stanie ukształtować to, kim będziemy w przyszłości. Moje argumenty pokazują, że nie ważny jest wiek i inne przeciwności, tylko chęć ukształtowania się na lepsze.

Przykład 79.

Drodzy Koledzy, Drogie Koleżanki!

Wielu ludzi żyje tu i teraz, nie zastanawiając się nawet co lub kto kształtuje ich przyszłość. Osobiście uważam, że to my sami możemy kształtować naszą przyszłość. Dziś spróbuję wam udowodnić, że każdy może kształtować swoją przyszłość. Gotowi?

Warto zauważyć postawę Ebenezera Scrooge'a, bohatera utworu „Opowieść wigilijna”. Początkowo Ebenezer był samolubny, niemiły dla innych oraz skąpy, nie zastanawiając się do czego to może doprowadzić w przyszłości. Jednak pewnej nocy po wizycie trzech duchów, gdzie jeden z nich pokazał mu teraźniejszość, jak Ebenezer zachowuje się teraz, a drugi pokazał mu do czego to prowadzi w przyszłości. Ebenezer postanowił zmienić swoje postępowanie, stał się dobroczynny i lubiany. Zaczął myśleć o innych. W lepszej odsłonie zachowanie bohatera zachęca do refleksji, prawda? Postawa Ebenezera potwierdza nam myśl, że każdy może kształtować swoją przyszłość.

Drugim zachowaniem, na które warto jest zwrócić uwagę, jest zachowanie Balladyny z utworu „Balladyna”. Bohaterka swoimi czynami, zbrodniami, zachowaniem pokazuje nam, że każdy może kształtować swoją przyszłość, lecz ważne, aby podkreślić jest to, że Balladyna swoim zachowaniem prowadzi do złej i nieszczęśliwej przyszłości. Bohaterka nie daje przykładu dobrego zachowania, tylko potwierdza naszą myśl, że każdy kształtuje swoją przyszłość. Balladyna dąży po trupach do celu, czyli do władzy. W końcu jej się to udaje, lecz spotyka ją sprawiedliwość za złe czyny.

Z przytoczonych przykładów i pokazania ukształtowania swojej przyszłości złymi oraz dobrymi czynami mam nadzieję, że udowodniłam wam, że każdy może ukształtować swoją przyszłość. Zachęcam was do refleksji nad tym tematem. Dziękuję za uwagę.

Przykład 80.

Drodzy koledzy i drogie koleżanki!

Spotkałem się z wami dzisiaj, aby przekonać was, że każdy może kształtować swoją przyszłość.

Pierwszym argumentem potwierdzającym słuszność mojej tezy jest to, że nawet gdy nasza przyszłość zdaje się pewna, to możemy się poprawić i zadbać o lepszą przyszłość. Przykładem tego jest Scrooge z „Opowieści wigilijnej”. Scrooge, który przed przemianą był skąpy i nie lubiany po wizycie trzech duchów odmienił się i przeżył dużo lepszą przyszłość niż ta przedstawiona mu przez Ducha Przyszłej Wigilii.

Drugim argumentem jaki dzisiaj przed wami postawię będzie to, że gdy z powodu przykrej lub trudnej sytuacji nasza przyszłość wydaje się stracona, to nie możemy się poddać, bo nasza przyszłość dobra czy zła nadal zależy od nas. Przykładem tego są Staś i Nel, którzy zostali porwani i wywiezieni w nieznane im tereny. Jednak oni nie poddali się i po tym, jak Staś wyzwolił ich z rąk porywaczy, uciekli do afrykańskiej puszczy i ostatecznie po wielu dniach tułaczki odnaleźli ratunek.

Podsumowując, każdy z nas, niezależnie od naszej obecnej sytuacji, może kształtować swoją przyszłość. Wystarczy, że nawet gdybyśmy myśleli, że wszystko stracone i nic już nie zrobimy, to powinniśmy nadal się starać o lepszą przyszłość i się nie poddawać. Mam szczerą nadzieję, że udało mi się was do tego dziś przekonać.

W powyższych przemówieniach ósmoklasiści odnosili się do podanej w temacie tezy, podawali trafne argumenty oraz właściwe przykłady pochodzące z utworów literackich – lektur obowiązkowych (*Opowieść wigilijna*, *W pustyni i w puszczy*, *Balladyna*, *Pan Tadeusz*, *Quo vadis*), ale omawiali je bardzo powierzchownie, tylko częściowo funkcjonalnie, nie przywołując konkretnych wydarzeń czy sytuacji służących udowodnieniu postawionej tezy.

Analiza powyższych przykładów przemówień wykazała, że ósmoklasiści, aby wzmocnić siłę argumentacji, stosowali typowe dla przemówienia zabiegi retoryczne – apostrofy umieszczane na początku, w rozwinięciu lub/i zakończeniu przemówienia, apele do słuchaczy, powtórzenia, wyliczenia, słownictwo nacechowane emocjonalnie i wartościująco (np. *Szanowni Koleżanki i Koledzy!*, *Kochani Rówieśnicy!*, *Dziękuję Wam za wysłuchanie mnie!*, *Bądźcie odważni w kształtowaniu swojej przyszłości.*). Inne środki retoryczne to zastosowanie czasowników w trybie rozkazującym i wykrzyknień (np. *Uwierzcie!*, *Wysłuchajcie mnie i zapamiętajcie to, co powiem!!*), a także zaimków właściwych dla 2. i 3. osoby liczby mnogiej (np. *wy*, *nas*). Uatrakcyjnieniu i wzmocnieniu przekazu służyły zastosowane przez zdających metafory, hiperbole i porównania, kontrasty, a także pytania retoryczne oraz odwołania do codziennych doświadczeń słuchaczy.

Omówione środki stylistyczne zostały użyte również w poniżej przytoczonych fragmentach przemówień.

Przykład 81.

Drodzy koleżanki i koledzy.

Cieszę się, iż tak licznie się tu dziś zgromadziliście. Każdy człowiek jest kowalem własnego losu, więc każdy z nas może kształtować swoją przyszłość do czego chciałbym was dziś przekonać.

bezpośredni zwrot do adresatów, zjednywanie sobie przychylności odbiorców, zaimek w 2. os. l. mn.

Przykład 82.

Podsumowując, mam nadzieję, że was wszystkich, Koleżanki i Koledzy, przekonałem do tego, że to właśnie my naszą przyszłość kreujemy. Nie ważne, jaką mieliśmy przeszłość, zawsze możemy się zmienić na lepsze. Czy jest coś takiego, jak to, że jest za późno na zmianę? Nie! Nigdy nie jest za późno! Tworzymy swoją przyszłość naszymi czynami, a przeszłość ma dla nas mniejsze znaczenie. Dziękuję bardzo za uwagę! Do zobaczenia!

bezpośredni zwrot do adresatów, zaimek w 1. os. l. mn., zdanie pytające, wykrzyknienia, czasowniki w 1. os. l. mn., zjednywanie sobie przychylności odbiorców

Przykład 83.

Zdarza się, że inni ludzie nie chcą, abyśmy decydowali o swojej przyszłości. Mogą się bać, że podejmujemy złe decyzje albo w nas nie wierzyć. Pamiętajcie! Nie wolno się wtedy poddawać!

zaimek i czasownik w 1.os. l. mn. tryb rozkazujący, zdanie wykrzyknikowe

Przykład 84.

Jego przykład uczy nas, że nasze postępowanie i nasze błędy wpływają na naszą przyszłość, lecz ważne jest, by zawsze chcieć je naprawić. Czy wy, przebaczylibyście Jackowi Soplicy?

Podsumowując, stwierdzam, że każdy może kształtować swoją przyszłość i też was zachęcam, byście już tu i teraz zadbali o to, kim faktycznie będziecie!

zaimki w 1. os. l. mn., czasownik w trybie przypuszczającym, pytania retoryczne, zjednywanie przychylności odbiorców, wykrzyknienie

W niektórych przemówieniach elementy typowe dla tej formy wypowiedzi pojawiały się tylko we wstępie i zakończeniu. Rozwinięcie przypominało rozprawkę. Najczęściej stosowanymi zabiegami były apostrofy oraz zaimki w 2. osobie liczby mnogiej i czasowniki w 1. osobie liczby mnogiej.

Nie wszyscy tegoroczní ósmoklasiści poradzi li sobie z napisaniem przemówienia zgodnego z poleceniem. Zdarzały się prace, za które przyznano 0 punktów, ponieważ nie zawierały odwołania do lektury obowiązkowej lub realizowały inny temat. Polecenie narzucało tezę: *każdy może kształtować swoją przyszłość*, a zadaniem zdających było jej udowodnienie. Część zdających stawiała jednak własne – niezgodne z tematem – tezy, np. *Człowiek nie ma wpływu na swoją przyszłość, więc nie może jej kształtować* lub *Warto się w życiu kształcić (kończyć kolejne szkoły)*. Poniżej znajduje się przykład takiej pracy.

Przykład 85.

Koleżanki i koledzy!

Zostałem poproszony, by napisać przemówienie dla was. Tematem, o którym opowiem jest czy każdy może kształtować swoją przyszłość.

Tak naprawdę nie mamy wpływu na to co może się wydarzyć, nie możemy powiedzieć, że czegoś jesteśmy w pełni pewni, ponieważ może się stać coś co pójdzie nie po naszej myśli. Dlatego właśnie, nie zgadzam się z twierdzeniem, że każdy może kształtować swoją przyszłość. W mojej pracy postaram się was do tego przekonać.

teza sprzeczna
z tematem

Świat nie jest idealny i niektórych rzeczy nie przewidzisz, a niestety mogą one zrujnować twoje postanowienia. Taką historię przeżyli bohaterowie lektury Aleksandra Kamińskiego pt. „Kamienie na szaniec”. Jan Bytnar, Maciej Aleksy Dawidowski i Tadeusz Zawadzki w maju 1939 roku zdali maturę z nadzieją, że będą mogli się dalej kształcić. Ich postanowienia się nie powiodły, ponieważ nie przewidzieli, że ponownie wybuchnie wojna. Wydaje ci się, że ich to złamało? Nic bardziej mylnego. Chłopcy zaczęli walczyć z okupantem, uczestniczyli w akcjach małego sabotażu. Miały one różne odsłony ale takimi najbardziej popularnymi były akcja kopernicka, akcja przeciwko Paprockiemu ale też mniejsze sprawy jak zdejmowanie niemieckich flag malowanie na murach kotwic, żółwi, itp. Pomimo wojny próbowali dalej się doksztalać, ale niestety nie pomogło im to, ponieważ jej nie przeżyli. Rudy zmarł z przyczyny brutalnych przesłuchiwań okupantów. Przyjaciółom udało się go odbić z ich rąk, ale było już za późno, Jan został silnie ranny podczas rozmów z Lange i Schultzem, podczas tej akcji ucierpiał Alek, został postrzelony i z powodu otrzymanych obrażeń zmarł kilka dni później razem z Rudym. Zośce też nie udało się przeżyć wojny. Podczas jednej z akcji dywersyjnych kula przeszła mu serce. Ich historia pokazuje, że nie mamy wpływu na to, co się wydarzy, na przykład wybuchnie wojna, chłopcy nie mogli jej przewidzieć, a ona pokrzyżowała im plany.

1. argument
1. przykład

W starszej Polsce nasze plany może zniszczyć ktoś nam bliski. Takich przeżyć doznali Jacek Soplica i Ewa Horeszko z lektury „Pan Tadeusz”. Książd Robak po codziennych wizytach w zamku Stólnika, zakochał się w jego córce. Próbował to ukryć, ale każdy zdążył się domyślić. Nie była to miłość jednostronna, ponieważ Ewa odwzajemniała jego uczucia. Teraz wydaje się Wam, że wszystko będzie dobrze, ale niestety. Pewnego dnia gdy Jacek przyszedł do Stólnika z planem, postanowił poprosić go o zgodę, by móc się zaręczyć z Ewą. Zanim wyjawiał swoje zamiary, Horeszko powiedział mu, że chce wydać córkę za Kasztelana. Jackowi złamało to serce, rozpił się i tym zniszczył swoją reputację. Po czasie nadarzyła mu się okazja na zemstę na nim, którą z zimną krwią wykorzystał. Podczas Moskali na zamek Horeszków pod wpływem silnych emocji zastrzelił Stólnika. Po czasie od tego wydarzenia zrozumiał swój błąd i starał się go odpokutować. Między innymi wstąpił do zakonu Bernardynów, takimi czynami pokazał, że należy mu się przebaczenie, o którym poinformował go Gerwazy. Ta historia pokazuje jak ktoś bliski może zniszczyć twoje plany miłosne mimo że obie strony ich chcą.

wnioski częściowe

2. argument
2. przykład

wnioski częściowe

wzmocnienie tezy

Mam nadzieję, że moja wypowiedź pomogła Wam zrozumieć, że nie każdy ma szansę na kształtowanie swojej przyszłości. Bo nie da się przewidzieć, czy nastąpi wojna jak w „Kamieniach na szaniec” gdzie chłopcy byli twardzi jak skała, a i tak nie udało im się osiągnąć celu, czy

wnioski końcowe

może plany pokrzyżują wam ktoś bliski jak w historii Jacka Soplicy. Jeśli ty możesz kształtować swoją przyszłość to doceń, ponieważ nie każdy ma taką możliwość.

XYZ

Analiza przemówień napisanych podczas tegorocznego egzaminu ósmoklasisty dowodzi, że dla realizacji zadania polegającego na napisaniu wypracowania kluczowe jest opanowanie umiejętności z zakresu trzech kryteriów – *Realizacja tematu wypowiedzi*, *Elementy retoryczne* i *Kompetencje literackie i kulturowe*. Opanowanie umiejętności związanych z tymi kryteriami jest od siebie zależne. Wiedza z lektury pozwala bowiem zbudować wnikliwą argumentację, a selekcjonowanie tej wiedzy wpływa na poziom realizacji kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe*.

Spośród uczniów, którzy na tegorocznym egzaminie wybrali przemówienie, ok. 88% spełniło wszystkie wymogi zawarte w kryterium *Realizacja tematu wypowiedzi* i otrzymało 2 punkty (więcej niż w roku ubiegłym), a częściowo to kryterium zrealizowało nieco ponad 10% ósmoklasistów (otrzymali oni 1 punkt).

Wszystkie wymagania dotyczące *Elementów retorycznych* spełniło prawie 29% piszących przemówienie. Uczniowie ci otrzymali w 2. kryterium maksymalną liczbę 5 punktów. Najliczniejsza była grupa uczniów (ok. 32%), która otrzymała w kryterium *Elementy retoryczne* 4 punkty, a 3 punkty uzyskała nieco mniejsza grupa uczniów (ok. 28%), natomiast 1 punkt otrzymało 2,2% tegorocznych ósmoklasistów, którzy pisali przemówienie.

Znajomością lektury obowiązkowej oraz innego utworu literackiego przy zachowaniu poprawności rzeczowej wykazało się ponad 73% zdających z tej grupy. Uczniowie ci otrzymali 2 punkty za pełną realizację wymagań w kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe*. Częściowo zrealizowało to kryterium prawie 22% uczniów – uzyskali oni 1 punkt.

Tegoroczni ósmoklasiści zatem lepiej niż w roku ubiegłym poradzi sobie z realizacją pierwszego tematu wypracowania – spośród wszystkich, którzy wybrali przemówienie, ponad 5% otrzymało maksymalną punktację (łącznie 20 punktów ze wszystkich ośmiu kryteriów).

Realizacja tematu, elementy twórcze oraz kompetencje literackie i kulturowe w opowiadaniu

Drugi temat wypracowania na tegorocznym egzaminie wybrało 50,1% zdających, którzy napisali wypracowanie. Zgodnie z poleceniem mieli oni wykazać się umiejętnością redagowania opowiadania, które jest jedną z podstawowych form wypowiedzi pisemnej. Uczniowie poznają ją na początku edukacji szkolnej, a następnie doskonalią swoje umiejętności redakcyjne w kolejnych latach nauki. Kończąc szkołę podstawową, ósmoklasista powinien tworzyć spójną wypowiedź o charakterze twórczym, łącząc nabyte umiejętności redakcyjne i językowe z funkcjonalnym wykorzystaniem znajomości treści i problematyki lektur obowiązkowych.

Realizacja tematu wypowiedzi

Zadaniem ósmoklasistów było napisanie opowiadania o spotkaniu z bohaterem wybranej lektury obowiązkowej, podczas którego przeżyją wspólną przygodę. Miała ona zakończyć się pomyślnie dzięki znalezionemu w jej trakcie przedmiotowi o niezwykłych właściwościach. Treść wypracowania powinna wskazywać, że uczeń dobrze zna wybraną lekturę obowiązkową. Zgodnie z wymaganiami formy wypowiedzi należało wskazać lekturę wykorzystać w sposób twórczy. Wszystkie elementy opowiadania powinny być ściśle związane z poleceniem.

Autorzy prac najchętniej wybierali bohaterów lektur z klas VII i VIII. Postacią literacką najczęściej występującą w opowiadaniach był Mały Książę. W wielu pracach pojawiły się postacie z tekstu Aleksandra Kamińskiego *Kamienie na szaniec* (przede wszystkim Rudy) oraz Ebenezer Scrooge z *Opowieści wigilijnej* Charlesa Dickensa. Spośród lektur klas VII i VIII najrzadziej wybierano bohaterów komedii *Zemsta* i opowiadania *Artysta*. Wielu ósmoklasistów sięgało również po postacie z lektur omawianych w klasach IV–VI. Wspólną przygodę z narratorem przeżywali Bilbo Baggins z utworu *Hobbit, czyli tam i z powrotem*, Łucja i Piotr z *Opowieści z Narnii. Lew, Czarownica i stara szafa*, Nemeček z lektury *Chłopcy z Placu Broni*, bohaterowie *Akademii Pana Kleksa*, a także Kajko i Kokosz z komiksu *Kajko i Kokosz. Szkoła latania*. Sporadycznie wybierano bohaterów lektur, które w podstawie programowej z 2024 r. nie zostały wskazane jako lektury obowiązkowe, ale do których także można było się odwoływać w wypracowaniu (np. postacie z cyklu opowiadań *Mikołajek* oraz z powieści *W pustyni i w puszczy*).

Do fabuły większości opowiadań wprowadzono wymagany element, czyli znalezienie przedmiotu o niezwykłych właściwościach. Najczęściej są to zwyczajnie wyglądające przedmioty (np. lustro, notes, kamień, latarka), które niespodziewanie dla narratora i bohatera lektury ujawniają niezwykle, czasem wręcz magiczne, właściwości. Zdarzało się, że w pracach uczniów pojawiały się nieistniejące dotychczas przedmioty wymyślone przez autorów na potrzeby realizacji tematu. Część ósmoklasistów wykorzystała w swoich pracach także przedmioty o literackim rodowodzie, jak pierścień dający niewidzialność lub latający dywan.

W kryterium *Realizacja tematu wypowiedzi* maksymalną punktację – 2 punkty – otrzymało prawie 86% zdających, którzy w zadaniu 18. wybrali temat 2. Uczniowie ci napisali twórcze opowiadanie o wspólnej i pomyślnie zakończonej przygodzie z bohaterem literackim oraz wykorzystali w fabule przedmiot o niezwykłych właściwościach, a ponadto w odpowiedni sposób odwołali się do lektury, wykazując się dobrą jej znajomością.

Poniżej zamieszczono przykład opowiadania z pełną realizacją tematu, za którą uczeń otrzymał 2 punkty.

Przykład 86.

To był dzień po zakończeniu roku szkolnego, czyli wyjątkowo upalna sobota. Przebudziłam się niezwykle wcześnie i przepełniona radością, bo zaczęły się wakacje, zbiegłam szybko po schodach i udałam do kuchni. Postanowiłam zrobić tosty i delektować się nimi na tarasie. Kiedy toster zasygnalizował, że chleb jest już gotowy, wyciągnęłam grzanki i zgodnie

z planem skierowałam w stronę podwórka. Energicznym krokiem przekroczyłam próg drzwi i uderzyła mnie nagła fala gorąca. Zaskoczona odskoczyłam. Moje śniadanie, pod wpływem gwałtownego ruchu, zsunęło się z talerza i z impetem upadło na ... piasek.

Byłam oszołomiona, przeteleportowałam się na pustynię! Zaczęłam się nerwowo rozglądać, otaczały mnie tylko hałdy złocistego piachu. Nagle dostrzegłam, że coś się do mnie zbliża... Na początku obiekt był niewyraźny, chwilę później dostrzegłam już zarys dwóch postaci, mniejszej i większej. Nie wiedziałam, co robić, bo w mojej głowie kołatały się różne myśli. „Co jeśli to jacyś przemytnicy, którzy mnie porwą? Może oni też się zgubili i potrzebują pomocy...”. Byli coraz bliżej, a ja po prostu stałam jak słup soli i roztopiałam się na słońcu. Podeszli do mnie... Ten mniejszy okazał się małym chłopcem. Ubrany był bardzo specyficznie, miał na sobie płaszcz i długi szalik, który swobodnie opadał na jego plecy. Wyższy przypominał mi mojego wujka – po prostu dorosły mężczyzna, który wolałby być dzieckiem, ale o tym zapomniał. Chłopiec przedstawił się delikatnym, ale stanowczym głosem:

- Dzień dobry, ja jestem Małym Księciem, a mój towarzysz to pilot.*
- Dzień dobry, nazywam się Gosia – odpowiedziałam uprzejmie i kontynuowałam. – Wiecie, gdzie jesteśmy? Jak się tu znaleźliście?*
- Przybyłem z asteroidy B-612, żeby znaleźć prawdziwego przyjaciela – odparł mały blondyn.*
- Mój samolot się tu rozbił, na Saharze – wytłumaczył pilot zmartwionym głosem.*

Przypomniałam sobie z lekcji geografii, że ta pustynia, o której mówił mężczyzna, jest w Afryce, czyli daleko od mojego domu. Dołączyłam do Małego Księcia i jego towarzysza. Poszliśmy do miejsca, w którym rozbił się samolot i zaczęliśmy planować powrót do domu. Minęły już 4 dni mojego pobytu na pustyni, a z każdym następnym było coraz mniej wody. Postanowiliśmy wyruszyć na poszukiwanie studni. Doskwierał nam upał, bolały nas nogi, brakowało prowiantu. Jednym słowem, myśleliśmy, że nie damy rady. Zrobiliśmy krótki postój obok napotkanej palmy. Kucnęłam obok rośliny i zaczęłam żałować, że tak wcześnie się obudziłam.

Patrzyłam tępo w monotony krajobraz. Moją uwagę zwrócił połyskujący kamień. Z trudem się podniosłam i podeszłam do niego. Chwyciłam go do ręki i dokładnie obejrzałam. Był chłodny i emanował niezwykłą energią. Pokazałam go towarzyszom, którzy popatrzyli na przedmiot z zainteresowaniem. Chłopiec dostrzegł, że na awersie widnieje mała strzałka, obok niej narysowana była studnia! Już wiedzieliśmy, że to był kompas! Z nową energią wyruszyliśmy w kierunku, który wskazywał kamień. Okazało się, że krążyliśmy w kółko! Po dwudziestu minutach dotarliśmy do upragnionego źródła wody. Byliśmy uratowani!

Z zapasami picia i niezawodnym kompasem wróciliśmy do obozu. Zmęczona wyprawą szybko usnęłam. Z błogiego snu wybudził mnie głos... mamy, to oznaczało, że wróciłam do domu!

przestrzeń
nawiązująca do
lektury

nawiązanie do
lektury – kreacje
bohaterów

spotkanie
z bohaterem
literackim
nawiązanie do
tematyki lektury
nawiązanie do
głównego wątku
lektury

początek wspólnej
przygody

nawiązanie od
wątku z lektury
obowiązkowej

znalezienie
przedmiotu
o niezwykłych
właściwościach

pomyślnie
zakończenie
wspólnej przygody
z bohaterem
literackim

W zaprezentowanym opowiadaniu uwzględniono wszystkie elementy tematu: spotkanie z postacią literacką, wspólną przygodę, znalezienie przedmiotu o niezwykłych właściwościach oraz szczęśliwe zakończenie, które było możliwe dzięki znalezionemu wcześniej przedmiotowi. Opowiadanie ma charakter twórczy. Pisząca wykazała się bardzo dobrą znajomością treści lektury *Mały Książę*. Przytoczyła istotne informacje na temat bohaterów, ich wyglądu bądź osobowości, umiejętnie wykorzystała motyw zaczerpnięty z lektury do kreowania świata przedstawionego w swoim opowiadaniu.

Jeśli w opowiadaniu nie został uwzględniony jeden element polecenia (inny niż forma) lub wypowiedź zawierała fragmenty niezwiązane z tematem, wówczas za taką częściową realizację przyznawano 1 punkt. Taki wynik uzyskało 11,3% ósmoklasistów spośród tych, którzy wybrali temat 2.

Poniżej zamieszczono przykłady opowiadań, w których w kryterium *Realizacja tematu* wypowiedzi przyznano 1 punkt.

Przykład 87.

Parę tygodni temu przystąpiłem do egzaminu ósmoklasisty. Było to dla mnie wielkie przeżycie i nadal denerwuję się, czy napewno dobrze go napisałem. Przez pierwszy semestr nie przejmowałem się nim za mocno, ale kiedy w końcu nadszedł kwiecień przeraziło mnie to, że za miesiąc będę siedział w ławce i pisał egzamin.

otwarcie klamry
kompozycyjnej

Podczas pierwszego tygodnia kwietnia stwierdziłem, że mam jeszcze czas i mogę na razie odpuścić, lecz nie miałem tego czasu. Zamiast się przygotowywać i uczyć polskiego to jeździłem deskorolką po mieście. Kiedy pozostały mi już tylko dwa tygodnie, gdy wracałem do domu na mojej drodze stał staruszek, który wyglądał jak bohater jednej z lektur. Nagle, gdy przeszedłem obok niego zapytał:

spotkanie
z bohaterem
literackim

– Dzień dobry, czy to ty jesteś tym chłopcem, który jako jedyny się nie uczy? – zapytał.

– Dzień dobry. Jeżeli ma pan na myśli Miłosza to tak to ja. – odparłem.

– O to świetnie się składa, ponieważ u nas na górze mówią o takich jak ty. Takich co się nie uczą, a później żałują. Usłyszałem o tobie i stwierdziłem, że pomogę ci tak jak ktoś kiedyś pomógł mnie. Dziś w nocy odwiedzę cię ja wraz z trzema duchami: twojej przeszłości, teraźniejszości i przyszłości, abys nie żałował tego, co mógłbyś zrobić. – powiedział.

nawiązanie do
zdarzeń z lektury
i przesłania
moralnego utworu

– Dobrze. Będę na pana czekać, ale mam pytanie. Kim pan jest, bo nie mogę sobie przypomnieć? – spytałem.

– Zwą na mnie Scrooge, Ebenezer Scrooge. – odpowiedział i odszedł.

– Do zobaczenia! – krzyknąłem i ruszyłem w stronę domu.

Do domu dotarłem bez jakichkolwiek przeszkód, ale nie mogłem się doczekać przybycia pana Scrooga. W końcu wybiła północ, na którą tak długo czekałem. Nagle usłyszałem jakiś głośny dźwięk i od razu, bez zawachania zerwałem się z łóżka i złapałem za telefon, żeby włączyć latarkę. Gdy ją włączyłem, zobaczyłem pana Ebenezera.

– Dobry wieczór – odparłem.
– Witaj Miłoszu. Tej nocy zabiorę cię w podróż, która mam nadzieję pokaże ci dlaczego nie możesz tak postępować. – powiedział.

nawiązanie do
zdarzeń z lektury
i przesłania
moralnego utworu

– Proszę pana, ale miały być z panem jeszcze trzy duchy dlaczego ich nie ma? – zapytałem zdziwiony.

– Niestety, ale muszę wystarczyć ci ja, ponieważ zarząd duchów stwierdził, że ten przypadek nie wymaga pomocy aż tylu dusz. Zamiast pokazywać ci aż trzy wersje wydarzeń pokażę jedną, ale najlepszą dla ciebie. – powiedział i chwycił mnie za rękę po czym zabrał w przyszłość.

Pokazał, że jeśli będę się uczyć napiszę egzamin bardzo dobrze i dostanę się do wymarzonej szkoły. Ale nagle wróciliśmy zpowrotem do mojego domu nie wiedząc co się stało. Pan Scrooge znowu próbował mnie zabrać ze sobą, ale to nie zadziało. Po chwili znalazł w swojej kieszeni pióro i powiedział:

nawiązanie do
przedstawionej we
wstępie sytuacji
narratora

– Niestety, ale moja moc się wyczerpała, ale mam nadzieję, że to pióro będzie ci przypominać o tych wydarzeniach i pomoże ci w nauce a ja muszę już zniknąć. – odparł i rozpląnął się w powietrzu.

zamknięcie klamry
kompozycyjnej

Niestety nigdy więcej nie spotkałem pana Ebenezera, ale uczyłem się tak jak mi kazał i specjalnie z myślą o nim egzamin napisałem właśnie tym piórem, które mi podarował.

W zaprezentowanym opowiadaniu narrator spotkał Ebenezera Scrooge'a, bohatera utworu Charlesa Dickensa *Opowieść wigilijna*. Nawiązując do scen znanych z lektury i przekształcając je twórczo, uczeń wykazał się dobrą znajomością treści i problematyki lektury obowiązkowej. Wspólną przygodą narratora i bohatera była podróż w najlepszą wersję przyszłości Miłosza, która stanowi nawiązanie do najpopularniejszego motywu wykorzystanego w utworze Dickensa. Autor nie powielił jednak rozwiązań fabularnych znanych z lektury, a twórczo je zmodyfikował. W pracy nie uwzględniono jednego elementu polecenia – pióro nie zostało znalezione wspólnie i narrator nie wspomina o jego magicznych właściwościach. Dlatego za realizację tematu zdający otrzymuje 1 punkt.

Przykład 88.

Pewnego wiosennego poranka wstałam, ubrałam się i poszłam do salonu, zjeść śniadanie. Kiedy skończyłam, mama poprosiła mnie, abym wyszła z psem. Dlatego założyłam kurtkę i postanowiłam, że pójdę w stronę lasu.

Po drodze na chodniku zobaczyłam ślady małych stóp. Byłam bardzo zadowolona tym zjawiskiem, dlatego ruszyłam za tropem.

Nagle zza krzaków wychylił się chłopiec, który czegoś szukał. Miał on krótkie blond włosy, niebieskie oczy, zielony płaszcz i czerwony szalik.

wprowadzenie
bohatera
literackiego

Podeszłam bliżej i zapytałam:

– Kim jesteś?

– Jestem Mały Książę – odpowiedział.

– Nigdy o tobie nie słyszałam.

Widziałam, że chłopiec był czymś bardzo rozkojarzony, dlatego spytałam:

– Czego szukasz?

– Szukam mojej Róży – odpowiedział.

nawiązanie do
treści lektury

– Mogę Ci pomóc w jej odnalezieniu.

I tak się zaczęły poszukiwania.

Stwierdziliśmy, że pójdziemy razem i może wtedy ją znajdziemy.

A w trakcie poszukiwań, Księżę zaczął mi opowiadać swoją historię:

– Trzy lata temu, bardzo chciałem znaleźć przyjaciela, dlatego po mojej kłótni z Różą wyruszyłem w podróż. Aby tego dokonać, odwiedziłem 6 planet: Pijaka, który pił, aby zapomnieć, że pije, Latarnika, którego jedynym obowiązkiem było zapalanie i zgaszanie latarni. Króla, który chciał, aby każdy mu się kłaniał oraz bankiera, próżnego i geografa. Jednak na żadnej z nich go nie znalazłem. Ostatnią planetą była Ziemia. Na której byłem w ogrodzie róż, gdzie zobaczyłem, że moja Róża nie jest jedyna. Zrozpaczony, kiedy wyszedłem z ogrodu, pod drzewem zobaczyłem lisa. Myślałem, że możemy od razu się zaprzyjaźnić, jednak nic bardziej mylnego. Lis powiedział mi, że na początku muszę go ośwoić. Byłem bardzo zdziwiony, jednak to zrobiłem. Po oswojeniu i zapoznaniu się, zostaliśmy przyjaciółmi. A lis powiedział mi: „Na zawsze jesteś odpowiedzialny, za to co ośwoiłeś”.

Wtedy historię przerwał jakiś głos:

– Tutaj!

Spojrzelśmy na ziemię, a tam znajdowało się małe lusterko.

Podnieśliśmy je, a w nim był Lis, który powiedział, że Róża jest na planecie Pijaka. Od razu Mały Księżę chwycił mnie za rękę i przenieśliśmy się na miejsce, gdzie była Róża. Chłopiec bardzo się ucieszył, że ją zobaczył. Podbiegł do niej i ją przytulił. Kiedy to zobaczyłam, byłam bardzo szczęśliwa, że się udało.

Nagle znalazłam się w moim pokoju, a obok leżała kartka z napisem: „To był tylko sen”. Nie mogłam w to uwierzyć, jednak cieszę się, że znaleźliśmy magiczne lusterko, dzięki któremu dowiedzieliśmy się, gdzie jest Róża i wszystko się skończyło szczęśliwie.

wykazanie się
znajomością treści
i problematyki
lektury
obowiązkowej

W zaprezentowanym opowiadaniu narratorka spotyka Małego Księcia i pomaga mu w poszukiwaniach Róży. Wypowiedź została oceniona na 1 punkt w kryterium *Realizacja tematu wypowiedzi* ze względu na fragment będący streszczeniem lektury obowiązkowej. Mały Księżę opowiada narratorki o różnych etapach podróży w poszukiwaniu przyjaciela. Jego opowieść nie jest bezpośrednio powiązana z przedstawioną w opowiadaniu historią poszukiwania Róży przez Małego Księcia i nie jest funkcjonalną częścią opowiadania.

Uczeń, który napisał wypracowanie w innej formie niż wskazana w poleceniu lub też pominął co najmniej dwa inne elementy polecenia, otrzymywał 0 punktów w kryterium *Realizacja tematu*. W takiej sytuacji egzaminator przyznawał 0 punktów za całą wypowiedź.

Opowiadania ocenione na 0 punktów w kryterium *Realizacja tematu wypowiedzi* stanowiły około 2% wszystkich wypracowań. Najczęściej nie zawierały one odpowiedniego odwołania do lektury obowiązkowej, na przykład były streszczeniami lektury lub w pracy posłużono się wyłącznie imieniem bohatera literackiego (np. Balladyna, która jest koleżanką z klasy), co nie jest wystarczającym nawiązaniem do treści lektury. W pracy należy przywołać takie elementy świata przedstawionego, które pozwoliłyby utożsamić bohatera opowiadania z konkretną postacią literacką.

Inne wypracowania ocenione na 0 punktów w kryterium *Realizacja tematu wypowiedzi* zawierały odwołania do utworów spoza listy lektur obowiązkowych (np. *Oskar i pani Róża*) lub też składały się wyłącznie ze wstępu.

Odrębną grupę prac ocenionych na 0 punktów w kryterium *Realizacja tematu wypowiedzi* stanowią opowiadania, które propagują postępowanie niezgodne z prawem albo zawierają wypowiedzi aprobowujące nieetyczne postępowanie bohatera.

Poniżej zamieszczono fragment opowiadania, który zawiera opis postępowania niezgodnego z prawem.

Przykład 89.

– A więc tak, jedziemy teraz do mojej siostry Balladyny zemścić się za to, co mi zrobiła. Wyruszyliśmy w stronę zamku.

– Teraz musisz być cicho, żeby nas nikt nie usłyszał – powiedziała Alina, szepcząc. Chwilę później weszliśmy do zamku. I wtedy usłyszeliśmy, jak ktoś krzyczy „Kolacja!”. Szybko pobiegliśmy z Aliną do jadalni, nasypaliśmy trucizny do wina Balladyny. I wtedy weszła ona, Balladyna. Czekaliśmy tylko z Aliną aż się napije. I w końcu ten moment nastał. Balladyna wzięła łyk wina i zaczęła się krztusić. Kwas był tak mocny, że umarła w niecałe 10 sekund.

Powyższy tekst to końcowy fragment opowiadania. W tej realizacji tematu opowiadania zdający uznał kwas za przedmiot o niezwykłych właściwościach, a pomyślnym zakończeniem przygody miało być dokonane za jego pomocą morderstwo motywowane chęcią zemsty.

Elementy twórcze

Temat opowiadania, którego bohaterami mieli być sami uczniowie, sugerował konieczność zastosowania narracji w 1. osobie liczby pojedynczej. Prace, w których o zdarzeniach opowiadał narrator trzecioosobowy, należały do rzadkości.

Treść opowiadania miała koncentrować się na wspólnej przygodzie narratora i bohatera lektury obowiązkowej, która zakończyła się pomyślnie dzięki znalezionemu w jej trakcie przedmiotowi o niezwykłych właściwościach. Konieczność sprostania tym wymogom w istotny sposób wpłynęła na kreację świata przedstawionego w wypracowaniach napisanych przez ósmoklasistów. Akcja opowiadań najczęściej toczyła się w świecie rzeczywistym, w którym pojawiał się bohater literacki. Rzadziej narrator trafiał do świata przedstawionego lektury, gdzie zazwyczaj stawał się jednym z uczestników zdarzeń ukazanych w utworze, np. towarzyszył Bilbo Bagginsowi i krasnoludom podczas ich wyprawy lub wraz z bohaterami *Kamieni na szaniec* uczestniczył w przeprowadzanych przez nich akcjach. W pracach zazwyczaj nie był określony sposób, w jaki bohater literacki trafił do rzeczywistości, w której żył narrator. Znacznie częściej autorzy prac wyjaśniali, jak doszło do przeniesienia się narratora do świata znanego z lektury. Popularne rozwiązania fabularne to sen, utrata przytomności, teleportacja. W zakończeniu opowiadań przemieszczanie się między światami umożliwiało także działanie przedmiotu o niezwykłych właściwościach.

Piszący starali się zachować w opowiadaniu funkcjonalną narrację oraz ułożyć wydarzenia w logicznym porządku – odstępstwa w tym zakresie należały do rzadkości. Ósmoklasiści świadomie budowali fabułę urozmaiconą, wzbogaconą o różne elementy twórcze. Widać, że forma opowiadania jest im dobrze znana i doskonalona na lekcjach języka polskiego. Najczęściej wykorzystywanymi elementami twórczymi były czas i miejsce akcji, opis, dialog oraz puenta, natomiast stosunkowo rzadko wprowadzano monolog, punkt kulminacyjny oraz retrospekcję. Należy jednak zauważyć, że nie wszystkie środki były zastosowane funkcjonalnie. Wybrana lektura rzadko była wykorzystywana w ciekawy i twórczy sposób. Częściej piszący odtwarzali wydarzenia z utworu, a jedyną wprowadzoną przez nich modyfikacją był udział narratora opowiadania w znanych z lektury zdarzeniach. Nieliczni próbowali zmieniać losy bohaterów lub dopisywać dalszy ciąg zdarzeń.

Maksymalną liczbę punktów w kryterium *Elementy twórcze* (5 punktów) otrzymało około 28% ósmoklasistów spośród uczniów, którzy zdecydowali się na realizację tematu 2. Ich prace wyróżniały się konsekwentnie prowadzoną narracją oraz logicznym układem zdarzeń. Uczniowie ci zadbali o urozmaicenie fabuły, wprowadzając także funkcjonalnie co najmniej 6 elementów twórczych. Ponadto ciekawie i twórczo wykorzystali treść wybranej lektury obowiązkowej.

Poniżej zamieszczono przykład opowiadania, które w całości spełnia wymagania określone w kryterium *Elementy twórcze*.

Przykład 90.

<i>Pewnego czerwcowego ranka poleciałem do Londynu. Podróż samolotem przebiegła bez zakłóceń, lecz pewna osoba zwróciła moją uwagę. Był to nastoletni chłopak, z pozoru zupełnie zwyczajny, ale gdy mu się przyglądałem, widziałem w nim coś niespotykanego. Pomimo tego, że jak na swój wiek był dość wysoki, jego fryzura i oczy zdradzały, iż do dorosłości sporo mu brakowało, choć jego zachowanie mówiło zupełnie co innego. Był niezwykle kulturalny i posługiwał się kilkoma językami doskonale, co zauważyłem podczas jego rozmów. Bardzo mnie to zaintrygowało.</i>	określenie czasu i miejsca akcji
<i>W myślach zacząłem toczyć bój.</i>	
<i>– Może bym do niego podszedł? Rzadko kiedy spotyka się takie osoby! Z drugiej jednak strony, mógł on się mnie przestraszyć...</i>	opis
<i>Wtedy zauważyłem kolejną rzecz. Chłopak był bardzo zestresowany. Wskazywały na to jego mocno zaciśnięte szczęki, rozbiegany wzrok i trzęsące się kolana. W tym momencie wiedziałem, że postaram się mu pomóc.</i>	elementy charakterystyki
<i>Śledziłem go aż do wyjścia z lotniska. Kiedy przystanął, wiedziałem, że to moja szansa. Podszedłem i spytałem się go:</i>	monolog wewnętrzny opis przeżyć
<i>– Czy wszystko w porządku? Zauważyłem, że dziwnie się zachowujesz. Może mógłbym jakoś pomóc?</i>	określenie miejsca
<i>– Jeśli pan chce, to byłbym bardzo wdzięczny. Jestem Piotr.</i>	dialog
<i>– Pewnie, że bym chciał! Opowiadaj, co się stało!</i>	przedstawienie bohatera
<i>– A więc tak...</i>	nawiązanie do lektury

W ten sposób Piotr opowiedział mi swoją historię. Z początku myślałem, że stroi sobie ze mnie żarty. Opowiadał o jakiejś krainie, którą nazwał Narnia. Byłem pewien, że nie może mówić prawdy, jednak z czasem zrozumiałem, iż się pomyliłem. Teraz potrzebował tam wrócić, lecz nie mógł znaleźć przejścia. Wierzył w to, że ja dam radę mu pomóc.

Tak rozpoczęła się nasza przygoda. Wspólnie podróżowaliśmy po Europie. W międzyczasie chłopak zwierzył mi się z tego, że chce tam wrócić bez rodzeństwa, bo nie może ich narażać. Oprócz tego opowiedział mi o tym, że gdzieś na starym kontynencie znajduje się jedyne na świecie przejście, które można otworzyć z własnej woli. Może to jednak zrobić tylko ktoś trzymający szmaragd z wyrytym na nim lwem Aslanem. Właż znaleźliśmy w Gdańsku, jednak wciąż brakowało klejnotu.

Po dwóch miesiącach poszukiwań chcieliśmy się poddać. Byliśmy wykończeni. Zwiedziliśmy każde państwo, jednak ciągle nic. Wróciliśmy do Londynu, w którym Piotr, Zuzanna, Edmund i Łucja mieszkali zanim stoczyli bój z Białą Czarownicą.

Gdy wychodziliśmy z lotniska, potknąłem się i przewróciłem. I wtedy go zobaczyłem. Szmaragd! Nie mogłem uwierzyć. Natychmiast zawróciliśmy i poleciliśmy do Gdańska.

Przejście znajdowało się pod mostem, na którym biegła droga szybkiego ruchu. Rozejrzałem się. Było tam pięknie. Z jednej strony widzieliśmy majestatyczny las, z drugiej wielką metropolię, a nad nami jeździły samochody. To w tym miejscu pożegnałem się z Piotrem. Było to niezwykle ciężkie, bo bardzo się zaprzyjaźniliśmy. W ten sposób moje spotkanie i znalezisko pozwoliły nam zakończyć tę niesamowitą przygodę. Pokazuje to, że nigdy nie można się poddawać.

nawiązanie do lektury

nawiązanie do lektury

określenie czasu

nawiązanie do lektury

zwrot akcji
określenie miejsca akcji

określenie miejsca akcji
opis miejsca

puenta

W zaprezentowanej pracy odwołano się do lektury omawianej w klasach IV–VI i twórczo wykorzystano jej treść. Motywy zaczerpnięte z lektury obowiązkowej (niezwykła kraina Narnia, czwórka rodzeństwa – Piotr, Zuzanna, Edmund i Łucja, Londyn, walka z Białą Czarownicą, lew Aslan) wykorzystane zostały do zbudowania nowej historii, która – podobnie jak utwór Lewisa – rozgrywa w świecie rzeczywistym, istniejącym równolegle z fantastyczną krainą, z którą się łączy. Spójna fabuła wzbogacona została licznymi elementami: czas i miejsce akcji, opis postaci, opis miejsca, opis przeżyć wewnętrznych, elementy charakterystyki, monolog wewnętrzny, dialog, zwrot akcji, puenta.

Spośród uczniów, którzy wybrali wypowiedź o charakterze twórczym, 29,8% otrzymało 4 punkty w kryterium *Elementy twórcze*. Oznacza to, że napisane przez nich opowiadania nie realizowały wszystkich wymagań w zakresie konstrukcji fabuły lub sposobu wykorzystania lektury obowiązkowej określonych w zasadach oceniania. Najczęstsze czynniki decydujące o przyznaniu w tym kryterium 4 punktów zamiast punktacji maksymalnej to prosta fabuła lub odtwórcze wykorzystanie lektury obowiązkowej.

Poniżej zaprezentowany został przykład opowiadania ocenionego na 4 punkty w kryterium *Elementy twórcze*.

Przykład 91.

Tego mroźnego, zimowego wieczoru, kiedy właśnie wracałam do domu, w ciasnej uliczce, obok świecącej się latarni ujrzałam tajemniczą postać. Z daleka wyglądała jak sylwetka wysokiego, chudego mężczyzny. Zaciekawiona, postanowiłam podejść bliżej. Powoli i jak najciszej zbliżałam się do nieznajomego. Byłam już za nim, chciałam szturchnąć go w ramię, lecz ten gwałtownie odwrócił się do mnie.

czas akcji
miejsce akcji
elementy opisu

Nic nie powiedział, ale miał taki wyraz twarzy, jakby zobaczył ducha! Postanowiłam, że skoro już tak stoimy, a nie zapowiada się na ot, żeby to on zaczął rozmowę, to ja zrobię to pierwsza.

– Dzień dobry, przestraszyłam Pana? Mam na imię Pola, nie mam złych zamiarów, po prostu, kiedy zauważyłam Pana samego w tej uliczce... Wygląda Pan na samotnego.

funkcjonalne
wprowadzenie
dialogu
elementy
charakterystyki

– Nie jestem samotny! Czy to takie dziwne, że wybrałam się sam na spacer?

Zrobiło mi się wstyd, niepotrzebnie zarzucałam mu coś, co niekoniecznie było prawdą.

– Nie chciałam, aby Pan źle odebrał moje słowa. Po prostu przyszedłam z Panem porozmawiać.

– Przepraszam, też nie powinienem od razu krzyczeć. Mam na imię Ebenezer.

wprowadzenie
dialogu

Nie chcąc ciągnąć niezbyt przyjemnego tematu naszej rozmowy, odpowiedziałam:

– Miło mi Pana poznać. Tak jak już wspominałam, ja mam na imię Pola.

– Przepraszam, ale spieszę się. Muszę jak najszybciej odnaleźć...

Byłam zdezorientowana. Czego ten starzec szukał w mieście o takiej godzinie? Postanowiłam, że nieważne czym by to było, pomogę mu to znaleźć. Podążałam za nim. Przez całą drogę. Świetnie nam się rozmawiało! Okazało się, że oboje fascynujemy się literaturą. Po dłuższej chwili znaleźliśmy się w jego kantorku.

elementy
charakterystyki
nawiązanie do
lektury

– Muszą gdzieś tu być. Napewno gdzieś tu są! – Mówił Ebenezer, przeszukując całe biurko i otwierając wszystkie możliwe szafki.

– Mam was! – wykrzyknął. Trzymał kilka banknotów. Czy naprawdę te kilka dolarów było warte stresu, który napędził mi Ebenezer?

– To o pieniądze cały czas chodziło? Przecież wie Pan, że priorytetem w życiu nie są materialne rzeczy!

nawiązanie do
lektury

– Oj wiem, dziecko, wiem...

Nie rozumiałam go, ale miałam nadzieję, że zaraz wszystko się wyjaśni.

– Pieniądze nie są rzeczą najważniejszą i to właśnie chciałem Ci pokazać. Mają one wiele wartości, lecz najważniejszą, jaką posiadają, jest to, że właśnie nimi możemy pomagać innym, tym, którzy nie mieli takiego szczęścia jak my, by posiadać taką kwotę. Teraz już rozumiesz?

Zrozumiałam i miałam takie same zdanie na ten temat jak on, chociaż nigdy tak głęboko nad tym nie myślałam. Doceniam pieniądze, ale nie doceniłam ich wartości. Nigdy nie pomyślałam, by kupić bezdomnemu kawałek chleba, nigdy nie zaoferowałam koledze wody, gdy nie było go na nią stać.

puenta

Zdałam sobie sprawę, że dopiero teraz wiem, czym tak naprawdę są pieniądze i jak powinno się nimi dysponować. Mimo że miałam nadzieję, że po przybyciu do kantoru tajemniczy Ebenezer pokaże mi latającą książkę, która mu uciekła i dlatego tak zawzięcie jej szukał lub magiczną istotę, ale jestem bardzo wdzięczna, że miałam okazję otrzymać taką lekcję. Kilka dni po tym zdarzeniu zobaczyłam Ebenezera, który wręczał pieniądze ubogim. Nie zwróciłam uwagi na ilość pieniędzy, lecz dostrzegłam radość i nadzieję na lepsze życie w oczach tych ludzi.

Powyższe opowiadanie nawiązuje do *Opowieści wigilijnej*, lektury obowiązkowej w klasach VII i VIII. Świat narratorki i świat przedstawiony utworu w tej realizacji są tożsame. Fabuła jest prosta, sprowadza się do spotkania narratorki z Ebenezerm, wspólnego przejścia do kantoru i poszukiwań zakończonych znalezieniem przez bohatera pliku banknotów. Nawiązanie do lektury widoczne jest nie w warstwie fabularnej, a w przesłaniu opowiadania, które rozwija moralną wymowę powstałego półtora wieku temu tekstu Charlesa Dickensa i osadza ją w realiach współczesności.

W opowiadaniu występuje rozbudowana puenta także stanowiąca nawiązanie do wymowy tekstu Charlesa Dickensa. Wypowiedź ma charakter twórczy, przedstawione są w niej losy bohatera po zakończeniu akcji utworu. Narracja jest funkcjonalna, wprowadzony dialog służy przede wszystkim wymianie myśli. W opowiadaniu tym nie został spełniony jeden z wymogów określonych w zasadach oceniania jako konieczny, aby uzyskać 5 punktów w kryterium *Elementy twórcze*, czyli urozmaicona fabuła.

Najwięcej opowiadań ocenionych zostało w kryterium *Elementy twórcze* na 3 punkty. Wynik taki uzyskało 29,9% spośród zdających, którzy w zadaniu 18. zdecydowali się na realizację tematu 2.

Poniżej zaprezentowany jest przykład opowiadania ocenionego na 3 punkty w kryterium *Elementy twórcze*.

Przykład 92.

Pewnego dnia postanowiłem pójść na spacer. Pogoda w Aspinwall była słoneczna i bezchmurna. Wyszedłem z domu i kierowałem się nad wodę. Gdy dotarłem, w oddali zobaczyłem starą latarnię, która mnie zainteresowała, więc ruszyłem w jej stronę.

czas akcji
miejsce akcji
nawiązanie do
lektury
elementy opisu

Gdy dotarłem, zapukałem w drzwi. Po minucie oczekiwania z budynku wyszedł starszy, siwowłosy, zmęczony życiem mężczyzna. Miał na sobie strój latarnika.

elementy opisu
i charakterystyki

– Witam pana – powiedziałem.

– Cześć, co cię tu sprowadza? – odparł.

– Chciałem się zapytać, czy mógłbym obejrzeć latarnię w środku.

wprowadzenie
dialogu

– Oczywiście – odpowiedział.

Latarnia w środku wydawała się przytulna, lecz było w niej ciemno. Na górze znajdował się pokój latarnika. Nie było w nim wiele rzeczy, lecz wystarczyło, by w spokoju tam mieszkać. Podczas oprowadzania latarnik powiedział, że ma na imię Skawiński oraz opowiedział historię swojego życia. Mówił, że jest weteranem, podjął się pracy latarnika, ponieważ chciał odpocząć na starość. Pod koniec dodał, że pochodzi on z Litwy, która jest teraz pod zaborami. Po jego twarzy było widać, że jest bardzo wzruszony. Nagle się popłakał. Ta historia bardzo mnie przejęła i również poleciała mi łezka. Usiedliśmy na jego łóżku i razem płakaliśmy przez ponad godzinę. Jak już się uspokoiiliśmy, powiedziałem, że będę wracał.

elementy opisu

nawiązanie do lektury

Wychodząc, otworzyłem drzwi, ale przejście blokował mi karton. Schyliłem się, by zobaczyć, co jest w środku i wyciągnąłem książkę pod tytułem „Pan Tadeusz”. Zawołałem zapłakanego Skawińskiego i zacząłem czytać pierwszą stronę. Była to Inwokacja.

nawiązanie do lektury

Skawiński po wysłuchaniu utworu rozczulił się, lecz był szczęśliwy, ponieważ przypomniała mu się piękna ojczyzna. Finalnie rozstaliśmy się w dobrych chumorach, z myślą, że wszystko będzie dobrze.

W powyższym opowiadaniu nawiązanie do lektury ma charakter odtwórczy. Narrator opowiadania obecny jest w świecie przedstawionym lektury i spotyka się z bohaterem utworu. Opis miejsca akcji, kreacja bohatera zaczerpnięte zostały z tekstu Henryka Sienkiewicza. Fabuła opowiadania jest prosta.

Kompetencje literackie i kulturowe

Temat opowiadania wymagał od uczniów wykazania się dobrą znajomością wybranej lektury obowiązkowej. Oczekiwano, że piszący wybiorą postać literacką, dzięki której będą mogli w pełni zrealizować temat. Za celowe, funkcjonalne oraz poprawne pod względem merytorycznym wykorzystanie znajomości utworu przyznawano 2 punkty. Jeśli w pracy tylko częściowo funkcjonalnie przywołano treści z lektury lub nie zachowano poprawności rzeczowej, ale popełnione zostały nie więcej niż dwa błędy rzeczowe, wówczas w kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe* uczeń mógł otrzymać tylko 1 punkt.

Umiejętnością w pełni funkcjonalnego wykorzystania znajomości treści utworu wykazało się ponad 75% uczniów spośród tych, którzy wybrali temat 2. Posłużyli się oni takimi wydarzeniami, które w istotny sposób wzbogaciły świat przedstawiony opowiadania, a jednocześnie zachowali w wypowiedzi poprawność rzeczową.

Poniżej zamieszczono przykład opowiadania, w którym funkcjonalnie wykorzystano znajomość lektury obowiązkowej i zachowano poprawność rzeczową.

Przykład 93.

Pewnego wietrznego wieczoru siedziałem na kanapie i czytałem książkę pt. „Mały Książę”. Nagle usłyszałem dzwonek do drzwi. Wstałem z kanapy i poszedłem w stronę drzwi. Serce waliło mi jak młot, ponieważ nie wiedziałem, kto to mógł być.

Pociągnąłem za klamkę i ujrzałem pewnego złotowłosego chłopca z szalem powiewającym na wietrze. Krzyknąłem:

- Wielkie nieba, czy to ty Mały Książę?*
- Cześć, tak, to ja – powiedział.*
- Co cię do mnie sprowadza? – zapytałem.*
- Baobaby coraz szybciej rosną na mojej planecie i bardzo się boję, że ją rozerwą. Czy mógłbyś mi pomóc? – poprosił.*
- Jasne – powiedziałem.*

wprowadzenie
bohatera
literackiego
połączone
z opisem postaci

nawiązanie do
zdarzeń z lektury

Mały Książę podziękował mi, przyzwał swe ptaki i wyruszyliśmy na asteroidę B-612. Podczas drogi chłopiec opowiedział mi, jak pięknie by było, gdyby baobaby zniknęły. Mógłby w spokoju zajmować się swoją różą, czyścić wulkany i podziwiać zachody słońca. Gdy dotarliśmy na miejsce, zobaczyłem wielkie drzewa, które z każdą sekundą rosły. Chłopiec dał mi łopatę i powiedział, żebym zaczął kopać z lewej strony, a on zacznie z prawej. Nagle jednocześnie na ziemi dostrzegliśmy jakiś pilot z jednym guzikiem.

nawiązania do
zdarzeń z lektury

- Co to takiego! – krzyknęliśmy.*

Mały Książę był trochę przestraszony nowym przedmiotem, jednak ja chwyciłem za pilota i nacisnąłem przycisk. Z każdym kliknięciem znikał jeden baobab. Zapytałem Księcia, czy chce spróbować, po chwili zastanowienia zebrał się na odwagę. Wziął pilota i również zaczął klikać. Kiedy pozbyliśmy się wszystkich baobabów, Mały Książę przytulił mnie i powiedział, że beze mnie nigdy by się to nie udało. Pożegnałem się z chłopcem i ptakami wróciłem do domu.

nawiązanie do
lektury

Z pewnością nigdy nie zapomnę tej przygody. Muszę przyznać, że Mały Książę okazał się gościnny, ponieważ mnie nie znał, a zaprosił do siebie i poprosił o pomoc oraz strachliwy, bo bał się nowego przedmiotu. Jestem bardzo szczęśliwy, że nasza przygoda zakończyła się pomyślnie.

Powyższe wypracowanie jest przykładem poprawnego wykorzystania lektury. Piszący wykazał się znajomością treści utworu. Przywołał wybrane motywy znane z lektury obowiązkowej i wykorzystał je do zbudowania nowej fabuły stanowiącej spójną całość korespondującą z treścią lektury obowiązkowej.

Prawie w co czwartej pracy widoczny jest brak należytej dbałości o funkcjonalne wykorzystanie wątków z utworu. Ich autorzy przytaczali pobieżne informacje na temat wyglądu zewnętrznego wybranego bohatera, czasem wyliczali wydarzenia, w których on uczestniczył, natomiast rzadko odwoływali się do problematyki lektury. W wielu opowiadaniach pojawiły się błędy i usterki rzeczowe świadczące o nieznajomości kluczowych wątków utworu.

Poniżej zaprezentowano przykład opowiadania, w którym piszący tylko częściowo funkcjonalnie wykorzystał znajomość treści lektury.

Przykład 94.

Pewnego słonecznego popołudnia, kiedy szłam wąską ścieżką w lesie, nagle zza krzaków wyskoczył lis. Przestraszyłam się i zaczęłam uciekać, lecz zwierzę powiedziało do mnie, że zna Małego Księcia i że

zaprowadzi mnie do niego. Nie czekając ani chwili dłużej, zaczęłam podążać za lisem przez gęsty las. Kiedy byliśmy już na miejscu, przedstawił mi Małego Księcia.

wprowadzenie
bohatera

Główny bohater książki był niskiego wzrostu, miał jasne włosy i trzymał w ręku czerwoną różę.

pobieżny opis
wyglądu postaci

– Co to za róża? – zapytałam.

– To moja najlepsza przyjaciółka – odparł bohater.

przywołanie
motywu z lektury

Gdy porozmawialiśmy przez dłuższą chwilę, zaproponowałam bohaterowi spacer nad jezioro. W drodze, na polu, leżała jakaś torebka, w której był wielki czerwony przycisk z napisem „Pomyśl o rzeczy, jakiej pragniesz”. Poszliśmy na pomost i wspólnie pomyśleliśmy o łódce. Nagle przed naszymi oczami, w wodzie pływała biała łódka. Mały Książę natychmiast wszedł do łódki i pomyślał, żeby miała ogromne skrzydła. Po kilku sekundach łódka zaczęła latać.

Ta przygoda była najlepszym doświadczeniem, którego doznałam w moim życiu. Mały Książę obiecał mi, że kiedyś się jeszcze spotkamy. Nigdy nie zapomnę tego dnia. To przeżycie nauczyło mnie, że warto poznawać nowych ludzi i odkrywać nowe rzeczy, których nie próbowaliśmy wcześniej. Po Małym Księciu pozostaną mi tylko wspomnienia, lecz to one są najważniejsze w życiu każdego człowieka.

W zaprezentowanym opowiadaniu przywołano tytułowego bohatera utworu *Mały Książę*. Wprowadzony do opowiadania opis postaci jest ogólnikowy. Wspomniana została także róża, nie odgrywa ona jednak żadnej roli w opowiadanej historii, stanowi jedynie rekwizyt przypisany bohaterowi. Nawiązania do lektury obecne są wyłącznie we fragmencie pracy, ograniczają się do elementów opisu. W warstwie fabularnej brak nawiązań do tekstu literackiego. Ze względu na częściowo funkcjonalne wykorzystanie znajomości lektury obowiązkowej – ograniczone do przywołania postaci i zdawkowego opisu – w kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe* opowiadanie zostało ocenione na 1 punkt.

Kompozycja tekstu

Formy gatunkowe przemówienia i opowiadania związane są nie tylko z określoną treścią wskazaną w temacie wypracowania, ale także z odpowiednią budową. Wypowiedzi te muszą zawierać wstęp, rozwinięcie i zakończenie, a między poszczególnymi częściami kompozycyjnymi należy zachować właściwe proporcje. Wypracowanie powinno być spójne, to znaczy uporządkowane w taki sposób, aby tworzyło wewnętrzną zorganizowaną i zamkniętą całość. Poszczególne wypowiedzenia i akapity muszą być ze sobą logicznie powiązane. Ponadto od piszących wymaga się, aby właściwą kompozycję podkreślili graficznie wyodrębnionymi akapitami.

Jeśli budowa wypracowania była zgodna ze wskazaną w temacie formą, a sama wypowiedź logiczna i spójna, zaś akapity zostały odpowiednio wyodrębnione graficznie, w kryterium *Kompozycja tekstu* przyznawano 2 punkty. Dopuszczalna była jedna usterka w zakresie spójności czy logiki wypowiedzi lub podziału tekstu na funkcjonalne akapity. Natomiast jeśli w kompozycji pracy dostrzeżono 2 lub 3 usterki naruszające spójność albo logikę wypowiedzi, wówczas piszący mógł otrzymać nie więcej niż 1 punkt. Wypracowania, które

nie spełniały co najmniej jednego z wymogów w zakresie kompozycji tekstu określonych w zasadach oceniania na 1 pkt, oceniano na 0 punktów.

Okolo 80% uczniów spełniło wymagania dotyczące kompozycji wypracowania i otrzymało 2 punkty w tym kryterium, co oznacza, że opanowali oni niezbędne umiejętności w zakresie organizacji tekstu i zadbali o estetykę zapisu. Należy jednak zauważyć, że prawie 10% piszących nie otrzymało ani jednego punktu w kryterium *Kompozycja tekstu*. Najczęściej zapominali oni o graficznym wydzieleniu akapitów lub naruszali spójność wypowiedzi.

Poniżej zaprezentowane zostały fragmenty prac, w których naruszona została spójność wypowiedzi.

Przykład 95.

Każda nasza decyzja, nawet błaha, jest znacząca. Nawet to czy zjemy jogurt, który cały dzień leżał poza lodówką. Uważam, że każdy może kształtować swoją przyszłość. Pamiętajcie, aby każdą swoją decyzję dokładnie przemyśleć, konsekwencje jakie mogą z niej wynikać i o tym, żeby nie podejmować jej pod wpływem emocji czy impulsu.

Przykład 96.

Czynny nasze z pozoru małe i nieznaczące, mają wpływ dla dobra większej sprawy. Akcja „Kamieni na szaniec” rozgrywa się w czasach drugiej wojny światowej. Głównymi bohaterami są absolwenci liceum, Jan Bytnar, Alek oraz Zośka. Są jeszcze młodzieńcami, więc nie angażują się w akcje dywersyjne, dlatego biorą udział w Małym Sabotażu.

Przykład 97.

Koleżanki i Koledzy! Zebraliśmy się tu, abym mógł Was przekonać, że każdy może kształtować swoją przyszłość. Swoje zdanie oprę o następujące argumenty.

Po pierwsze wystarczą dobre uczynki, by zmienić przyszłość na lepsze. Zapewne wszyscy pamiętamy „Opowieść wigilijną”. My też możemy zmienić się na lepsze, jeśli sami o tym zdecydujemy. Skupmy się na Scrooge’u, głównym bohaterze tego utworu.

Styl

Realizując wypowiedź argumentacyjną oraz opowiadanie twórcze w kryterium *Styl* zdający na ogół stosowali styl jednolity, odpowiedni do treści i formy wypowiedzi. W przemówieniu używali środków charakterystycznych dla wypowiedzi argumentacyjnej przeznaczonej do wygłoszenia, natomiast w opowiadaniu posługiwali się stylem umożliwiającym prowadzenie urozmaiconej narracji. O wysokim poziomie opanowania umiejętności w tym obszarze świadczą wysoki wynik – ok. 92% zdających otrzymało 2 punkty w tym kryterium.

Język

Ocena wypracowania w kryterium *Język* wymagała w pierwszej kolejności analizy zakresu użytych przez zdającego środków językowych (szeroki, zadowalający, wąski), a następnie przyjrzeniu się ich poprawności. Ocena umiejętności uczniów w tym obszarze stanowiła wypadkową analizy obu tych aspektów.

Zdający, którzy w swojej wypowiedzi zaprezentowali szeroki zakres środków językowych, umożliwiającą pełną i swobodną realizację tematu oraz popełnili nie więcej niż 4 błędy językowe, otrzymali w kryterium Język maksymalną liczbę punktów (4 punkty). Wynik taki uzyskało 14,2% zdających. Wykazali się oni umiejętnością stosowania zróżnicowanej składni oraz leksyki, w tym umiejętnością wykorzystywania w wypowiedzi związków frazeologicznych oraz precyzyjnego słownictwa.

Uczniowie, którzy zaprezentowali zadowalający zakres środków językowych, tj. zastosowali składnię i leksykę odpowiednią do realizacji tematu i popełnili nie więcej niż 4 błędy, za realizację wypowiedzi w tym kryterium otrzymali 3 punkty.

Ósmoklasiści, którzy posłużyli się wąskim zakresem środków językowych utrudniającą realizację tematu i popełnili nie więcej niż 4 błędy językowe, za realizację wypowiedzi w tym kryterium otrzymali 2 punkty.

Analiza języka dłuższych wypowiedzi pisemnych wykazała, że umiejętności zdających w tym kryterium wymagają ciągłego doskonalenia, co potwierdza wynik na poziomie 43%. Można jednak zauważyć, że kompetencje językowe ósmoklasistów wzrastają. W 2024 r. w kryterium Język 0 punktów otrzymało 35,1% zdających, w 2025 roku – 33%, a w tym roku – 32%. Do błędów najczęściej popełnianych przez zdających należą:

• **błędy składniowe polegające na**

✓ niepoprawnym stosowaniu konstrukcji z imiesłowowym równoważnikiem zdania, np.

Zastanawiając się nad tematem, problem ten może was dotyczyć.

Wszystko wydawało mu się idealne nie zauważywszy prawdziwych wartości.

Ten świat jest niezwykle okrutny i mając ambicję, ktoś może ci przeszkodzić.

Wydając wyroki, los się na niej zemścił.

✓ stosowaniu konstrukcji wyrażnie niepoprawnych pod względem szyku, np.

I nie miała wyjścia już innego [...].

Mam nadzieję, że Was przekonałem i że zdania nie zmienicie już Waszego nigdy.

Chłopiec ubrany był w zieloną tunikę z błyszczącymi złotymi włosami.

Ucieszyłam się, ponieważ wiem, jak przyjaźń ważna jest bardzo w życiu naszym.

✓ niepoprawnym tworzeniu związków zgody, np.

Jesteśmy złym człowiekiem.

Jego zapał i dyscyplina był ogromny [...].

Zośka z Rudym i Alkiem podjął się walki [...].

✓ niepoprawnym tworzeniu związków rzędu, np.

Chciałabym rzucić na kogoś jakieś zaklęcie [...].

Scrooge skąpił dla biednych.

Książkę podziękował lisa.

Oprę to tą lekturą.

✓ niepoprawnym wyznaczaniu granicy zdania, np.

Zastanawiałam się, czy udało mu się, miałam ogromną nadzieję, że dotarł bezpiecznie lecz i nasza kolej musiała nastać, mieliśmy opuścić to miejsce, ale skończyło się paliwo do samolotu, dlatego nieustannie szukaliśmy z nadzieją na cud, bo kto by się spodziewał paliwa na pustyni.

Potem przyszedł duch teraźniejszości, który pokazał rodzinę głównego bohatera, spędzającą wigilię bez niego, ponieważ ten odmówił przyścia, zobaczył też, jak ten czas spędza jego pracownik – Bob, który nie miał pieniędzy, a był w potrzebie, ponieważ miał żonę i dzieci – jedno z nich było chore.

✓ niepoprawnym użyciu przymków, np.

Czasami trzeba spojrzeć w pogodę, zanim się wyruszy w podróż.

Wykrzyknęłam z zdziwieniem na twarzy.

Postanowił wyruszyć na podróż.

Odmienił swoje życie ze spokojnego siedzącego w domu człowieka do wielkiego bohatera.
przykład z znanych lektur

wartości wpojone od rodziców

Zmienił się na pomocnego człowieka.

Księżę wrócił do swojej planety.

Rzucili Nemeczka w staw i się przeziębili.

Wielu nie zastanawiało się o dalszej przyszłości.

Mały Księżę był bardzo przywiązany z rośliną.

Balladyna żyła z swoim ukochanym.

Wyrzucił ich na próg.

✓ postługiwaniu się pleonazmami lub tautologiami, np.

Los życia zależy od nas.

Tam były pojedyncze jednostki.

To był spory akwen wodny.

To znaczy, że za tym chcesz podążać i iść.

Był ukierunkowany w jednym kierunku.

• **błędy fleksyjne polegające na**

✓ niepoprawnej odmianie wyrazów, np.

Przypatruję się nim.

Klikał pilot i znikło.

złękł się

Pomyślcie o Rudy, Alek i Zośka.

Zaczęli zastrzeliwać osoby;

Odwiedził wielu planet.

Ogród z pięcioma tysięcy róż [...].

[...] i pokonać Czerwonych Koszuli.

• **błędy leksykalne polegające na**

✓ nieumiejętnym dobieraniu wyrazów, np.

Historia odgrywa się na planecie [...].

Los, który sama sobie ugotowała.

*Balladyna jako bohaterka tytułowana [...].
Ogień zaczął się rozpowszechniać bardzo szybko.
Rudy uczestniczył w demoralizacji Szarych Szeregów.
Był chciwym i zawistnym starcem.*

✓ naruszaniu łączliwości wyrazów, np.

*[...] uzyskał nowe doświadczenie
Nie będziemy praktykowali swoich marzeń i zainteresowań.
Sięgać po nowe ścieżki życia.
Swoje losy wiódł na zabawie i świętowaniu.
odnosić za to karę (zamiast: ponosić za to karę)
zawierać relacje (zamiast: nawiązać relację / zawierać znajomości)*

✓ nadużywaniu wyrazów modnych i zapożyczeń, np.

*mega ładne
mega ciężka decyzja
To był extra pomysł.*

• błędy frazeologiczne polegające na

✓ przekształcaniu stałych związków frazeologicznych lub na łączeniu dwóch różnych związków frazeologicznych, np.

*Wyczerpałem temat do ostatniej nitki. (wyczerpać do cna, ograbić do ostatniej nitki)
toczył szczęśliwe życie (zamiast: wieść szczęśliwe życie)
Nawet z najgorszego człowieka można wyjść na kogoś. (zamiast: wyjść na ludzi)
Balladyna wykorzystuje okazję i wspina się na tron. (zamiast: objąć tron)
Jest otwarta na najróżniejsze ścieżki. (zamiast: być otwartym na świat/ mieć otwarty umysł);
Nabrał rozum i umiejętność. (zamiast: nabierać rozumu)
Wydaje nam się, że wszystko idzie pod górkę. (zamiast: mieć pod górkę lub iść jak po grudzie).
Każdy jest królem swego losu. (zamiast: być kowalem swego losu)
Tragiczne wydarzenie odbiło na nim piętno. (zamiast: odcisnąć piętno i odbić się [np. na zdrowiu])
Rodzic powinien mu dodawać wiatru w skrzydła. (zamiast: chwytać wiatr w żagle / dodać komuś skrzydeł)*

• błędy stylistyczne polegające na

✓ stosowaniu skrótów myślowych, np.

*Jego praca nie była na długo.
Popołniając jakiś błąd ryzykujecie skutkiem.
Wysadził redutę ze sobą w środku.
Dało to Wiedźminowi przyszłość z miłością i rodziną.
Zaczął czynić dobrze, aby jego przyszłość nie była śmiercią.
Został uznany przez miasto za skąpego człowieka.*

✓ nieuzasadnionych powtórzeniach wyrazów w bliskim sąsiedztwie, np.

To także poprawa swojego życia na lepsze, poprawa przyszłości czyli poprawa z złego lub trochę słabego życia na lepsze czyli polepszenie tej przyszłości.

Lis nauczał, co to jest przyjaźń, żeby Mały Książę wiedział, co to jest przyjaźń.

Mimo ich śmierci dobrze znamy ich historię, ponieważ przeszła do historii i każdy Polak powinien znać ich historię.

Balladyna ma cel by zdobyć władzę, dążyła do celu zabijając wszystkich, jej pierwszym celem było zostać żoną Kirkora.

Ortografia

Za pracę napisaną z zachowaniem reguł ortograficznych w kryterium *Ortografia* uczniowie mogli uzyskać maksymalnie 2 punkty. Aby osiągnąć taki wynik, uczeń musiał napisać wypracowanie niezawierające żadnego błędu ortograficznego albo popełnić tylko jeden taki błąd. Maksymalną liczbę punktów w tym kryterium uzyskało ok. 26% zdających. Jeśli w pracy były 2 lub 3 błędy ortograficzne, ósmoklasiści otrzymywali 1 punkt. Wynik taki uzyskało ok. 17,6% zdających. Natomiast 0 punktów otrzymało aż 56,4% zdających, **co świadczy o tym, że ponad połowa uczniów nie zna zasad polskiej ortografii.**

Uczniowie najczęściej popełniali błędy w pisowni:

- **partykuły nie z różnymi częściami mowy, np.** nie poznanie, nie kształtowanie, nie szczęście, niebyłby, nierobiąc;
- **wyrazów z u – ó, ż – rz, h – ch, np.** ośnierzony, spojżeliśmy, w kałurzy, zażucił, prubujemy, klucic się, opóścił, drógie, wachamy się, cherbatę, chumor, chojny; bochater
- **wyrazów wielką i małą literą, między innymi w zapisie tytułów książek czy nazw własnych, np.** polacy, niemców, na szucha, szare szeregi, akcja pod arsenalem, Hobbit, Syzyfowe Prace”, „Opowieść Wigilijna”, „Kamienie na Szaniec”, Drodzy(w środku zdania) rówieśnicy;
- **samogłosek nosowych ą, ę w końcówkach fleksyjnych rzeczowników, np.** mam nadzieje, zoczyłem osobę, moją decyzje, ojczyzne, w strone, Mały Książę, na planete, opuścił Róże, wojne, książkę; **w formach czasu przeszłego czasowników, np.** wziołem, zachołem, staneli, zasneliśmy, natkneliśmy się, zaczęła **oraz w 1. os. czasowników w czasie teraźniejszym, np.** dziękuje za wysłuchanie mnie, (ja) nie potrzebuje, (ja) proponuje; (ja) myślę;
- **partykuły by z różnymi częściami mowy, np.** poszedł bym, zrozumiał by, chciał by; **trzebaby;**
- **przymków z różnymi częściami mowy, np.** odrazu, na prawdę, zemną, po krótce, na codzień, napewno, wogóle, w między czasie, na prawdę, poprostu, na około, narazie, wkońcu, nazłość.

Interpunkcja

Tegorocznym ósmoklasistom interpunkcja w wypracowaniu sprawiła wiele trudności. Aby w ocenie wypracowania otrzymać 1 punkt w kryterium *Interpunkcja*, zdający mógł w swojej pracy popełnić nie więcej niż 9 błędów. Wynik taki uzyskało ok. 38% ósmoklasistów, **co świadczy o bardzo słabej znajomości zasad interpunkcji wśród uczniów.**

Z analizy wypracowań wynika, że uczniowie najczęściej:

- **nie oddzielali przecinkiem imiesłowowego równoważnika zdania od zdań składowych, np.** – *Zgubiłem się idąc do mojej róży; Sama sobie ukształtowała taką przyszłość nie zdając sobie z tego sprawy; Służąc ojczyźnie chciał naprawić swoje winy; Siadając na ziemi poczułem coś twardego;*
- **nie rozdzielali przecinkiem zdań składowych w zdaniu złożonym, np.** *Widziałem że czegoś szuka; Zdziwiło mnie że woda naprawdę zmieniła kolor; Kiedy byłem w drodze na autobus bardzo się stresowałem faktem że nie przeczytałem lektury; Stwierdziłem że pomogę Bilbowi; Nie wiedzieliśmy, kiedy czas znowu zacznie płynąć więc pośpiesznie przewieźliśmy go do mieszkania Zośki; Bardzo możliwe, że już kształtujemy swoją przyszłość tylko nie jesteśmy tego świadomi; Gdy poznajemy Scrooge'a jest egoistyczny i skąpy;*
- **nie wydzielali poprawnie przecinkami wtrąceń, np.** *Włamywacze jak się okazało tak właśnie zrobili.; Jacek Soplica jak przystało na szlachcica, świetnie strzelał.; Często, aby zrozumieć błędy w naszym postępowaniu trzeba zobaczyć, jakie ono niesie skutki;*
- **nadużywali przecinków w zdaniach pojedynczych i złożonych albo wstawiali przecinki w niewłaściwych miejscach, np.** *Pewnego sobotniego dnia, spotkałem chłopca;*
– Zawieziesz mojego nowego kolegę, do domu?;
W realiach dzisiejszego świata wiele osób, zastanawia się;
– Co, ty tu robisz?;
Główny bohater myśli, że nadaje się do cyrku, jako lew;
- **pomijali kropki, przecinki, myślniki lub ich nadużywali w zapisie dialogów, np.** – *Nie martw się, coś wymyślimy. – próbował mnie pocieszyć.;*
– Wiem, do czego nam się przyda. Powiedziałem.;
– Chodź ze mną, zawołał Mały Książę;
- **pomijali znak zapytania w zapisie pytań, np.** – *Kim jesteś – zapytałam;*
– Czy możesz mi pomóc – zapytał chłopiec;
Kim będę. Czego chcę. Chyba każdy z nas zadaje sobie takie pytania;
- **pomijali cudzysłów, np.** *Z zachwycenia książką Pan Tadeusz stracił pracę; Pokazują to losy bohaterów Kamieni na szaniec;*
- **pomijali znak interpunkcyjny po zwrocie do adresata, np.** *Drodzy Koledzy i Koleżanki postaram się przekonać was, że każdy może kształtować swoją przyszłość; Drodzy Rówieśnicy dzisiaj porozmawiamy o kształtowaniu przyszłości.;* – *Aniu to oznacza, że będę mógł wrócić na swoją planetę.*

Podsumowanie

Podczas tegorocznego egzaminu ósmoklasisty mieli do wyboru dwie formy dłuższej wypowiedzi pisemnej: przemówienie i opowiadanie. Poziom wykonania tego zadania wynosi 67%.

Formę opowiadania (temat 2.) wybrało około 51% piszących spośród tych, którzy podjęli się rozwiązania zadania 18., natomiast przemówienie (temat 1.) wybrało nieco ponad 47% uczniów.

W zakresie kryterium *Realizacja tematu wypowiedzi* poziom wykonania zadania 18. wyniósł około 92%. Spełnienie wymagań określonych w tym kryterium okazało się dla uczniów łatwe.

Współczynnik łatwości dla kryterium *Elementy retoryczne / Elementy twórcze* wyniósł około 73%. W kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe* współczynnik łatwości wyniósł 83%, co oznacza, że spełnienie wymagań w tym zakresie okazało się dla ósmoklasistów umiejętnością łatwą.

Poziom wykonania zadania w kryterium *Kompozycja tekstu* wynosi 85%. Świadczy on o tym, że spełnienie wymagań w tym zakresie okazało się dla ósmoklasistów również łatwe.

Ósmoklasiści bardzo dobrze poradzi sobie z doborem stylu swoich wypowiedzi do wybranej formy. Poziom wykonania zadania w kryterium *Styl* wyniósł 92%.

Najwięcej trudności przysporzyło uczniom spełnienie wymagań określonych w kryteriach poprawności językowej (43%), ortograficznej (35%) oraz interpunkcyjnej (38%). Współczynnik łatwości w tych kryteriach wskazuje, że przestrzeganie poprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej wciąż jest dla ósmoklasistów umiejętnością trudną. Z drugiej strony, patrząc na wyniki zdających w ubiegłych latach, można stwierdzić, że poziom ich kompetencji językowych oraz interpunkcyjnych wzrasta.

Wnioski i rekomendacje

Analiza wyników tegorocznego egzaminu ósmoklasisty wskazuje, że uczniowie najlepiej opanowali umiejętności związane z czytaniem utworów literackich oraz odbiorem tekstów kultury. Ósmoklasiści dobrze poradzi sobie z zadaniami sprawdzającymi umiejętności omawiania wątku głównego i wątków pobocznych, wyszukiwania w tekście potrzebnych informacji wyrażonych wprost i pośrednio, charakteryzowania bohaterów literackich, odczytywania tekstu poprzez przekład intersemiotyczny, określania tematyki i problematyki utworu oraz dostrzegania relacji między częściami wypowiedzi w tekście nieliterackim.

Zadania sprawdzające umiejętności z zakresu kształcenia językowego okazały się trudne dla uczniów. W tym obszarze sprawdzano umiejętność rozpoznawania w tekście wypowiedzi pojedynczych i złożonych, a także ich przekształcania w wypowiedzenie wielokrotnie złożone. Ponadto ósmoklasiści mieli się wykazać umiejętnością wskazywania funkcji formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym, rozpoznawania rodziny wyrazów oraz nazywania części zdania i rozpoznawania ich funkcji składniowej w wypowiedzeniach. I ta umiejętność okazała się dla uczniów najtrudniejsza. Poziom opanowania wymienionych umiejętności świadczy o niskiej świadomości językowej ósmoklasistów oraz ich niewystarczających kompetencjach w zakresie poprawności gramatycznej i precyzji wypowiedzi.

Ważnym obszarem podlegającym sprawdzaniu podczas egzaminu ósmoklasisty były umiejętności retoryczne uczniów, a w szczególności umiejętność tworzenia tekstów o charakterze argumentacyjnym. Uczniowie dobrze wykorzystali znajomość zasad tworzenia argumentów, zarówno w odpowiedziach do zadań otwartych krótkiej odpowiedzi, jak i podczas redagowania wypowiedzi w formie ogłoszenia i przemówienia.

Umiejętnością dobrze opanowaną przez ósmoklasistów było posługiwanie się stylem odpowiednim do formy redagowanej wypowiedzi. Dobrze radzili sobie także z zachowaniem poprawności kompozycyjnej w dłuższych wypowiedziach. Trudnością dla zdających

natomiast było funkcjonalne wykorzystanie znajomości treści lektur i innych tekstów literackich w redagowanych przez nich wypracowaniach.

Z analizy osiągnięć uczniów podczas egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego wynika, że w przygotowaniu do egzaminu należy zwracać szczególną uwagę na:

- czytanie tekstów literackich oraz ich interpretację z wykorzystaniem potrzebnych kontekstów,
- doskonalenie umiejętności odbioru tekstów kultury oraz ich odczytywania poprzez przekład intersemiotyczny,
- tworzenie wypowiedzi z zastosowaniem odpowiedniej dla danej formy gatunkowej kompozycji, z zachowaniem zasad spójności językowej,
- tworzenie wypowiedzi z funkcjonalnym wykorzystaniem środków retorycznych, uświadamianie ich oddziaływania na odbiorcę,
- doskonalenie umiejętności argumentowania, w tym odróżniania przykładu od argumentu, oraz wnioskowania jako elementu wyводу argumentacyjnego,
- rozwijanie kompetencji ucznia w zakresie leksyki i frazeologii w celu osiągnięcia precyzji wypowiedzi,
- rozwijanie umiejętności budowania wypowiedzi poprawnych składniowo oraz umiejętności funkcjonalnego stosowania zróżnicowanej składni,
- systematyczne doskonalenie umiejętności stosowania w wypowiedziach zasad ortograficznych,
- systematyczne doskonalenie umiejętności używania znaków interpunkcyjnych w wypowiedzeniach różnego typu, w tym w dialogu.

Podstawowe informacje o arkuszach dostosowanych

Opis arkusza dla uczniów z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera

Arkusz zadań z zakresu języka polskiego dla uczniów z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera (OPOP-200-2605) zawierał 18 zadań. Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań można było uzyskać maksymalnie 45 punktów. Uczniowie otrzymali arkusz dostosowany pod względem merytorycznym (inne teksty niż w arkuszu standardowym, wyjaśnione słownictwo do tekstów źródłowych, uproszczone polecenia do zadań) oraz graficznym (wyróżniono informację o numerze każdego zadania i liczbie punktów możliwych do uzyskania za jego rozwiązanie, zwiększono odstępy między wierszami w tekstach i zastosowano pionowy układ odpowiedzi). Przy każdym zadaniu zamkniętym umieszczono informację o sposobie zaznaczenia właściwej odpowiedzi.

Wyniki uczniów z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera

WYKRES 5. ROZKŁAD WYNIKÓW UCZNIÓW

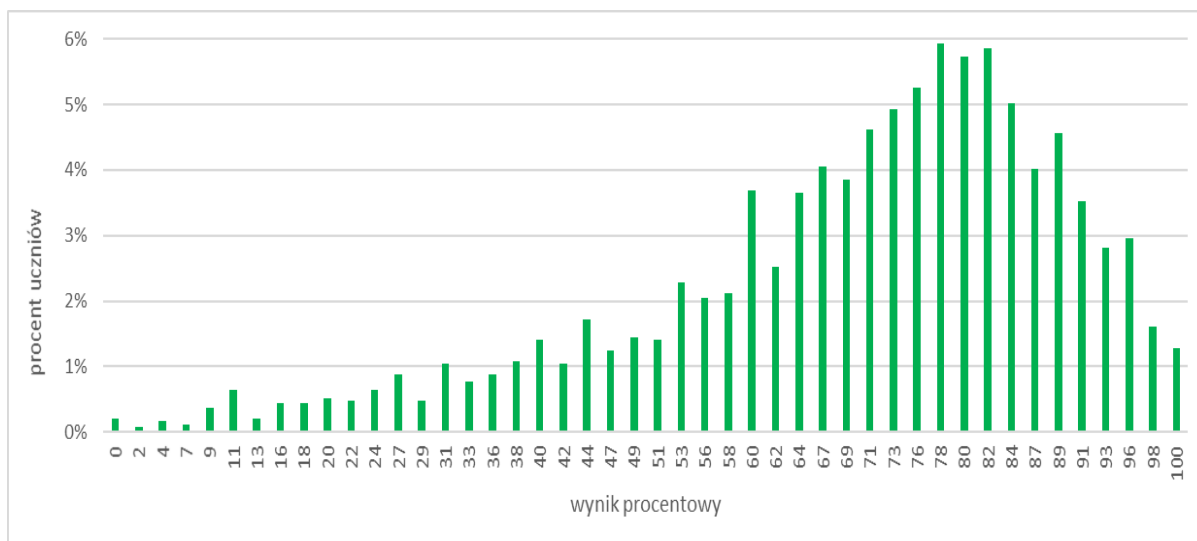

TABELA 12. WYNIKI UCZNIÓW Z AUTYZMEM, W TYM Z ZESPOŁEM ASPERGERA – PARAMETRY STATYSTYCZNE

Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
2 494	0	100	73	78	69	20

Opis arkusza dla uczniów słabowidzących i uczniów niewidomych

Arkusze z zakresu języka polskiego dla uczniów słabowidzących i uczniów niewidomych (OPOP-400-2605, OPOP-500-2605, OPOP-600-2605) zostały przygotowane na podstawie arkusza standardowego. Uczniowie słabowidzący otrzymali arkusze, w których dostosowano wielkość czcionki: OPOP-400-2605 – Arial 16 pkt, OPOP-500-2605 – Arial 24 pkt. Dla uczniów niewidomych przygotowano arkusz w brajlu.

Wyniki uczniów słabowidzących i uczniów niewidomych

WYKRES 6. ROZKŁAD WYNIKÓW UCZNIÓW

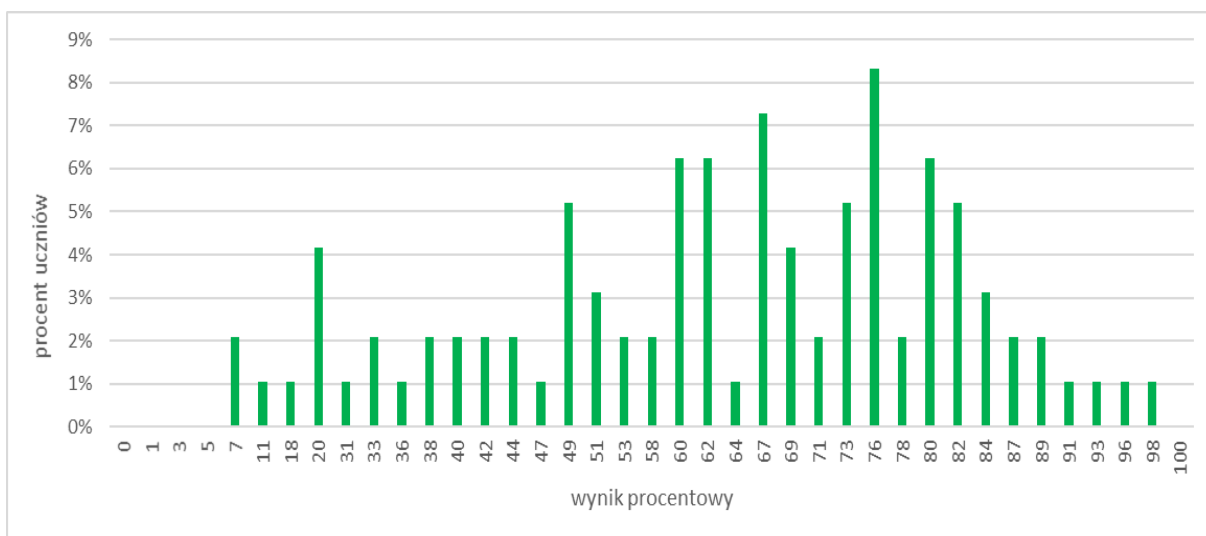

TABELA 13. WYNIKI UCZNIÓW SŁABOWIDZĄCYCH I UCZNIÓW NIEWIDOMYCH – PARAMETRY STATYSTYCZNE

Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
96	7	98	67	76	62	21

Opis arkusza dla uczniów słabosłyszących i uczniów niesłyszących

Uczniowie słabosłyszący i niesłyszący rozwiązywali zadania zawarte w arkuszu OPOP-700-2605. Arkusz zawierał 18 zadań. Arkusz składał się z dwóch części. Pierwsza część zawierała 17 zadań zorganizowanych wokół dwóch tekstów zamieszczonych w arkuszu: tekstu literackiego (fragment *Pozłacanej rybki* Barbary Kosmowskiej) oraz tekstu nieliterackiego (*Przewodnik po tajemnicach nauki* Roberta Cave'a). W obu tekstach dodano przypisy. Zadanie 18. wymagało od ucznia napisania wypracowania (przemówienie albo opowiadanie) na jeden z dwóch tematów do wyboru. Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań można było uzyskać maksymalnie 45 punktów.

Wyniki uczniów słabosłyszących i uczniów niesłyszących

WYKRES 7. ROZKŁAD WYNIKÓW UCZNIÓW

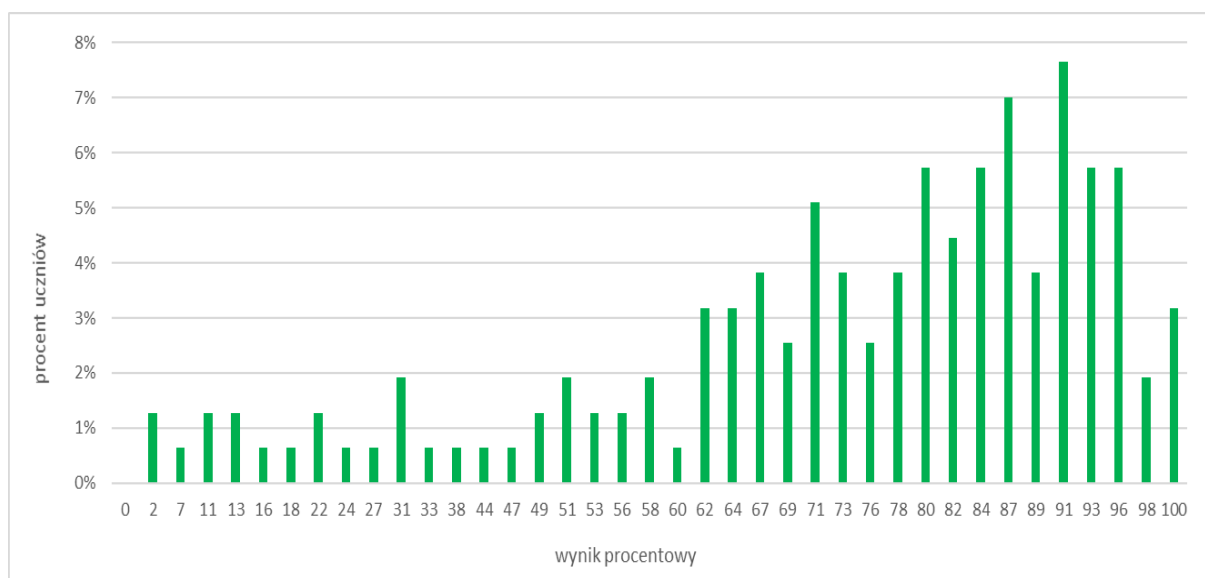

TABELA 14. WYNIKI UCZNIÓW SŁABOSŁYSZĄCYCH I UCZNIÓW NIESŁYSZĄCYCH – PARAMETRY STATYSTYCZNE

Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
157	2	100	80	91	72	23

Opis arkusza dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim

Uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim rozwiązywali zadania zawarte w arkuszu OPOP-800-2605. Arkusz zawierał 21 zadań. Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań można było uzyskać maksymalnie 45 punktów. Arkusz składał się z dwóch części. Pierwsza część zawierała 20 zadań zorganizowanych wokół dwóch tekstów zamieszczonych w arkuszu: tekstu literackiego (fragment *Akademii Pana Kleksa* Jana Brzechwy) oraz tekstu nieliterackiego (*Koło i pizza*). Zadania otwarte w tej części arkusza sprawdzały m.in. umiejętność napisania zaproszenia oraz znajomość treści i problematyki wybranych lektur obowiązkowych. W drugiej części arkusza uczeń wybierał jeden z dwóch tematów wypracowania: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym – rozprawkę albo wypowiedź o charakterze twórczym – opowiadanie.

Wyniki uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim

WYKRES 8. ROZKŁAD WYNIKÓW UCZNIÓW

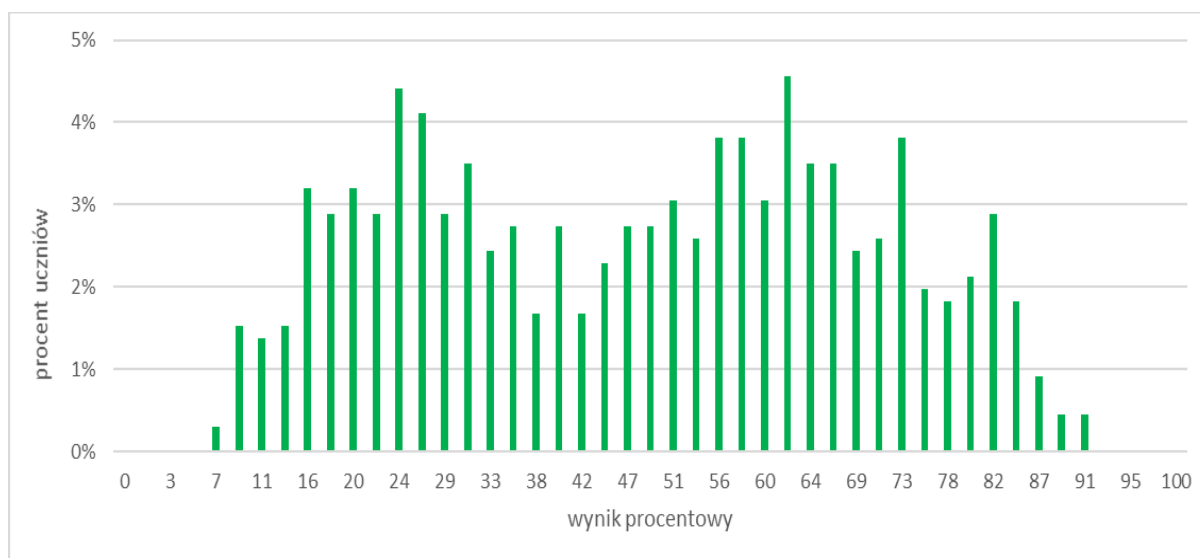

TABELA 15. WYNIKI UCZNIÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ W STOPNIU LEKKIM – PARAMETRY STATYSTYCZNE

Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
657	7	91	49	62	48	22

Opis arkusza dla uczniów z afazją

Uczniowie z afazją rozwiązywali zadania zawarte w arkuszu OPOP-900-2605. Arkusz zawierał 18 zadań. Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań można było uzyskać maksymalnie 45 punktów. Arkusz składał się z dwóch części. Pierwsza część zawierała 17 zadań zorganizowanych wokół dwóch tekstów zamieszczonych w arkuszu: tekstu literackiego (fragment *Połącanej rybki* Barbary Kosmowskiej) oraz tekstu nieliterackiego (*Przewodnik po tajemnicach nauki* Roberta Cave'a). W obu tekstach dodano przypisy. Zadania otwarte w tej części arkusza sprawdzały m.in. umiejętność napisania ogłoszenia oraz znajomość treści i problematyki wybranych lektur obowiązkowych. W drugiej części arkusza uczeń wybierał jeden z dwóch tematów wypracowania: przemówienie albo opowiadanie. Uczniowie otrzymali zadania dostosowane pod względem merytorycznym oraz graficznym: wyróżniono informację o numerze każdego zadania i liczbie punktów możliwych do uzyskania za jego rozwiązanie, uproszczono polecenia do zadań, wyróżniono graficznie treść niektórych zadań zamkniętych. Przy każdym zadaniu zamkniętym umieszczono informację o sposobie zaznaczenia właściwej odpowiedzi.

Wyniki uczniów z afazją

WYKRES 9. ROZKŁAD WYNIKÓW UCZNIÓW

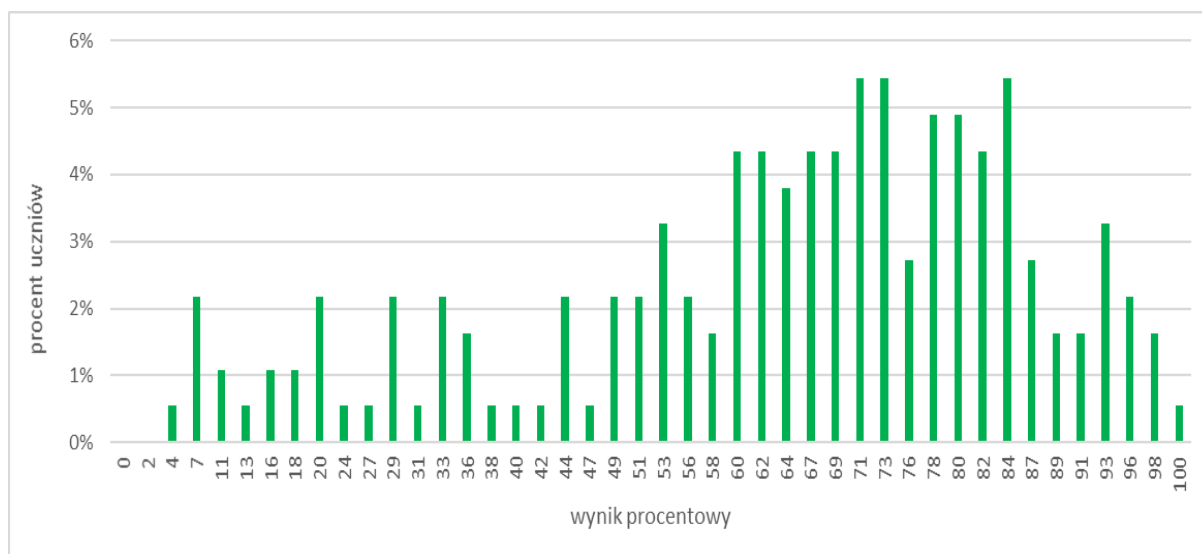

TABELA 16. WYNIKI UCZNIÓW Z AFAZJĄ – PARAMETRY STATYSTYCZNE

Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
184	4	100	69	71	63	23

Opis arkusza dla uczniów z niepełnosprawnością ruchową spowodowaną mózgowym porażeniem dziecięcym

Uczniowie z niepełnosprawnością ruchową spowodowaną mózgowym porażeniem dziecięcym rozwiązywali zadania zawarte w arkuszu OPOP-Q00-2605. Arkusz zawierał 18 zadań. Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań można było uzyskać maksymalnie 45 punktów. Arkusz składał się z dwóch części. Pierwsza część zawierała 17 zadań zorganizowanych wokół dwóch tekstów zamieszczonych w arkuszu: tekstu literackiego (fragment *Pozłacanej rybki* Barbary Kosmowskiej) oraz tekstu nieliterackiego (*Przewodnik po tajemnicach nauki* Roberta Cave'a). W obu tekstach dodano przypisy. Zadanie 18. wymagało od ucznia napisania wypracowania (przemówienie albo opowiadanie) na jeden z dwóch tematów do wyboru.

Wyniki uczniów z niepełnosprawnością ruchową spowodowaną mózgowym porażeniem dziecięcym

WYKRES 10. ROZKŁAD WYNIKÓW UCZNIÓW

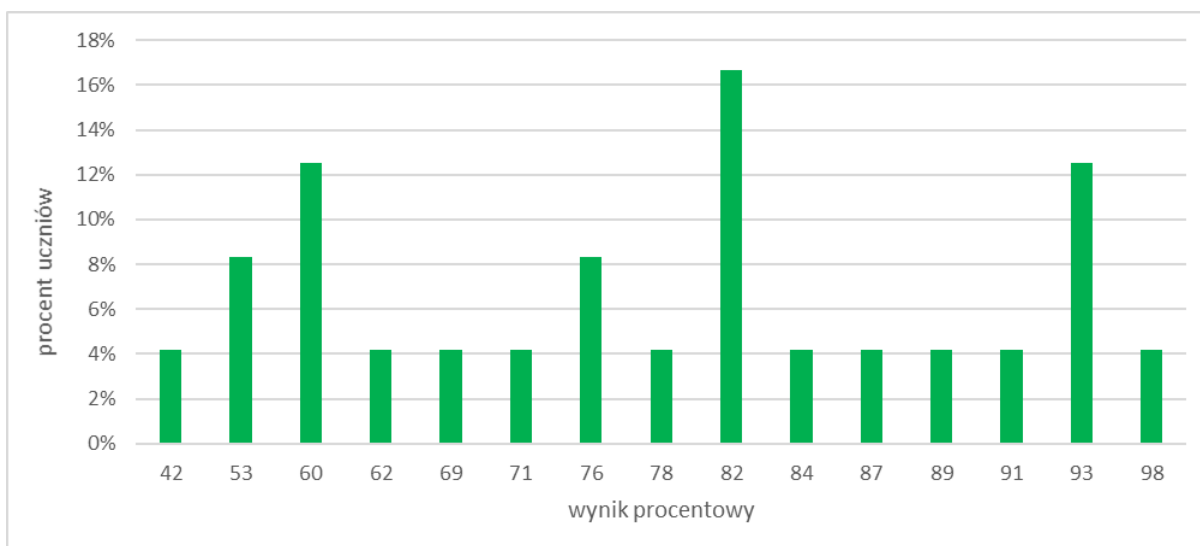

TABELA 17. WYNIKI UCZNIÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ RUCHOWĄ SPOWODOWANĄ MÓZGOWYM PORĄŻENIEM DZIECIĘCYM – PARAMETRY STATYSTYCZNE

Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
24	42	98	80	82	76	15

Opis arkusza dla uczniów, o których mowa w art. 94a ust. 1 ustawy (cudzoziemcy)

Uczniowie, o których mowa w art. 94a ust. 1 ustawy (cudzoziemcy), rozwiązywali zadania zawarte w arkuszu OPOP-C00-2605. Arkusz zawierał 18 zadań. Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań można było uzyskać maksymalnie 45 punktów. Arkusz składał się z dwóch części. Pierwsza część zawierała 17 zadań zorganizowanych wokół dwóch tekstów zamieszczonych w arkuszu: tekstu literackiego (fragment *Połączonej rybki* Barbary Kosmowskiej) oraz tekstu nieliterackiego (*Przewodnik po tajemnicach nauki* Roberta Cave'a). Zadanie 18. wymagało od ucznia napisania wypracowania (przemówienie albo opowiadanie) na jeden z dwóch tematów do wyboru.

Arkusz został dostosowany w taki sposób, aby ograniczona znajomość języka polskiego zdających pozwoliła im zrozumieć czytany tekst (teksty źródłowe oraz polecenia zadań). W obu tekstach źródłowych dodano przypisy. Uczniowie otrzymali zadania dostosowane pod względem merytorycznym oraz leksykalnym.

Wyniki uczniów, o których mowa w art. 94a ust. 1 ustawy (cudzoziemcy)

WYKRES 11. ROZKŁAD WYNIKÓW UCZNIÓW

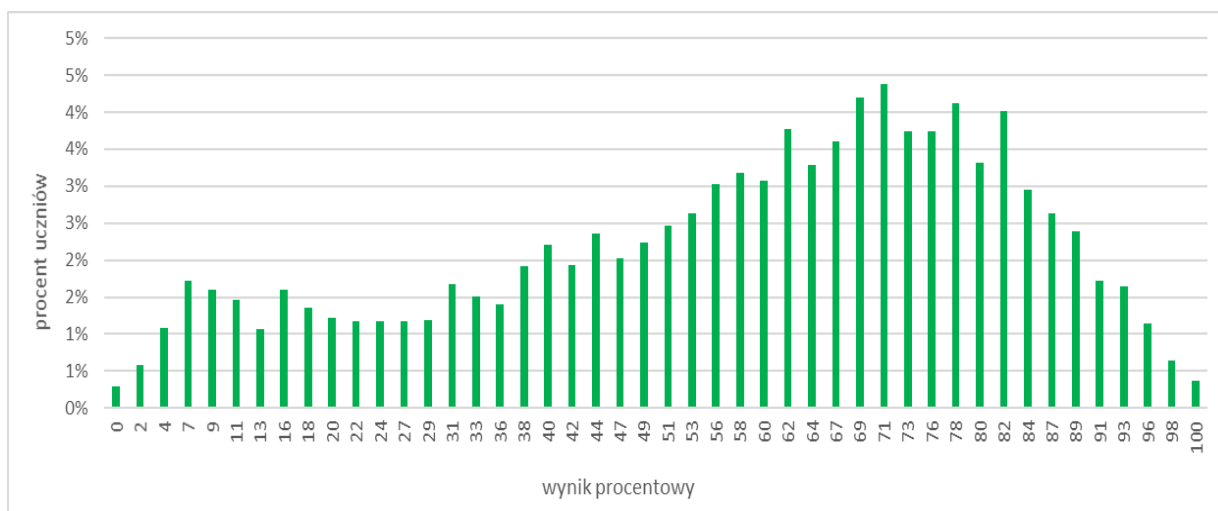

TABELA 18. WYNIKI UCZNIÓW, O KTÓRYCH MOWA W ART. 94A UST. 1 USTAWY (CUDZOZIEMCY) – PARAMETRY STATYSTYCZNE

Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
3 766	0	100	62	71	57	25

Opis arkusza dla uczniów z zaburzeniem widzenia barw

Uczniowie z zaburzeniem widzenia barw rozwiązywali zadania zawarte w arkuszu OPOP-K00-2605. Arkusz zawierał 18 zadań. Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań można było uzyskać maksymalnie 45 punktów. Arkusz składał się z dwóch części. Pierwsza część zawierała 17 zadań zorganizowanych wokół dwóch tekstów zamieszczonych w arkuszu: tekstu literackiego (fragmentu utworu *Przyjaciel Automateusza* Stanisława Lema) oraz nieliterackiego (fragmentu tekstu *Czy możemy kształtować naszą przyszłość?* Stephena Hawkinga). Wszystkie teksty ikoniczne były w odcieniach szarości. Część druga arkusza wymagała natomiast od ucznia napisania wypracowania zgodnego z zaproponowaną formą (przemówienie albo opowiadanie).

Wyniki uczniów z zaburzeniem widzenia barw

WYKRES 12. ROZKŁAD WYNIKÓW UCZNIÓW

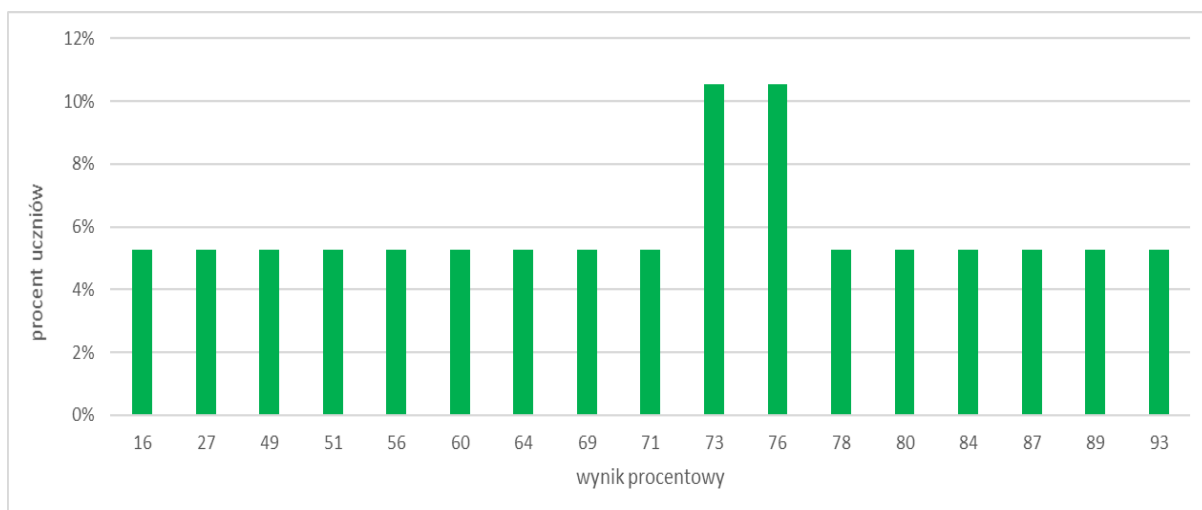

TABELA 19. WYNIKI UCZNIÓW Z ZABURZENIEM WIDZENIA BARW – PARAMETRY STATYSTYCZNE

Liczba uczniów	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
19	16	93	73	73	67	20